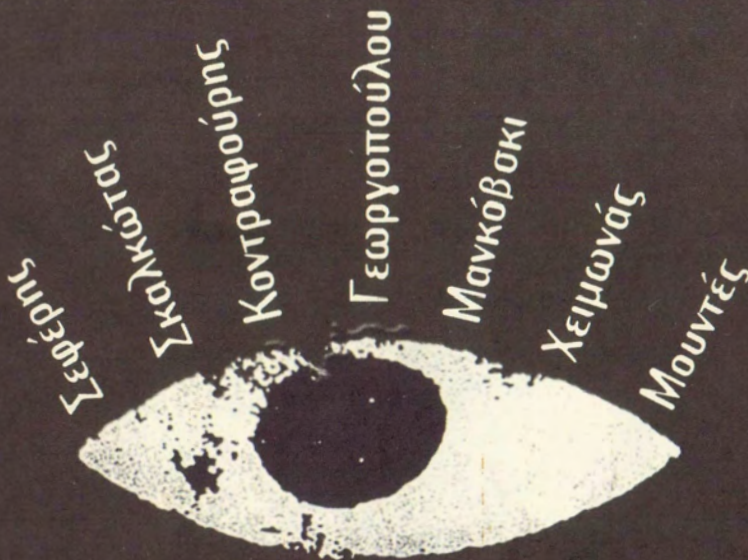

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ
ΕΚΔΟΣΗ
ΓΙΑ ΤΟΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

ΤΟ

δόντι

Τεύχος 9 • Απρίλιος 2000 • Τιμή 1 δρχ.

- ✓ Η Κύπρος που ξεχνάμε και θυμόμαστε
- ✓ Προτάσεις και εκδηλώσεις για το Μάιο

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΣΙΛΙΡΑΣ
Τ.Θ. 3008 26222 ΠΑΤΡΑ
τηλ. - fax: 061 623.669

http://www.webcity.gr/donti
e-mail: donti@patrastoday.gr

Επιμέλεια ύλης
Γιώργος Κοζιάς

Καλλιτεχνική επιμέλεια

Νία Ορφανού

Σελιδοποίηση

Αγγελική Κόλλια, Νίκος Τουλάτος
ΑΤΕΛΙΕ «ΗΜΕΡΑ», Τσαμαδού 43

Ειδικός συνεργάτης

Γιάννης Μουγγολιάς

Νομικός Σύμβουλος

Βασίλης Λαδάς

Διαφήμιση

Γεράσιμος Σέργιος

Σ' αυτό το τεύχος συνεργάστηκαν

Παναγιώτης Ανδριόπουλος

Ρένα Βακάκου

Νέλλη Βουτσινά

Θόδωρος Δάσιος

Δημήτρης Κάββουρας

Γιώργος Καραμέρος

Ξενοφών Παπαευθυμίου

Παναγιώτης Παπαθεοδώρου

Ορέστης Σκαλτσάς

Βίκυ Σπυρίδωνος

Σωτηρία Τσαπαλίρα

Παναγιώτης Φωτίου

ΤΕΥΧΟΣ 9
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
2000

Εκτύπωση Ταχύτυπο, Αγ. Ανδρέου 5, τηλ. 279410, 278633

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- 6 Γκρίνιες και έπαινοι για τα πολιτιστικά μας πράγματα 10 Συνέντευξη με τον Μαξίμ Μανκόβσκι
16 Μια άλλη άποψη για το νέο Φάρο της Πάτρας 19 Σελίδες για το Νίκο Σκαλκώτα
28 Ιστορίες και μνήμες από το Β' Γυμνάσιο Αρρένων 32 Η αρχαιολόγος Μυρτώ Γεωργοπούλου στη Ν. Υόρκη και στην Πάτρα
37 Προσεκώς. Οι εκδηλώσεις του διμήνου στην Πάτρα και αλλού 46 Ο Γιώργος Κοντραφούρης και δύο επιλογές από την τρέχουσα δισκογραφία
50 Διαβάζοντας για τον Γιώργο Σεφέρη 55 Ο Γιώργος Χειμωνάς και η σημασία του λόγου του
58 Μαθηαίος Μουντές. Αλήθειες από ένα χριστιανό του περιθωρίου 60 Κινηματογραφικές επιλογές ...πέρα από τα Όσκαρ
62 Πολιτικοί και ραδιοτηλεόραση. Σχέση ...πάθους! 64 Σκέψεις για την Κύπρο χωρίς ακρότητες και υπερβολές
68 Ο διάλογος για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα συνεχίζεται 70 Κόμικ. Η ομάδα γνωρίζει νέες δάφνες...
74 Η παρέα μας συνεχίζει να διευρύνεται! 78 Η Πάτρα με την πλάτη στη ...θάλασσα!

ΔΙΟΡΘΩΤΗ ΑΜΑΡΤΗΜΕΝΟΝ: Στο προηγούμενο τεύχος και στο θέμα «Ο ερχομός της Πανοραμικής οθόνης...» ο θάουε κει-
μερινούς κινηματογράφου του 1954, είχε παραληφθεί το ΑΕΤΥ, ενώ η ΑΙΓΛΗ είχε τοποθετηθεί στην πλ. Όλγας. Το
σωστό είναι: «Η ΑΙΓΛΗ στη διασταύρωση των οδών Κορινθίου και Κολοκοτρώνη και το ΑΕΤΥ στην πλ. Όλγας».

Editorial

Οι εκλογές πίσω μας (επιτέλους!). Ο κυρίαρχος (λέμε τώρα...) λαός αποφάσισε. Τώρα μπορεί να συνεχίσει να διαμαρτύρεται και να μετανιώνει... Ο χειμώνας, πίσω μας κι αυτός. Με μερικές απέλπιδες προσπάθειες να θυμίσει την ύπαρξή του στα μέσα της άνοιξης, που όμως έπεσαν στο κενό.

Μπροστά μας Πάσχα, Πρωτομαγιά (κι ας μη μας προσφέρει φέτος όπως θα τη θέλαμε την αργία), αποδράσεις τα σαββατοκύριακα και, αμέσως μετά, καλοκαίρι.

Δεν αξίζει να τα περιμένουμε όλα τούτα; Δεν αξίζει να χαιρόμαστε την κάθε στιγμή που μας φέρνει πιο κοντά τους;

Με τέτοια διάθεση δουλέψαμε κι εμείς αυτό το ένατο «δόντι». Βαδίζοντας σταθερά στον ίδιο δρόμο των τελευταίων δεκαοκτώ μηνών ο οποίος μας γνωρίζει διαρκώς καινούριες εμπειρίες και μας γλυτώνει, ελπίζουμε, από τις ανούσιες επαναλήψεις.

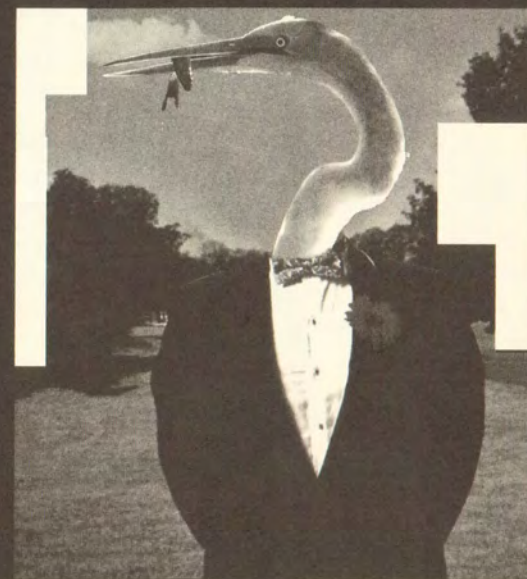
Ακούσαμε κι αυτό το δίμηνο αρκετή μουσική, ξενυχτήσαμε στις σελίδες πολλών βιβλίων, «κρυφτήκαμε» αρκετές φορές στη σκοτεινή κινηματογραφική αίθουσα, περάσαμε - στα γρήγορα ή πιο προσεκτικά - από μεγάλες και μικρές εκθέσεις και διαλέξαμε για σας ότι μας άρεσε πιο πολύ. Σαν ένα μικρό δώρο για να σας συντροφεύει τον τελευταίο μήνα της άνοιξης.

Θυμώσαμε κιόλας με αρκετά από όσα βλέπουμε να συμβαίνουν γύρω μας. Και περισσότερο θυμώσαμε με αυτούς που έρχονται να μας χαρίσουν «χάντρες και καθρεφτάκια» ή με κάποιους άλλους που προσπαθούν να μας στερήσουν αγαθά που δεν τους ανήκουν αλλά προορίζονται σε όλους. Δε σας τα κρύβουμε ούτε αυτά. Σε μια σχέση ειλικρίνειας

και εμπιστοσύνης δεν πρέπει να κρύβεται τίποτα.

Εδώ θα μάστε για να υποδεχτούμε μαζί και το καλοκαίρι. Και βέβαια τότε δεν θα τα πούμε μόνο μέσα από τις σελίδες του περιοδικού, αλλά θα σας συναντήσουμε και κάπου πιο έξω. Όταν θα σας ξανακαλέσουμε σε κάποιο καλοκαιρινό ραντεβού ή όταν μαζί θα βρεθούμε σε ραντεβού οργανωμένα από άλλους. Καλή αντάμωση!

ΜΕ ΤΟ ΒΛΕΜΜΑ
ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ!

Greece - Italy **SUPERFAST**[®]

YEAR ROUND DAILY DEPARTURES

PATRAS - ANCONA IN ONLY 19 HOURS • PATRAS - IGOUMENITSA - BARI

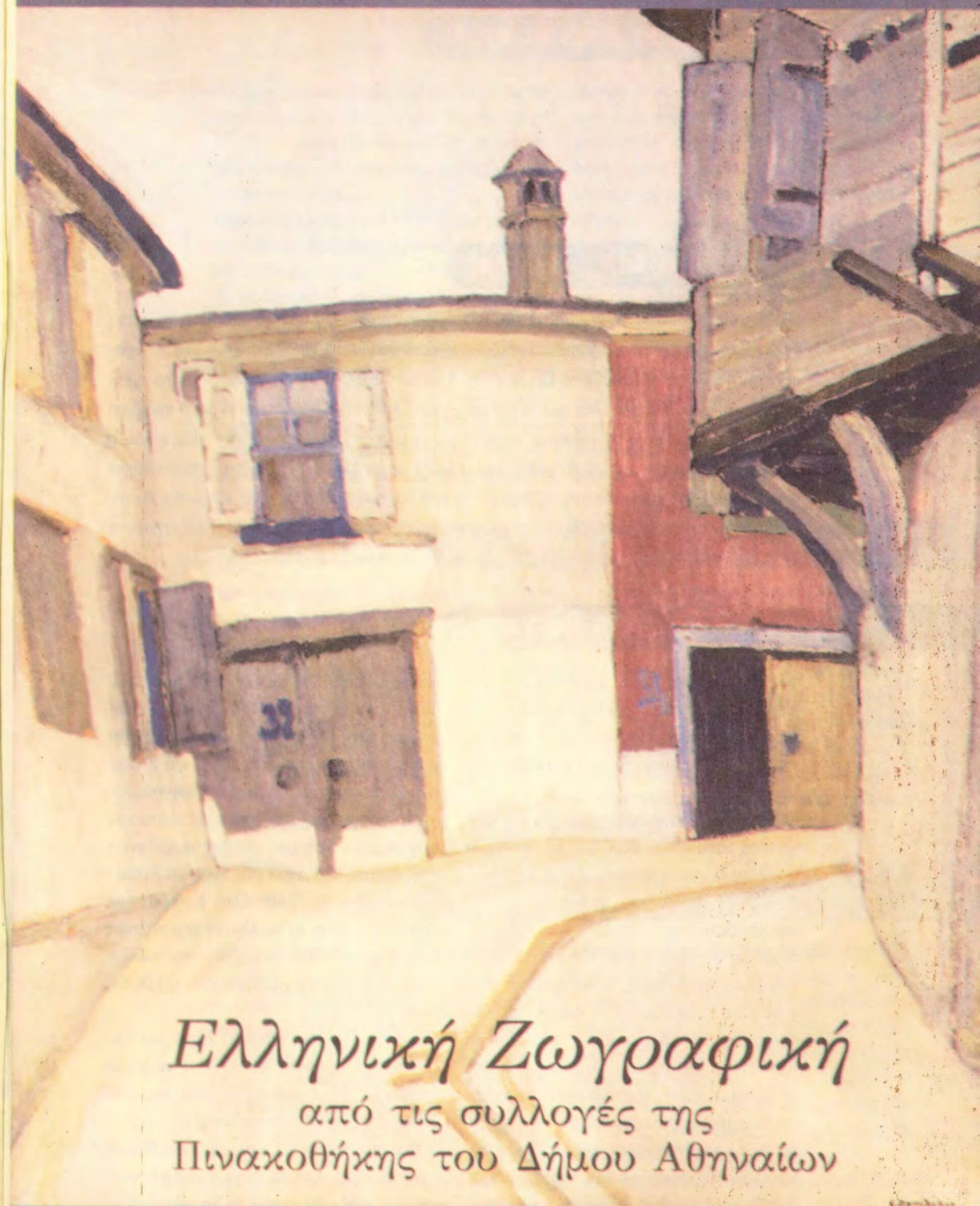
 SUPERFAST FERRIES

The Youngest and Fastest Fleet

TH. FILOPOULOS - K. PARTHENOPOULOS S.A.

OTTHONOS AMALIAS 12, 262 23 PATRAS TEL.: (061) 622.500, FAX: (061) 623.574

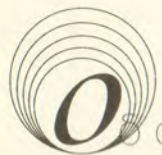
ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ - ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Ελληνική Ζωγραφική

από τις συλλογές της
Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΩΝ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ - 30 ΜΑΪΟΥ 2000

!ozliθ ...λθθιπυzΦ

Φεστιβάλ... Θρίλερ!

«Άλλα κόλπα» από το Δήμο για το Διεθνές Φεστιβάλ. Διαβάσαμε στον τοπικό τύπο ότι φέτος δε θα ανακοινωθεί ολοκληρωμένο πρόγραμμα, αλλά θα γνωστοποιούνται ένα - ένα τα αφιερώματα που θα διοργανωθούν. Ωραία ιδέα! Έτσι το Φεστιβάλ θα αποκτήσει επιτέλους και ένα ενδιαφέρον. Θα τελειώνει το ένα αφιέρωμα και όλοι οι Πατρινοί (λέμε τώρα...) κάθιδροι και γεμάτοι αγωνία θα περιμένουμε να μάθουμε το επόμενο. Θρίλερ δηλαδή! Ήδη η πρώτη εκδήλωση που έγινε στις 20 Απριλίου, μια διάλεξη με το Σπύρο Μερκούρη, ανακοινώθηκε κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή, έτσι για να μας αποδείξουν ότι θα γίνει και φέτος Φεστιβάλ, παρά τους φόβους μας. Τι να πεις μετά για προγραμματισμό... Μπορεί βέβαια τελικά να το μετανιώσουν. Αλλά και μόνο ότι το σκέφτηκαν έχει τη δική του συμβολική αξία...

iznín ηθ πινζιππT

Τσιμέντο θα γίνει,

Φέτος το Πάσχα έπεσε αργά και σε λίγες μέρες προβλέπεται η αλλαγή σκυτάλης στις κινηματογραφικές αίθουσες της πόλης μας, μια και το θερμόμετρο παίρνει σιγά σιγά την ανιούσα. Οι χειμερινοί κινηματογράφοι θα κατεβάσουν τα ρολά και τα θερινά τα σινεμά με το αγιόκλημα και το γιασεμί, όπως λέει κι ο Λουκιανός, δειλά-δειλά θα ετοιμαστούν να μας υποδεχτούν. Η κατάσταση όμως στην Πάτρα δεν είναι και τόσο αισιόδοξη, όσον αφορά στις αίθουσες. Από πέρυσι το καλοκαίρι είχε δρομολογηθεί το λουκέτο σ' έναν ακόμα θερινό κινηματογράφο, το Δαναό, πρώην Αχιλλείο. Κατόπιν επανειλημμένων αιτήσεων των ιδιοκτητών του χώρου που στεγαζόταν ο κινηματογράφος και κατόπιν οικονομικής δυσπραγίας του Δήμου μας ν' απαλλοτριώσει ή ν' αγοράσει το χώρο, ο

Δαναός μπήκε στη μαύρη λίστα των υπαίθριων σινεμά που θα γίνουν βορά για οικονομική εκμετάλλευση. Η αλλαγή χρήσης του χώρου από κινηματογράφο και η αποκατακρίση του είναι η διαφαινόμενη λύση, που πέρυσι αποφεύχθηκε τελευταία στιγμή. Οι τελευταίες ελπίδες στηρίζονται στη έλευση στο Δήμο μας ενός «μαγικού» χαρτιού από το Συμβούλιο Επικρατείας που, όπως έγινε σε ανάλογες περιπτώσεις εκτός Πατρών, κρίνει χώρους που φιλοξενούν θερινούς κινηματογράφους ως διατηρητέους. Πολύ αργεί όμως αυτό το χαρτί και δεν ξέρουμε τι να υποθέσουμε. Λέτε να μη το ζητήσαμε; Ένας χρόνος κι ούτε ένα νέο. Δώδεκα κι ούτε ένα τηλεφώνημα... Καλοκαίρι του 2000 θα μετράμε ένα θερινό στην Πάτρα; Λελλώ στην Παπαφλέσσα, κανένα «αλό» όμως από τη Σατωβριάνδου;

Αυτό το έργο το έχουμε ξαναδεί...

Σύμφωνα με τους υπεύθυνους του Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου του Πανεπιστημίου Πατρών, η μεγάλη αίθουσα των 1080 θέσεων θα είναι έτοιμη το καλοκαίρι, οπότε και θα εγκαινιαστεί με ένα συνέδριο. Μάλιστα στο ενημερωτικό δελτίο που έστειλαν στα μέλη των ΔΕΠ προαναγγέλλουν μια γεύση των πολιτιστικών εδηλώσεων που θα φιλοξενήσουν απ' το Σεπτέμβριο, στο πλαίσιο της συμμετοχής του Πανεπιστημίου στην Αμφικτυονία Πολιτισμού, όπου κυρίαρχο ρόλο θα παίξει το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Μαύρο Θέατρο της Πράγας, Μισέλ Πορτάλ, Βακαρέλης, Κύκλος με αφορμή τα 250 χρόνια από τη γέννηση του Μπαχ, είναι τα πολιτιστικά γεγονότα που προαναγγέλλονται σαν ξεχωριστά. Δεν

ξέρουμε αν γνωρίζουν όμως οι υπεύθυνοι ότι όλα αυτά έχουν παρουσιαστεί στην Πάτρα τον τελευταίο χρόνο. Αποκλείεται να μην το ξέρουν. Μήπως όμως τα πακέτα των εκδηλώσεων έχουν κλειστεί εδώ και καιρό με το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών; Το σίγουρο είναι πως πρέπει να υπάρξει καλλιτεχνικός προγραμματισμός που να πληροί τις δυνατότητες που δίνει ένας τέτοιος χώρος, αν θέλει να παίξει το Πανεπιστήμιο τον πρωτεύοντα ρόλο που του αρμόζει και να μην εκφυλιστεί απ' την πρώτη του χρονιά σε παράρτημα πολιτισμού. Η διεξαγωγή κάποιων πολιτιστικών γεγονότων λίγες μέρες μετά την πραγματοποίησή τους στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών δεν προσδίδει ιδιαίτερο κύρος στο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα της πόλης μας.

Μια «ανάσα» από το Αίγιο

Για το «Πολυτεχνείο» του Αιγίου έχετε διαβάσει αρκετές φορές από τις σελίδες των εκδηλώσεων του περιοδικού μας. Ο χώρος που τα τελευταία χρόνια έχει βάλει στόχο να μας ξαφνιάζει, αλλά και να φέρνει στο Αίγιο ότι μέχρι τώρα ήθελε να βρεθεί στην πόλη αλλά δεν είχε πού να πάει, κατάφερε και φέτος να «βγάλει» μια αρκετά συνεπής χρονιά. Είδαμε, λοιπόν, αρκετά πράγματα μέσα στο χειμώνα που έφυγε. Συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις, εκδηλώσεις για παιδιά, λογοτεχνικές βραδιές, πολλά από τα οποία άκρως αντιστοιχικά, ειδικά για ένα χώρο που ακόμα «ψάχνει» το κοινό του. Κι όμως... Το «Πολυτεχνείο» τόλμησε να προχωρήσει και σε μικρές παραγωγές συνεργαζόμενο με φορείς ή καλλιτέχνες από την Αθήνα, την Πάτρα και αλλού. Οι υπεύθυνοι του χώρου θα ξέρουν ασφαλώς ότι με τέτοιες κινήσεις δύσκολα στέκεσαι οικονομικά. Παρ' όλ' αυτά συνεχίζουν. Κι αυτό είναι που μετράει πιο πολύ...

Μετά της κουστωδίας....

Τι θα είναι τελικά ο Σταύρος Ξαρχάκος σ' αυτό το Διεθνές Φεστιβάλ; Σύμβουλος, είναι η επίσημη απάντηση από τη ΔΕΠΑΠ. Και ποιους θα συμβουλεύει; Μα την τριμελή επιτροπή που έχει αναλάβει να οργανώσει τις εκδηλώσεις. Ωραία... Θα μένει διαρκώς στην Πάτρα; Όχι απαραίτητα, λένε οι πληροφορίες. Στο κάτω κάτω σύμβουλος θα είναι, όχι καλλιτεχνικός διευθυντής. Εντάξει... Και τότε την κουστωδία τι τη θέλει μαζί του; Τι χρειάζεται δηλαδή ο ειδικός σύμβουλος που ο Ξαρχάκος έχει ζητήσει να προσλη-

φθεί από το Φεστιβάλ; Εκτός αν κάνει κι εδώ τα ίδια με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Θεσσαλονίκης που επιχειρήσε να επιβάλει τη δική του ομάδα με αποτέλεσμα να ...φύγει και ο ίδιος μαζί της! Το καλύτερο, βέβαια, είναι αυτό που απάντησε σε όσους τον ρώτησαν τι θα γίνει τώρα που μπορεί να χρειαστεί, ως πρώτος επιλαχών της Νέας Δημοκρατίας, να αναλάβει ευρωβουλευτής στη θέση της κ. Κουσιόκου. «Τα έχω κανονίσει όλα», τους απάντησε. Τόσο καλά...

CLUB Mondo

BILLIARDS • GAMES • INTERNET CAFE

Κόσμος χαράς
Κόσμος διασκέδασης
ο κόσμος μου

ΠΑΤΡΑ: Κορίνθου 208 • Τηλ.: (061) 221.921
Αράτου 21 • Τηλ.: (061) 272.646
ΑΙΓΙΟ: Μητροπόλεως 26 • Τηλ.: (0691) 28.268

Πελοποννησιακός τοπικός οίνος

Ένα εξαιρετικό λευκό, ξηρό κρασί με πλούσιο φρουτώδες άρωμα και φρέσκια δροσερή γεύση. Ένα κρασί που δημιουργήθηκε το 1991 από την ΑΧΑΪΑ - CLAUSS όταν ξεχώρισε από τον Πελοποννησιακό Αμπελώνα, τις διαλεκτές ποικιλίες Ημιορεινός Ροδίτης Αχαΐας και Chardonnay της Πύλου, χαμηλών στρεμματιζών αποδόσεων έως 1200 κιλά. Το αποτέλεσμα, φέρνει απλά τη σφραγίδα του αυθεντικού Πελοποννησιακού Τοπικού Οίνου.

ΑΧΑΪΑ CLAUSS

Από το 1861 Οινοποιεί

Maxim Mankovsky

"Ο ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΉΤΑΝ Ο ΑΙΩΝΑΣ ΤΩΝ ΚΡΟΥΣΤΩΝ"

Του Γιάννη Μουγγολιά

Από τη Μόσχα
στην Πάτρα μέσω
...Πήλιου. Μια
μικρή "Αργοναυτι-
κή" μουσική
εκστρατεία

ο στελέχωση του διδακτικού προσωπικού του Δημοτικού Ωδείου Πατρών και η ίδρυση των Σολίστ της Πάτρας, της σημερινής Ορχήστρας Πατρών ήταν η αφορμή να έρθουν στην πόλη μας μουσικοί, ιδιαίτερου δυναμικού και αναγνωρισμένης αξίας, που παραμένουν ως τις μέρες μας. Ένας απ' αυτούς ο διακεκριμένος καθηγητής κρουστών και σπουδαίος μουσικός Maxim Mankovsky που το όνομά του έχει συνδεθεί με κορυφαίες στιγμές της κλασικής αλλά και της σύγχρονης, αβανγκάρντ μουσικής της πρώην Σοβιετικής Ένωσης.

Ο Mankovsky γεννήθηκε στη Μόσχα και σπούδασε στη Μουσική Σχολή "Ιππόλιτοφ - Ιβάνοφ" της Μόσχας και στο State Tchaikovsky Conservatoire με καθηγητές τους Μ. Πικάρσκι και Β. Σνιεγκιριόφ αντίστοιχα. Εργάστηκε ως σολίστ στο σύνολο κρουστών του Πικάρσκι, ήταν εξάρκων στις Κρατικές Συμφωνικές Ορχήστρες της Μόσχας, έχει συμπράξει ως σολίστ των Ορχηστρών Δωματίου υπό την καθοδήγηση των Ρίττερ και Σπβακόφ και δίδασκε σε τάξη κρουστών της Μουσικής Σχολής "Ιππόλιτοφ Ιβάνοφ".

Συμμετείχε σε φεστιβάλ μουσικής δωματίου, όπερας και συμφωνικής μουσικής, στη Ρωσία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ισπανία, Ελλάδα, Φιλανδία κ.α. Έχει κάνει ηχογραφήσεις για το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και είχε συμμετοχές σε δισκογραφικές παραγωγές. Έχει τιμηθεί με βραβείο σε Πανσοβιετικό Διαγωνισμό το 1984. Διευθύνει από το 1995 το σύνολο κρουστών του Δημοτικού Ωδείου "Κρούσις" που αποτελείται από τους Σιλένα Γασπαρινάτου, Ευαγγελία Βικτωρά-

Ο Maxim Mankovsky και το σύνολο "Κρούσις" που έχει δημιουργήσει στο Δημοτικό Ωδείο

του, Θόδωρο Μιλκόβ και Κώστα Κονδύλη, και έχει εμφανιστεί σε φεστιβάλ και εκδηλώσεις στο Πήλιο, την Ακράτα, τη Λευκάδα, στην Πάτρα, σε εκδηλώσεις του Ωδείου Αθηνών κ.λπ.

Το Σύνολο έχει συνεργαστεί με τις ορχήστρες "Σολίστ της Πάτρας", "Καμεράτα" και τη Μαθηματική Ορχήστρα του Δημοτικού Ωδείου Πατρών και σε λίγο αναμένεται η κυκλοφορία ενός cd με έργα Ελλήνων, Αμερικάνων, Γάλλων, Γερμανών και Ρώσων συνθετών.

Η συνέντευξη με το Maxim Mankovsky επικεντρώνεται να ρίξει φως σε γνωστές και άγνωστες πτυχές της προσωπικότητάς του αλλά και στο σημαντικό έργο που επιτελεί σαν καθηγητής του Δημοτικού Ωδείου και σαν καθοδηγητής του συνόλου "Κρούσις", του μοναδικού συνόλου κρουστών μη επαγγελματιών, που βασίζεται σε μαθητές

ωδείου.

Ερ. Κύριε Mankovsky πότε ήρθατε για πρώτη φορά στην Πάτρα και με ποια ιδιότητα;

Απ.: Πριν από 5 χρόνια περίπου, πολύ αργότερα από τα υπόλοιπα μέλη της Ορχήστρας Πατρών. Ήταν τέλη του 1994, αρχές του 1995 που έρχομαι στην Πάτρα και δουλεύω σαν καθηγητής του Δημοτικού Ωδείου της πόλης.

Ερ.: Στη Μόσχα πώς ξεκίνησε η ενασχόλησή σας με τη σύγχρονη μουσική;

Απ.: Κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στη Μουσική Σχολή "Ιππόλιτοφ Ιβάνοφ" έκανα μαθήματα κοντά στον καθηγητή κρουστών Πικάρσκι και από την πρώτη χρονιά παίρνω μέρος στο σύνολο κρουστών, που έπαιξε αυθεντική μουσική για κρουστά, δηλ. μουσική που δεν είναι μετεγγραμμένη στα κρουστά από άλλα όργανα, αλλά μουσική γραμμένη ειδικά για κρουστά.

Ο Πικάρσκι συνεργαζόταν με ένα σύνολο που έπαιζε μαδριγάλια και παλαιά μουσική και έκαναν ταξίδια σε όλον τον κόσμο. Εκεί έβρισκε και μας έφερνε παρτιτούρες έργων γραμμένων για κρουστά που τα παίζαμε με το σύνολο κρουστών.

Ερ.: Δηλ. το ρεπερτόριό σας περιστρεφόταν γύρω από έργα συνθετών απ' όλο τον κόσμο;

Απ.: Αυτά ήταν ένα μέρος, αλλά το μεγαλύτερο τμήμα του ρεπερτορίου αποτελείτο από έργα συνθετών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Και είναι σημαντικό να τονιστεί πως ό,τι υπάρχει στη σύγχρονη Ρωσία που περιέχει κρουστά ξεκίνησε από τον Πικάρσκι. Σε όλη του τη ζωή μάζεψε παντός είδους κρουστά. Όλοι οι μουσικοί της Ρωσίας τον γνώρισαν. Παρ' ότι δεν είχε γράψει έργα, αλλά ήταν μόνο εκτελεστής. Με μία εξαίρεση όπου είχε κάνει μια μετεγγραφή.

Βρήκε στα παλιά στρατιωτικά αρχεία υλικό που αφορούσε στα οινιάλια με κρουστά και έγραψε ένα έργο που λέγεται "Σινιάλα του πολέμου" και έχει σαν οργανικό οχήμα τρομπέτες και πολλά ταμπούρα. Το σύνολο αυτό των κρουστών του Πικάρκι αποτέλεσε μια από τις σημαντικότερες ρίζες της σύγχρονης μουσικής στην πρώην Σοβιετική Ένωση.

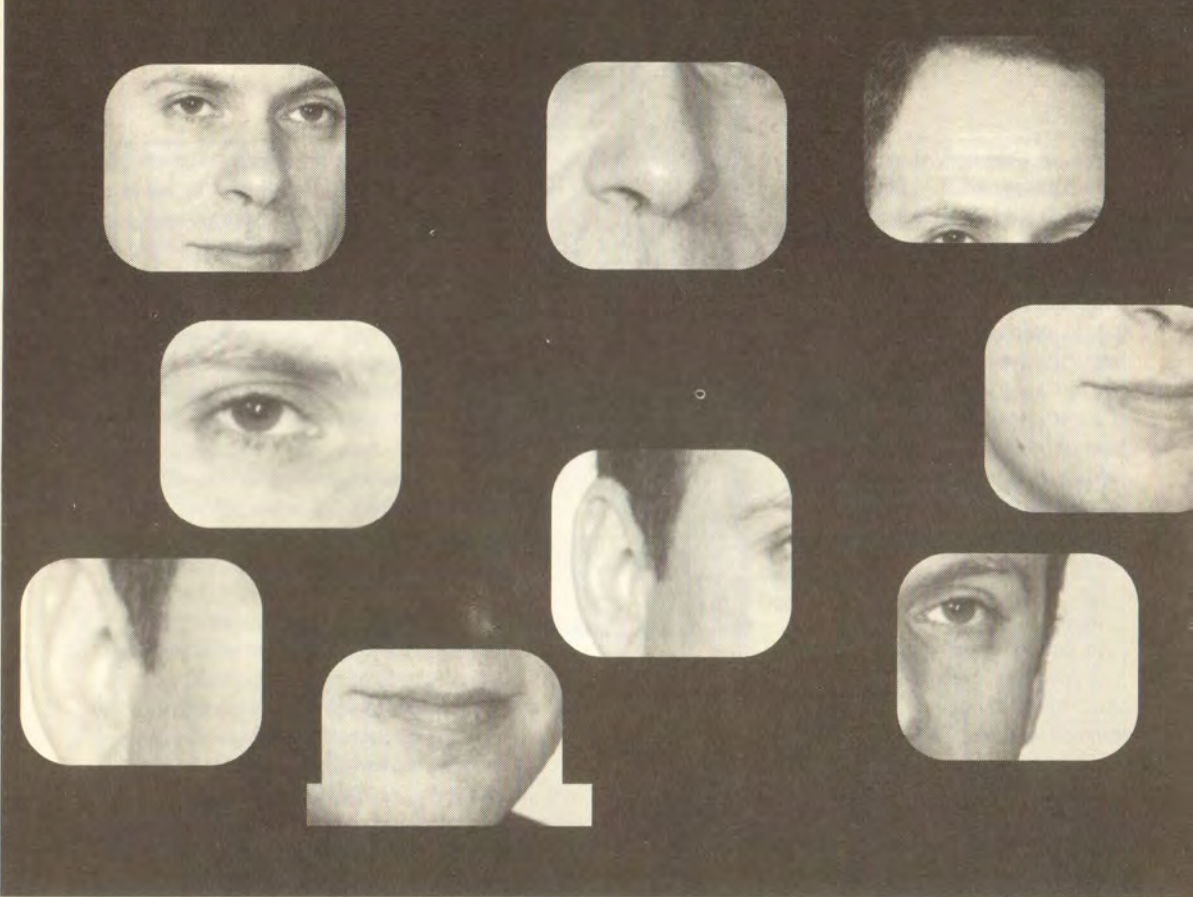
Ερ. Με ποιους ντόπιους συνθέτες συνεργαζόταν το σύνολο;

Απ.: Από το σύνολο πέρασε η αφρόκρεμα των σύγχρονων συνθετών: Σνίτκε, Γκουμπαϊντούλιν, Ντιμίσοφ, Αρτίμοφ, κ.α. Έρχονταν εκεί, τους δείχνναμε τα όργανα και αυτοί έγραφαν μουσική για το σύνολο. Με αυτόν τον τρόπο γνωρίστηκα κι εγώ με αυτούς τους συνθέτες που έγραφαν και για μένα - αρχικά αφού ήμουν μέλος του συνόλου - και αργότερα με καλούσαν και εκτελούσα έργα τους, αφού υπήρχαν φορές που ο Πικάρκι δεν εμφανιζόταν ζωντανά. Θεωρώ πολύ σημαντική τη θητεία μου στο σύνολο, αφού με αυτόν τον τρόπο με "έπασε" η σύγχρονη μουσική.

Ερ. Εκτός από το σύνολο ποιες οι υπόλοιπες μουσικές δραστηριότητές σας στη Μόσχα;

Απ.: Θεωρώ πολύ τυχερό τον εαυτό μου που στο

ωδείο Τσαϊκόφκι είχα καθηγητή τον Σινεγκιριόφ, που ήταν ο πρώτος κρουστός της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και διετέλεσε για μεγάλο διάστημα ο πρώτος τυμπανιστής της Κρατικής Συμφωνικής Ορχήστρας του Σβεϊτάνοφ στη Μόσχα. Επίσης εργάστηκα στο Θεάτρο Όπερας και Μπαλέτου του Στανισλάβοκι, που είναι το δεύτερο θέατρο στη Μόσχα μετά το Μπολσόι, ενώ από το 1993 έως το 1995 ήμουν κορυφαίος τυμπανιστής της ομάδας κρουστών στην Ορχήστρα του υπουργείου Πολιτισμού. Θυμάμαι, με αυτή την ορχήστρα είχαμε παίξει ένα εξαιρετικό έργο του Έλληνα συνθέτη Ιάνη Ξενάκη για ορχήστρα, τενόρο και κρουστά στη μεγάλη αίθουσα του Conservatoire Τσαϊκόφκι. Ήταν η τελευταία συναυλία που έπαιξα στη Μόσχα πριν έρθω στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα στις 10/12/94. Ακόμα έπαιξα με τη Φιλαρμονική Εταιρεία της Μόσχας, ενώ το 1983 μαζί με τον κορυφαίο πιανίστα Ρίχτερ ανεβάσαμε δύο όπερες δωματίου του Μπρίτεν κατά τη διάρκεια του Φεστιβάλ "Βράδια του Δεκέμβρη", που διοργάνωνε ο Ρίχτερ στο Μουσείο Πούσκιν και συμμετείχαν πολλοί σημαντικοί μουσικοί. Επίσης συνεργάστηκα με τη σπουδαία ορχήστρα "Βιρτουόζοι της Μόσχας" του Σιβακόφ για 5 χρόνια καθώς και με

το συγκρότημα σύγχρονης μουσικής του Μπολσόι, επί καλλιτεχνικής διεύθυνσης του Λαζάριεφ, το οποίο είχε εμφανιστεί σε μία από τις πρώτες διοργανώσεις του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας.

Ερ. Και πώς αποφασίσατε να αφήσετε μια τόσο ένδοξη και λαμπρή καριέρα στη Μόσχα και να καταφορίσετε στην Ελλάδα;

Απ.: Υπήρξε μια προσωπική περίπτωση στη ζωή μου, που βάρυνε σ'αυτή την επιλογή, παρότι δεν ήθελα ποτέ να φύγω από τη Μόσχα. Αρχικά ήρθα στο Πήλιο με μια μικρή ορχήστρα από τη Μόσχα το καλοκαίρι του 1994, και δώσαμε εκεί τρεις συναυλίες καλεσμένοι της κυρίας Χατζηνίκου. Μόλις κατέβηκα στο αεροδρόμιο, στην Ελλάδα, ήμουν έτοιμος να φύγω από τη Μόσχα και αυτό που έβρισκα στην Ελλάδα ήταν κάτι πολύ ζεστό που θύμιζε πολύ έντονα τη Μόσχα.

Δεν ήταν η φύση, ήταν η ατμόσφαιρα που μύριζε, οι άνθρωποι που χαμογελούσαν, ο ήλιος, τα βουνά, η θάλασσα. Πρέπει επίσης να πω ότι όταν ήμουν πολύ μικρός, σε ηλικία τριών ετών ο πατέρας μου μου διάβαζε πολλά βιβλία. Ένα από αυτά που θυμάμαι ξεχωριστά, ήταν "Οι μύθοι της Αρχαίας Ελλάδας".

Για μένα η Ιωλκός που ξεκίνησαν ο Ιάσοντας και οι

Αργοναύτες και η αρχή της μυθολογίας της αρχαίας Ελλάδας ήταν πολύ σημαντικά. Έτσι όταν ήρθαμε με την οικογένειά μου στην Πάτρα το 1995 κάναμε πολλά ταξίδια στους αρχαιολογικούς τόπους. Το δεύτερο ήταν στην Ιωλκό. Μου είχε μείνει τρελή επιθυμία να την επισκεφθώ. Ταξιδέψαμε 300 χιλιόμετρα για να μείνουμε εκεί μισή ώρα. Ήταν μεγάλη η χαρά μου. Έτσι η Ελλάδα ήταν ο τόπος που θα μπορούσα να μείνω και μόλις μου το πρότεινε η κ. Χατζηνίκου, ήρθα σε επαφή μέσω αυτής με τον κ. Μποτινίη τότε και άρχισε η συνεργασία μου με το Δημοτικό Ωδείο.

Ερ. Κατά τη διάρκεια της 5ετούς θητείας σας στο Δημοτικό Ωδείο ιδρύσατε το σύνολο κρουστών "Κρούσις". Βρήκατε ανταπόκριση σε αυτό το εγχείρημα και ποιο το ενδιαφέρον των μαθητών;

Απ.: Το ενδιαφέρον των μαθητών εμφανίστηκε πολύ αργότερα. Στη Μόσχα μεγάλωσα μέσα σε σύνολο κρουστών, αλλά δεν έπανε τόσο μεγάλο μερίδιο της ψυχής μου η διδασκαλία τότε. Για ένα μουσικό ένα σύνολο είναι ό,τι καλύτερο μπορεί να του τύχει. Εκεί μέσα δεν είναι σολίστας που έχει πολύ μεγάλο βάρος της εκτέλεσης και της ερμηνείας, ούτε είναι μέλος μιας ορχήστρας που έχει μικρό

ποσοστό έκφρασης σ' αυτή. Και τα παιδιά το κατάλαβαν αυτό.

Ερ.: Ποιος είναι ο αριθμός των παιδιών που απασχολούνται σ' αυτό;

Απ.: Συνολικά είναι 17 από τα οποία ορισμένα ανήκουν στην μπαντίνια του Δήμου και στην Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων. Το ευχάριστο είναι ότι πολλά από τα παιδιά έχουν τις προϋποθέσεις να ασχοληθούν επαγγελματικά με τα κρουστά τα οποία είναι η βασική προτεραιότητά τους.

Ερ.: Όσον αφορά στο ρεπερτόριο, πού κινείστε; Θάθελα να μου πείτε δυο λόγια για τα όργανα που χρησιμοποιείτε.

Απ.: Έργα κλασικών αλλά και σύγχρονα έργα. Περιμένω τα παιδιά να μουν στο πνεύμα της σύγχρονης μουσικής μεγαλώνοντας και να παίζουν και πιο δύσκολα έργα.

Όσο για τα όργανα υπάρχει πολύ ευρεία γκάμα κρουστών: μαρίμπα, ξυλόφωνο, βιμπράφωνο, μεταλλόφωνο, μπόνγκος, κόου μπελς, ταμ-ταμς, τρίγωνα. Έχω αγοράσει κι εγώ με δικά μου χρήματα, πολλά απ' αυτά, αλλά τα μεγαλύτερα τα πήραμε με τη βοήθεια του Δημοτικού Ωδείου.

Ερ.: Ποια η γνώμη σας για το ρόλο των κρουστών; Έχει συνδεθεί στη συνείδηση του κόσμου σαν συνοδευτικός και όχι πρωταγωνιστικός. Είναι ορθό κάτι τέτοιο;

Απ.: Στον 20ό αιώνα τα κρουστά βγήκαν μπροστά. Τα κρουστά ήταν τα πρώτα όργανα του ανθρώπινου γένους. Ο κάθε λαός έχει δικά του παραδοσιακά κρουστά. Ο κόσμος τα είχε ξεχάσει και τα ξαναβρήκε στον 20ο αιώνα. Μπορούμε να πούμε ότι ο 20ός αιώνας είναι ο αιώνας των κρουστών.

Τα άλλα όργανα είχαν ερευνη-

θεί στους προηγούμενες αιώνες από τους θεωρητικούς, τους συνθέτες, τους εκτελεστές. Σήμερα όταν βγαίνει ένας βιολονίστας και κτυπάει με το δάκτυλο το βιολί, έχουμε ένα κρουστό όργανο. Αυτή η εικόνα μπορεί να αποσπάσει ένα χαμόγελο από το ακροατήριο, γιατί το κοινό έχει συνηθίσει το βιολί με κάποια συγκεκριμένη εικόνα και κάποιο ρόλο. Αν θα κτυπούσε κάποιος με μια μπαγκέτα την τρομπέτα ή έπαιζε με το δοξάρι τη μαρίμπα και το βιμπράφωνο, αυτό θα προκαλούσε. Τα κρουστά βγάζουν υπέροχους ήχους και παίζονται με ιδιαίτερους τρόπους που προκαλούν το ενδιαφέρον των συνθετών. Είναι ένας ολόκληρος κύκλος. Οι συνθέτες ακούν κάποιους εκτελεστές κρουστών που παίζουν εξαιρετικά πράγματα και γράφουν έργα για κρουστά. Τις παρτιτούρες αυτές παίρνουν άλλοι εκτελεστές και μαθαίνουν αυτή την τεχνική. Έτσι προχωρούν και τα κρουστά και η σύνθεση για το κρουστά. Η μουσική αυτή έχει φθάσει σε υψηλό επίπεδο όσον αφορά στις τεχνικές και στη δημιουργία των ήχων αλλά είναι περιορισμένη σαν σύνθεση. Θα ήθελα να γράφουν πιο πολύ οι συνθέτες, μουσική για κρουστά. Στην Ελλάδα υπάρχουν αρκετοί συνθέτες που έχουν γράψει πολλά τέτοια σπουδαία έργα, τα οποία δεν είναι τόσο γνωστά στο εξωτερικό. Σας θυμίζω αρκετά έργα που έχουν παιχθεί στην Εβδομάδα Ελληνικής Μουσικής που διοργανώνει το Δημοτικό Ωδείο.

Ερ.: Τι περιμένετε από την πορεία του Συνόλου Κρουστών;

Απ.: Θάθελα οι Έλληνες συνθέτες να γράψουν έργα κρουστών για το σύνολο έτσι ώστε αυτό να

“
Στον 20ό αιώνα
τα κρουστά βγή-
καν μπροστά. Τα
κρουστά ήταν τα
πρώτα όργανα
του ανθρώπινου
γένους.”

αποκτήσει το ρόλο του προεβουτή της Πάτρας, στο μουσικό κόσμο. Το σύνολο πρέπει να παραμείνει σαν μια μόνιμη ομάδα. Είμαι πολύ ευχαριστημένος από τους μαθητές μου, έχουμε πολύ καλό κλίμα και ατμόσφαιρα και τα παιδιά αρχίζουν και παίρνουν πρωτοβουλίες. Στην τελευταία συναυλία μας στην "Αγορά" το πρόγραμμα που είχα επιλέξει άλλαξε εν μέρει και συμπεριελήφθησαν δύο έργα που ήθελαν τα παιδιά κοντά στους αγαπημένους τους ρυθμούς ώστε να αναπτύξουν τις δικές τους δυναμικές.

Ερ.: Πιστεύετε ότι η συμμετοχή του συνόλου σε συναυλίες βελτιώνει τη μουσική του κατάσταση;

Απ.: Είναι πολύ σημαντικό για νεαρούς μουσικούς, που αρχίζουν τώρα την καριέρα τους, να βγαίνουν στη σκηνή. Γι' αυτό το λόγο τους κάνω τέσσερις φορές το χρόνο εξετάσεις. Για τα μικρά παιδιά, που δεν μπορούν ακόμα να βγαίνουν στη σκηνή, το γεγονός ότι παίζουν μπροστά στην επιτροπή τα κάνει να συνηθίζουν. Οπότε αργότερα δεν θα έχουν άγχος να παίζουν μπροστά στο κοινό. Έτσι έγινε με τα μέλη του Συνόλου Κρουστών.

Ερ.: Ποιες θα είναι οι επόμενες εμφανίσεις του συνόλου;

Απ.: Είμαστε καλεσμένοι από τον Καλλιτεχνικό Οργανισμό του Δήμου Βόλου στις 13 Μαΐου και θα δώσουμε μια ακόμα συναυλία στις 14 Μαΐου στο Δημοτικό Ωδείο της Λαμίας. Μας έγινε μια πρόταση από το μάεστρο της Πολυφωνικής Χορωδίας κ. Σολωμό για να ανεβάσουμε ένα έργο για χορωδία, σύνολο κρουστών και άλλα όργανα στο Ηρώδειο, στις αρχές Ιουλίου, την οποία συζητάμε. Επίσης τέλος Ιουνίου ίσως εμφανιστούμε σε ένα συνέδριο των γιατρών του ΝΑΤΟ στην Κέρκυρα, ενώ το Φεβρουάριο του 2001 μας έχουν κλείσει οι πνευμονολόγοι γιατροί στην Αθήνα. Προσπαθώ, για τους

λόγους που σας προανέφερα, να κλείνω όσο το δυνατόν περισσότερες συναυλίες για το σύνολο.

Ερ.: Όσον αφορά εσάς προσωπικά, κ. Mankovsky, πώς σκέπτεσθε τη συνεργασία σας και τη σύμπραξή σας με άλλους μουσικούς στη χώρα μας;

Απ.: Κοιτάζτε, έχω συνεργαστεί με τον κρουστό Δημήτρη Μαρινάκη στη σύνθεση "Πέντε σκηνές για κρουστά" που ηχογραφήθηκε στο cd που σε λίγο θα κυκλοφορήσουμε με το σύνολο (παραγωγή του Δημοτικού Ωδείου), με τον πιανίστα Ανδρέα Ζαφειρόπουλο στο cd αυτό και σε συναυλίες, με τη Λουντμίλα Ιβάνοβα, με τον Αθηναίο πιανίστα Σπύρο Τσελέντη, που διδάσκει στο Δημοτικό Ωδείο της Πάτρας και με άλλους μουσικούς στις εμφανίσεις μου στο Πήλιο. Αυτή τη στιγμή όμως είμαι δάσκαλος και η ψυχή μου βρίσκεται στους μαθητές μου. Άλλωστε στη Μόσχα είχα παίξει με πάρα πολλούς μουσικούς και είχα ικανοποιήσει την όρεξή μου. Έτσι τώρα συνεργάζομαι ιδανικά με τους μαθητές μου στο Σύνολο Κρουστών.

Ερ.: Σκέπτεσθε να επιστρέψετε κάποια στιγμή στη Μόσχα;

Απ.: Ειλικρινά ναί. Συνήθως βέβαια τις περισσότερες στιγμές, που κάνω αυτή τη σκέψη δεν βρίσκομαι σε πολύ καλή ψυχολογική κατάσταση. Μου λείπουν πολλά πράγματα. Ένα απ' αυτά είναι όταν πριν επιλέξω τι θα κάνω το βράδυ κοιτούσα στις αφίσες τις εκδηλώσεις. Ήθελες να παρακολουθήσεις μια συναυλία συμφωνικής ορχήστρας, υπήρχαν 5 συναυλίες, ήθελες πρόγραμμα σύγχρονης μουσικής, είχες 10 επιλογές, ήθελες δραματικό θέατρο, θέατρο ζώων, εκθέσεις, δυσκολευόσουν να επιλέξεις. Εδώ στην Πάτρα δυστυχώς δεν έχουμε περιθώρια τέτοιων επιλογών.

Του Ξενοφώντα
Αργ. Παπαευθυμίου

Μια αναφορά στο πρόβλημα του μνημοσίου και στην προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς με αφορμή την κατασκευή του νέου Φάρου της Πάτρας

Απλώς ένα ομοίωμα...

διατήρηση, η ανάδειξη και γενικότερα η διαχείριση αντικειμένων, κτιρίων και χώρων που έχουν συνδεθεί με το παρελθόν μας και έχουν καταγραφεί στη συλλογική μας μνήμη, σηματοδοτώντας σε κάποιο βαθμό τον τόπο και το χρόνο, είναι ένα μείζον πρόβλημα στη σύγχρονη πραγματικότητα, που απαιτεί μια προσεκτική προσέγγιση, ώστε να μην υπάρξουν ανεπιθύμητες ιστορικές παρεκκλίσεις και στρεβλώσεις.

Δημιουργείται λοιπόν το δίλημμα, όταν ένα μνημείο για κάποιους λόγους - φυσική καταστροφή ή ανθρώπινη επέμβαση - έχει παψει να υφίσταται με τη γνωστή μορφή του, αν θα πρέπει να ανακατασκευαστεί, χάριν μιας ρομαντικής διάθεσης και παρελθοντολατρίας ή προκειμένου να καλύψει το κενό που άφησε η απώλειά του. Αφορμή για τη διατύπωση αυτών των σκέψεων και των προβληματισμών, έδωσε η πρόσφατη ολοκλήρωση της ανακατασκευής του Φάρου, που «θυσιάστηκε» στο βωμό της «ανάπτυξης» του λιμανιού στα 1972, ένα κτίσμα του προηγούμενου αιώνα το οποίο έστεκε στην άκρη του μώλου της Αγ. Νικολάου και αποτέλεσε σημείο αναφοράς για τη μετεπαναστατική Πάτρα, αποκτώντας δίκαια το χαρακτήρα του μνημείου.

Η κατεδάφισή του άφησε όντως ένα μεγάλο κενό, καθώς εκτός απο ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό στοιχείο, αποτέλεσε και σημείο αναφοράς της νεότερης κοινωνικοοικονομικής ιστορίας της πόλης μας, με αποτέλεσμα όλα αυτά τα χρόνια πολλές φωνές, να απαι-

τούν την εκ νέου ανέγερσή του (την κατασκευή ενός ομοιώματός του δηλαδή) προκειμένου να ανακτήσει η Πάτρα το χαμένο της σύμβολο.

Έτσι το Λιμενικό Ταμείο φρόντισε να κατασκευάσει ένα ομοίωμα του αρχικού Φάρου, όχι πλέον στο άκρο του Μώλου της Αγίου Νικολάου, αλλά στο παραλιακό τμήμα που βρίσκεται στο τέλος της Τριών Ναυάρχων.

Η πράξη αυτή πέραν των καλών προθέσεων που υποκρύπτει είναι χωρίς καμία ουσία, καθώς επιχειρεί να γυρίσει το ρολόι του χρόνου πίσω, με την «ανάσταση» ενός μνημείου το οποίο δυστυχώς εξέλειπε με την ανόητη ανθρώπινη επέμβαση πριν από 28 χρόνια.

Για να γίνει κατανοητή η αντίρρησή μας σε αυτή την ανούσια πράξη μιμητισμού, αρκεί να δούμε τι αναφέρει ένα από τα άρθρα της Χάρτας της Βενετίας για τη Συντήρηση και Αποκατάσταση των Μνημείων, που συμπληρώθηκε μάλιστα στην συνέλευση του ICOMOS στο Μπάρι του 1981.

Σε ένα από τα άρθρα, λοιπόν, που πρότεινε μάλιστα ο Roberto di Stefano, αναφέρεται ότι: «Κάθε μνημείο είναι αναπόσπαστο από την ιστορική στιγμή που αντιπροσωπεύει και από το χώρο όπου είναι τοποθετημένο, επομένως είναι ανεπανάληπτο και ανα-

ντικατάστατο και κάθε επέμβαση σε αυτό πρέπει να γίνεται από εξειδικευμένα άτομα (επιστήμονες, τεχνικοί) για να μην προκληθεί αλλοίωση του χαρακτήρα του».

Το άρθρο στη συνέχεια αναφέρει συμπληρωματικά: «Είναι ευπρόσδεκτη κάθε πρωτοβουλία που διευκολύνει την κατανόηση του μνημείου χωρίς να παραμορφώνει τη σημασία του. Ωστόσο κάθε εργασία ανακατασκευής θα πρέπει να αποκλείεται εκ των προτέρων».

Μόνο η αναστήλωση μπορεί να αντιμετωπιστεί, δηλαδή η ανασύνθεση μελών που σώθηκαν, αλλά έχουν μετακινηθεί. Οι όποιες συμπληρώσεις θα πρέπει πάντα να είναι αναγνωρίσιμες και θα αντιπροσωπεύουν το ελάχιστο που απαιτείται για να εξασφαλιστούν οι συνθήκες διατήρησης του μνημείου και να αποκατασταθεί η μορφολογική του συνέχεια.

Είναι επομένως σαφές ότι αποτελεί ατόπημα η ανακατασκευή του Φάρου, (ακόμη και στο νέο χώρο) ενός από χρόνια χαμένου μνημείου, γιατί αποτελεί πλαστογράφηση της ιστορικής μνήμης και αλήθειας, που θέλει το συγκεκριμένο κτίριο να γεννιέται μέσα από κάποιες ανάγκες και συνθήκες, να έχει μία πορεία ζωής εξυπηρετώντας κάποιες λειτουργίες μέσα σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον, για να

«...αποτελεί πλαστογράφηση της ιστορικής μνήμης και αλήθειας, που θέλει το συγκεκριμένο κτίριο να γεννιέται μέσα από κάποιες ανάγκες και συνθήκες, να έχει μία πορεία ζωής εξυπηρετώντας κάποιες λειτουργίες μέσα σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον, για να καταλήξει στην καταστροφή του, η οποία και αυτή με τη σειρά της αποτελεί ένα συγκεκριμένο γεγονός στην ιστορία μας...»

καταλήξει στην καταστροφή του, η οποία και αυτή με τη σειρά της αποτελεί ένα συγκεκριμένο γεγονός στην ιστορία μας.

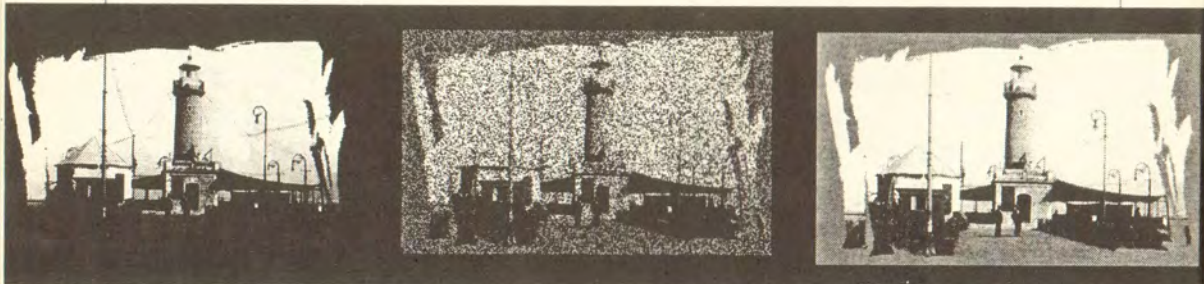
Το νέο κατασκεύασμα αποτελεί απλώς ένα ομοίωμα (αδιάφορο κατά πόσο πιστό είναι ή δεν είναι) που δεν μπορεί παρά να αποτελεί ένα νέο κτίριο το οποίο δεν θα έχει καμμία σχέση με το παρελθόν, αλλά ούτε θα αντιπροσωπεύει την εποχή μας.

Αυτός ο μιμητισμός αποτελεί επικίνδυνη παρέκκλιση, αφού μπορεί να λειτουργήσει σαν άλλοθι στην έλλειψη ευαισθησίας και πρόνοιας της ελληνικής κοινωνίας και των φορέων της για την αρχιτεκτονική κληρονομιά και δημιουργεί την ψευδαίσθηση στον απλό πολίτη ότι η εγκατάλειψη και αλόγιστη καταστροφή των

ρου Λόγου και Τέχνης το οποίο πριν από λίγα χρόνια μασκαρεύτηκε σε νεοκλασικό.

Θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι με τέτοιες μιμητικές πράξεις δεν μπορούμε να διασώσουμε την παράδοση και την ιστορική μας μνήμη, καθώς δεν αποτελούν παρά μόνον σκηνογραφίες οι οποίες δημιουργούν παρανοήσεις και στρεβλώσεις.

Στα προβλήματα όμως αυτά και τις ανάγκες της εποχής μας, αντί των μιμητισμών, θα έπρεπε να απαντούμε με δημιουργικότητα καθώς η αρχιτεκτονική και γενικότερα καλλιτεχνική παράδοση δεν κοιτάζει μόνον προς το παρελθόν αλλά και προς το μέλλον, παράγοντας νέες μορφές και αξίες, που αντιπροσωπεύουν την σύγχρονη αντίληψη και εποχή, το σύγχρονο πολιτισμό.

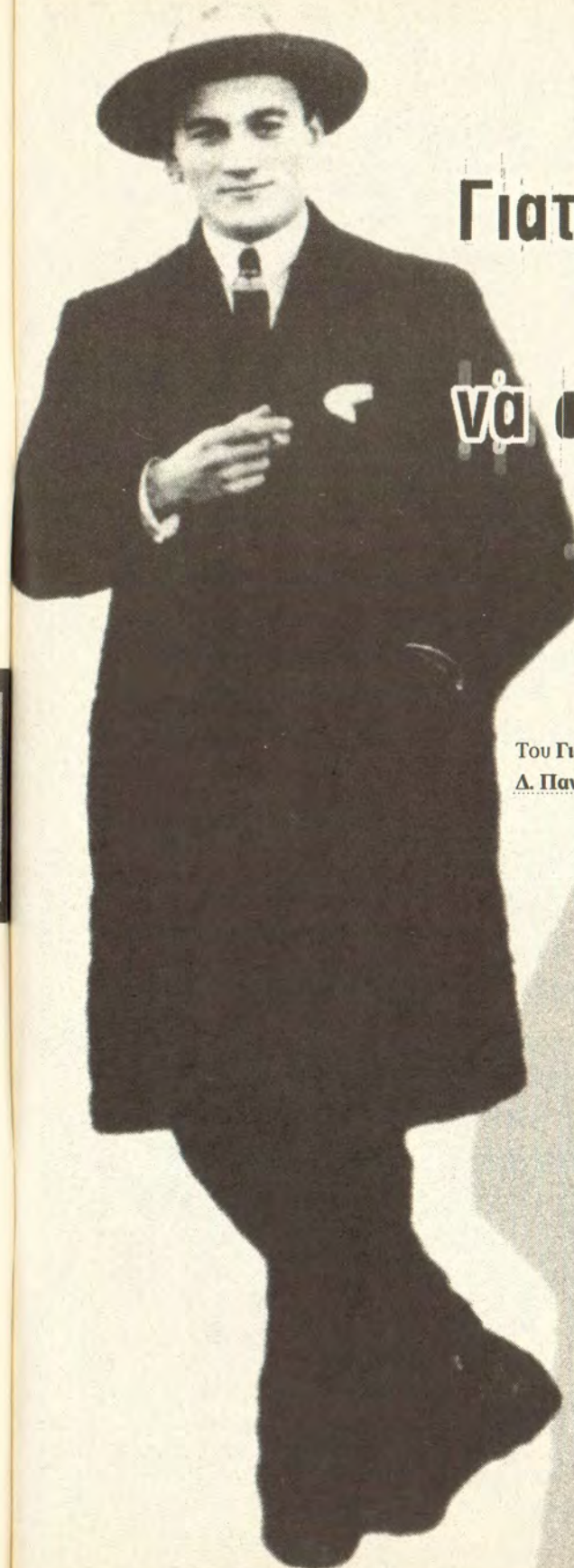
μνημείων και συνόλων μπορεί να αναστραφεί με την κατασκευή ομοιωμάτων τους.

Μπορούμε μάλιστα να εντοπίσουμε δύο περιπτώσεις μιμητισμού. Στην πρώτη έχουμε την ανακατασκευή ενός συγκεκριμένου μνημείου το οποίο για κάποιο λόγο έπαψε να υφίσταται, ενώ στη δεύτερη έχουμε την επανάληψη και χρήση διαφόρων «παραδοσιακών» μορφών και στοιχείων του παρελθόντος, στην κατασκευή νέων κτιρίων ή στην ανάπλαση των υπαρχόντων.

Κάτι τέτοιο είδαμε σε πολλές περιπτώσεις να γίνεται με τα κτίρια που αντικαθιστούν ακόμη και διατηρητέα τα οποία κατεδαφίστηκαν μετά τους πρόσφατους σεισμούς, αλλά και στην εξίσου ατυχή ανάπλαση της πρόσοψης του Μεγά-

Υπάρχουν όμως οι νέες ιδέες και η δημιουργική πνοή που θα καταφέρουν υπερνικώντας αγκυλώσεις, ημιμάθειες και παρωπιδισμούς, να αποτελέσουν την προϋπόθεση να αποκτήσει η Πάτρα ένα διαχρονικό και σύγχρονο πολιτιστικό πρόσωπο;

Το ερώτημα αυτό περιμένει απάντηση καθώς έχουμε να αντιμετωπίσουμε μια πραγματική πρόκληση, να αποδείξουμε δηλαδή ότι είμαστε ικανοί να παράγουμε πολιτισμό, αναμορφώνοντας την πόλη μας, με την εφαρμογή σωστά μελετημένων φιλικών λύσεων, οι οποίες θα εξυπηρετούν σύγχρονες ανάγκες, συνυπάρχοντας αρμονικά με το υπάρχον παραδοσιακό πλαίσιο, αποφεύγοντας πάντα τους στείρους μιμητισμούς.

Γιατί πρέπει ο τόπος μας να συνεχίζει να τον αγνοεί;

Του Γιώργου
Δ. Παναγόπουλου

Τα ΜΜΕ πρόσφεραν προσφάτως ένα εύγλωττο παράδειγμα: Σ' ένα νησί του Αιγαίου γίνονταν εργασίες αναπαλαίωσης του λεγόμενου "κόκκινου οίκου". Στο υπόγειο αυτού του διατηρητέου νεοκλασικού κτιρίου ανακαλύφθηκαν απομεινάρια σκελετών, οπότε παρέμενε ασαφές, αν το οικόπεδο είχε χρησιμοποιηθεί από τους Οθωμανούς κατακτητές παλαιότερα ως κοιμητήριο και μετέπειτα ανεγέρθηκε το σπίτι. Το ότι σ' αυτό το οίκημα είχε κατοικήσει η οικογένεια του Σκαλκώτα δε θεωρήθηκε άξιο μνείας από τους δημοσιογράφους. Προφανώς και οι ίδιοι δε θα γνώριζαν ότι ο Ν. Σκαλκώτας υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες του 20ου αι." Αυτά έγραφε, ανάμεσα σε άλλα, με αφορμή την κυκλοφορία ενός ψηφιακού δίσκου (CD) από την Philips με έργα μουσικής δωματίου του έλληνα συνθέτη, πριν λίγα χρόνια, στην έκδοση γερμανική εφημερίδα υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Υπήρξε, φαίνεται, ενδημική νόσος του νεοελληνικού βίου η αδιαφορία και η περιφρόνηση απέναντι στο "δυσνόητο", η οποία, στο βάθος της, συγκαλύπτει το οξύ αίσθημα ανασφάλειας και μειονεξίας που προκαλεί στους μικρονοϊκούς η αξιολύπη των ικανών. Απ' αυτό τον κανόνα, ασφαλώς, δε θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση ο μεγαλοφυής Ν. Σκαλκώτας. Γεννημένος στη

Χαλκίδα το 1904, θα μεταβεί το 1921, μετά από επιτυχείς σπουδές βιολιού στο Ωδείο Αθηνών, στη Γερμανία, όπου για 12 χρόνια θα επιδοθεί στη σύνθεση μαθητεύοντας κοντά σε επιφανείς δασκάλους, όπως οι K. Weil, Ph. Jarnach και A. Schönberg. Το 1933 θα αναγκασθεί, εξ αιτίας της απόδοσης στην εξουσία των εθνικοσοσιαλιστών, να εγκαταλείψει το πολιτιστικά θαλαρό Βερολίνο του Μεσοπολέμου, για να επιστρέψει στην πνιγηρά επαρχιακή Αθήνα των παραμονών της μεταξικής δικτατορίας, όπου ο ασύστολος βερμπαλισμός και η απύθμενη κενότητα των πνευματικών ταγών και των συν αυτοίς αυλοκολάκων, θα υψώσουν γύρω του "χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπην, χωρίς αιδώ" τα αρραγή και πανύψηλα "καβαφικά" τείχη της απομόνωσης. Εγκλωβισμένος έτσι απ' τον κλοιό των ασήμαντων και αναξίων, μοναχικός και λησμονημένος, ο πραγματικά σημαντικός και άξιος δημιουργός θα εργασθεί αθόρυβα, χωρίς καμία προσδοκία αναγνώρισης ή ανταμοιβής, γράφοντας το ένα μετά το άλλο έργα που φέρουν έκδηλα τη σφραγίδα της πρωτοτυπίας και την πνοή της απάραμιλλης δημιουργικότητας. Άγνωστα, τελειώς την εποχή της σύνθεσής τους, θυμίζουν, *mutatis mutandis*, την αριστοκρατική μοναξιά των λόγων του Stendhal: "Je n'ecris que pour cent lecteurs et de ces etres... j'en connais a peine un

“
Φυσικά, τίθεται το ερώτημα: Υπάρχει στη σημερινή Ελλάδα αποδοχή του Σκαλκώτα; Αντιπαρατίθενται επιτέλους γόνιμα με το έργο του; Η απάντηση είναι μάλλον απογοητευτική...
 ”

ου deux". Ωστόσο ανακαλυπτόμενα και ερμηνευόμενα στις μέρες μας, θεωρούνται πλέον διεθνώς ένα από τα σημαντικότερα κεφαλαία της μουσικής του αιώνα μας, πιστοποιώντας ένα *unicum* για τα ελληνικά δεδομένα σ' όλες τις τέχνες: την ιδιοπρόσωπη, γόνιμη και ρωμαλέα αντιπαράθεση του δημιουργού τους με τα πλέον σύγχρονα ρεύματα και αιτήματα της τότε ευρωπαϊκής *avant-garde*.

Το έτος που έδυσε, συμπληρώθηκαν 50 χρόνια από το θάνατο του Ν. Σκαλκώτα, προκαλώντας μας ν' αναρωτηθούμε, γιατί πρέπει ο τόπος μας να συνεχίζει ν' αγνοεί ένα από τα μεγαλύτερα πνεύματα που γέννησε. Βέβαια ήταν αναμενόμενο, ότι ο σταθερά εμπορικός προσανατολισμός των ΜΜΕ σε ανάλωσιμη θεματολογία και φαντασμαγορία, καθώς και η απαθής σε πολιτιστικά ερεθίσματα καταναλωτική βουλιμία ενός πλέον τηλεκατευθυνόμενου κοινού θα αδιαφορούσε για δημιουργούς όπως ο Σκαλκώτας και συνεπώς θα αντιπαρέρχονταν τη σχετική επέτειο. Παρά ταύτα, θα έλπιζε κανείς από επισήμους φορείς και πρόσωπα μια κάποια εναισθητοποίηση και συντονισμένη παρουσία. Γνωρίζω, βέβαια, τις εξαιρέσεις επιμέρους ειδικών (όπως ο στρηρός μουσικολόγος-ερευνητής Ι. Γ. Παπαιωάννου, του οποίου τυπώνεται και, οσονούπω, θα κυκλοφορήσει το δίτομο πόνημα "Ν. Σκαλκώτας, 1904-1949: Μιά προσπάθεια εισόδου στον μαγικό κόσμο της δημιουργίας του) που κοπιάζουν εδώ και αρκετό καιρό για τη μελέτη και διάδοση του έργου του συνθέτη από τη Χαλκίδα. Όμως το κράτος, το ΥΠΠΟ, ευρύτερα οι δανο-

ούμενοι και οι καλλιτέχνες γιατί υπνώττουν "λίγες κοινωνίες αγνόησαν ή παρέκαμψαν με αδιαφορία ένα μεγάλο έργο". Θα γράψει ο Χ. Βρόντος, σε πρόσφατα αναδημοσιευμένη μελέτη του για τον Σκαλκώτα, επαληθεύοντας *in concreto* την ισχύ του γενικού αφορισμού του μεγάλου ζωγράφου μας Ν. Χατζηκυριάκου-Γκίκα: "Κανένας λαός δεν μοιάζει να εκθρεύεται τόσο τον εαυτό του, το παρελθόν του, το απότερον και το αρτιγενές όσον... οι σύγχρονοι Έλληνες".

Όμως τη δική μας νωχέλεια και αδράνεια (μήπως και εκθρόνητα;) απέναντι στον μόνο μεγάλο συνθέτη μας υπερκέρασε η αναγνώριση και το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των ξένων γι' αυτόν. Ένα πλήθος διθυραμβικών κριτικών αντιπαραβάλλουν και τοποθετούν ισό-

τιμα τον έλληνα συνθέτη όχι μόνο δίπλα στους μεγάλους της μουσικής τέχνης του αιώνα μας, αλλά και τους παλαιότερους μεγάλους δασκάλους, όπως οι Schubert, Berlioz, Tchaikovsky κ.α. Σταχυολογώντας ενδεικτικά σχετικές κρίσεις, ξεχωρίζουμε αυτή του W. Busch ("Musica", Γερμανία, Δεκ. 1956) που αποκαλεί τον Σκαλκώτα "ένα Mozart του καιρού μας", καθώς και του R. Crighton (Financial Times, 24/6/69) που αποφαίνεται, ότι "ελάχιστες περιπτώσεις στην ιστορία της μουσικής μπορούν να θεωρηθούν ως πλέον εξαιρετικές". Αλλά και ο Schönberg, δάσκαλος του Σκαλκώτα και ένας από τους κορυφαίους συνθέτες του αιώνα, σε εποχή που αγνοούσε αν ζούσε ο μαθητής του και έχοντας κατά νου μόνο το πρώιμο έργο του (έως το 1931), αναφέρθηκε σ' αυτόν

Ν Ι Κ Ο Σ

"ως τον πλέον προικισμένο συνθέτη ανάμεσα στη νεότερη γενιά της Σχολής του" (H. Renner / Kl. Schweizer, Reclams Konzertftou αιώ-Στουτγάρδη 1990, σ. 961).

Πέραν όμως των ανωτέρω, το αδιάψευστο τεκμήριο αναγνώρισης του Σκαλκώτα προσκομίζουν συνεχώς τα τελευταία χρόνια οι ηχογραφήσεις των έργων του από διάσημες εταιρείες δίσκων του εξωτερικού (Philips, EMI, Koch) με ερμηνευτές μερικά από τα μεγαλύτερα ονόματα της διεθνούς μουσικής σκηνής. Ξεχωριστές είναι οι παγκόσμιες πρώτες ηχογραφήσεις που πραγματοποιεί η σουηδική εταιρεία BIS με τη συνεργασία του ταλαντούχου έλληνα μαέστρου Ν. Χριστοδούλου. Αξιοσημείωτη είναι εδώ μια στατιστική αναφορά: Στο "Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θ. Ταμβάκου", είναι καταγεγραμμένες 73 δισκογραφικές εκδόσεις (40 βινίλιο, 33 CD) που παρήχθησαν σε 14 χώρες από την Ιαπωνία ως την Ουρουγουάη. Παρατρέχοντας όμως τις όποιες περαιτέρω δισκογραφικές ειδήσεις θα επισημειώσουμε

Σ Κ Α Λ Κ Ω Τ Α Σ

ένα εξόχως ευοίωνο γεγονός. Στις 8 Ιουνίου 1998 ιδρύθηκε στο Παρίσι η εταιρεία Association Internationale Feinberg - Skalkottas, με σκοπό τη διάδοση του έργου του δικού μας δημιουργού και ενός μεγάλου πιανίστα και συνθέτη της ίδιας εποχής, του Samuel Feinberg. Δίπλα στα ιδρυτικά μέλη της εταιρείας (P. Segerstam, Chr. Sirodeau, N. Σαμαλτάνος) φιγουράρουν ως επίτιμα μέλη διασημότητες όπως ο σκανδιναβός μαέστρος E. P. Salonen και ο ομπούστας H. Holliger. Πρόκειται για μια επίσημη, θεσμικά κατοχυρωμένη προσπάθεια στην καρδιά της Ευρώπης, που, ανάμεσα στα άλλα, επιδιώκει την καθιέρωση του Σκαλκώτα στην συνείδηση

του ευρύτερου συναυλιακού κοινού της γηραιάς ηπείρου.

Όλα δείχνουν λοιπόν ότι πλησιάζει η στιγμή, που εκ των πραγμάτων θα πρέπει να αντιπαρατεθούμε με ειλικρινή διάθεση αυτογνωσίας (και αυτομεμψίας) όχι μόνο με τον Σκαλκώτα αλλά και γενικότερα με την πορεία και τα παθήματα της έντεχνης μουσικής στο νεοελληνικό κράτος, από την ίδρυσή του έως τις μέρες μας. Η περίπτωση Σκαλκώτα θέτει επί τάπητος το ζήτημα της νεοελληνικής μουσικής ταυτότητας και αυτοσυνειδησίας. Ο ίδιος, αν και εξέχει μόνος ισταμένος στην ψηλότερη κορυφή της ελληνικής μουσικής, δεν είναι, από μια άποψη, η ακραιφνής ενσάρκωση της ελληνικότητας. Σίγουρα ο Rex Warner είχε δίκιο, όταν έλεγε ότι "η Ελλάδα, ο μικρός αυτός τόπος, είναι πολλές Ελλάδες". Ο Σκαλκώτας είναι μία απ' αυτές, με την έννοια που δίνει ένας σύγχρονος Έλληνας της διασποράς, ο Γ. Κόκκος: "Ανήκω σε εκείνους τους Έλληνες που αποτελούν το διεθνή κλάδο της Ελλάδος. Είμαστε Έλληνες υπό τον όρο ότι είμαστε ξένοι". Η δημιουργία του Σκαλκώτα συνιστά μια ηφαιστειακή ανακάλυψη πρωτογενών μουσικών βιωμάτων "μεσογειακής" καταγωγής με τον μουσικό κόσμο των βορειοευρωπαίων. Ως μαθητής του Schönberg θα προσοικειωθεί, με το δικό του τρόπο, τον δωδεκαφθογγισμό (μια τεχνική που χρησιμοποιεί και τις

δώδεκα χρωματικές νότες σαν να έχουν την ίδια σπουδαιότητα, καταργώντας οποιαδήποτε έννοια τονικής και δεσπόζουσας), δεχόμενος παράλληλα γόνιμες επιδράσεις από το πολυμερές ρυθμολογικό και ηχοχρωματικό σύμπαν ενός Strawinsky και την μεταμορφωτική φαντασία ενός Bartok. Χωρίς προδρόμους αλλά και μιμητές στον ελληνικό χώρο ενσωμάτωσε στο έργο του φολκλορικά στοιχεία της πατρίδας του δημιουργώντας μια "νέα μουσική προσωπικής ιδιαιτερότητας" (W. Ludewig). Παρά ταύτα, σε καμία περίπτωση δεν υπήρξε "il miglior fabbro del parlar materno", ο καλύτερος τεχνίτης της μητρικής (μουσικής) λαλιάς, κάτι σαν το Σολωμό της έντεχνης μουσικής μας. Δεν θα μπορούσε άλλωστε να είναι έτσι. Ο Σολωμός, αν και έπρεπε να πλάσει την νεοελληνική γλώσσα, ώστε να καταστεί πρόσφορο μέσο έκφρασης της παλλόμενης ποιητικής ψυχής του αναγεννώμενου έθνους του, αντλούσε, ωστόσο, δυνάμεις από μια λογοτεχνική παράδοση αιώνων (την μακροβιότερη της Ευρώπης), που υπολάνθανε συμπυκνωμένη στα δημοτικά τραγούδια. Η νεοελληνική ποίηση περίμενε μονάχα έναν επιδέξιο πλαστοουργό για να αρθεί ισότιμα στο ύψος της ευρωπαϊκής, είχε όμως το δικό της αιωνόβιο παλάτι, που θρονιαζόταν η καρδιά της, και το μόνο που χρειαζόταν ήταν η ανακαίνιση. Στη μουσική όμως

δεν υπήρχε κάτι ανάλογο. Το βυζαντινό και δημόδες μέλος της καθ' ημάς Ανατολής, αν και ερχόταν από τα βάθη των αιώνων δεν μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία σύγχρονης ελληνικής μουσικής κατά τα δυτικά πρότυπα. Γι' αυτό και χρειαζόταν ένας quasi ex nihilo δημιουργός. Ο Σκαλκώτας κλήθηκε να καλλιεργήσει στην μουσική terra incognita της Δύσης τα "εξωτικά" σπέρματα της δικής του μουσικής καταγωγής. Έτσι θεωρούμενη, η μεγαλοφυΐα του Σκαλκώτα είναι τραγική: Αντικατοπτρίζει τον εσωτερικό δικασμό του νέου Ελληνισμού στην προσπάθεια εξευρωπαϊσμού και "μετακένωσης" των σύγχρονων ιδεών απ' ενός, και την ανάγκη άρθρωσης ενός γνήσια αυτόχθονου λόγου στην Τέχνη, υφασμένου στο στημόνι της ελληνικότητας. Όμως η τραγική διάσταση προσδιορίζει ταυτόχρονα το σφρίγος μιας ρωμαλέας δημιουργικής σύνθεσης, που αναθάλλει στον πνευματικό χώρο όσμωσης διαφορετικών πολιτισμικών κύκλων.

Ο πνευματικός (και όχι μόνο τοπικός) ξενιτεμός του Σκαλκώτα ήταν προϋπόθεση για την εκδίπλωση της δημιουργικής του δύναμης και άρα απλανής υπόμνηση της αλήθειας, ότι τα μεγάλα βήματα στο χώρο του πνεύματος δεν συντελούνται εντός των στενών ορίων ενός γαλήνιου και αυτάρεσκα ομφαλοσκοπικού

απομονωτισμού, που δήθεν διαφυλάσσει την πνευματική καθαρότητα, αλλά στην ταραχώδη τριβή και συνεπαφή με το ξένο, το καινούργιο, το πρωτόγνωρο.

Υπ' αυτή την έννοια η περίπτωση του Σκαλκώτα αποτελεί ένα παράδοξο φαινόμενο, μια έλλογη αντινομία και κατά τούτο προσφέρεται υποδειγματικά ως ένα *vade mecum* της νεοελληνικής ταυτότητας, ένας οδηγός ικνηλασίας των όρων και των ορίων συνάντησης Ανατολής και Δύσης στο ελληνικό σταυροδρόμι. Μας θυμίζει ότι η βίωση της προσωπικής αλήθειας περνά μέσα από τη βίωση της αλήθειας του Άλλου. Για να ψηλαφίσουμε τις συντεταγμένες της ιδιαιτερότητάς μας χρειάζεται να απεκδυθούμε το εγώ μας, αναζητώντας σε μια αέναη όδευση αυτό που τελικά υπάρχει και αναδύεται από μέσα μας: "And in becoming no one, I begin to live...", θα πει άλλωστε και ο Eliot. Κι όσο κι αν έχει δίκιο ο A. N. Whitehead, όταν διατείνεται ότι "τα σημαντικότερα βήματα στον πολιτισμό είναι διαδικασίες που σχεδόν συντρίβουν τις κοινωνίες μέσα στις οποίες συμβαίνουν", εν τούτοις η ελληνική φύση υπήρξε τόσο βαθιά συντηρητική (και το εννοώ αυτό!), ώστε αντιστέκεται σε κάθε ολική ανατροπή, καθώς συνταιριάζει το καινό με το παλαιό και ανανεώνεται μένοντας στο βάθος αναλλοίωτα ίδια.

Ο Νίκος Σκαλκώτας μέσα από τα μάτια του Χάρη Βρόντου

Του Γιάννη Μουγγολιά

Η μουσική βιβλιογραφία έχει ασχοληθεί κατ' επανάληψη με μουσικές φυσιογνωμίες ικανού διαμετρήματος από το χώρο της σύνθεσης αλλά και του εκτελεστικού δυναμικού στη χώρα μας.

Οι αφορμές, που ενέπνευσαν τους συγγραφείς, κυρίως υπαγορεύτηκαν από το έρεισμα που έβρισκε στο κοινό το έργο τους, από την αξία αυτού του έργου, αλλά συχνότατα και από ιδιόμορφα περιστατικά - έως και πιπεράτα - της ιδιωτικής τους ζωής, που ασκούσαν έλξη και τροφοδοτούσαν ποικίλα σχόλια. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις οι επιλογές των προσώπων συνδέθηκαν με τις επιταγές της μουσικής βιομηχανίας που, εκμεταλλευόμενες τις χρονικές συγκυρίες (επετείους γεννήσεων, θανάτων...), εξασφάλιζαν τις προϋποθέσεις υψηλών πωλήσεων και σίγουρου κέρδους στους εκδότες.

Η συμπλήρωση πέρσι 50 χρόνων από το θάνατο του μουσικοσυνθέτη Νίκου Σκαλκώτα οδήγησε τον οίκο "Νεφέλη" στην επανέκδοση του κειμένου "Νόστιμον ήμαρ ιδέσθαι" που συμπεριλαμβανόταν στο βιβλίο "Diabolus in Musica" (1982) του σύγχρονου συνθέτη Χάρη Βρόντου, σε έναν αυτόνομο τόμο 100 σελίδων με τίτλο "Για το Νίκο Σκαλκώτα".

Πρόκειται για μια μελέτη που προκάλεσε αντικρουόμενα σχόλια στους μουσικούς κύκλους και αυτό γιατί είναι ένα βιβλίο οξείας πολεμικής με πολλούς αποδέκτες.

Ο Χάρης Βρόντος βασίζει το συλλογισμό του πάνω στην καθολική αδιαφορία και συχνά αρνητικότητα με την οποία αντιμετωπίστηκε ο Σκαλκώτας από την εποχή που μεγαλοουργούσε στο χώρο της σύνθεσης μέχρι τις μέρες μας.

Στο στόχαστρο του συγγραφέα βρίσκονται κατά κύριο λόγο οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες του υπουργείου Πολιτισμού, οι κύκλοι των ψευδοδιανοούμενων, οι καλλιτέχνες των άλλων κλάδων - εκτός της μουσικής - και ο Τύπος με τους ανεπαρκείς ή βερμπαλιστές κατά περίπτωση μουσικοκριτικούς.

Όλοι αυτοί αρχικά ευθύνονταν για τον περιορισμό του έργου του Νίκου Σκαλκώτα σε ένα εθνικό μικροπλαίσιο, αγνοώντας την ευρωπαϊκή διάσταση και τον προσανατολισμό του μεγάλου συνθέτη. Είναι οι ίδιες ακριβώς ομάδες, που στις μέρες μας αναγνωρίζονται με διαφορετικά ονόματα, οι οποίες κατόρθωσαν ηθελήμενα ή από άγνοια να συρρικνώσουν την προβολή ενός καλλιτέχνη τέτοιου μεγέθους.

Τα επιχειρήματα του Βρόντου αναπτύσσονται με βάση πραγματικά γεγονότα, που προκαλούν εύλογα ερωτηματικά. Διατυπωμένη με επιθετικό ύφος από το συγγραφέα, παρελαύνει από τη μνήμη μας: η πρώτη παγκόσμια παρουσίαση των "36 ελληνικών χορών" (Φλεβάρης '97) από την ΚΟΑ στο Μέγαρο Μουσικής υπό τη διεύθυνση του Βύρωνα Φιδειζή «χωρίς συνέντευξη τύπου, χωρίς την πρόσκληση Ελλήνων και ξένων μουσικολόγων, χωρίς την παρουσία εκπροσώπων της πολιτείας, της Ακαδημίας Αθηνών ή άλλων

επίσημων φορέων, παρά μόνο με τη "συμμετοχή" 400 βαριεστημένων φαντάρων που τους κουβάλησαν με το ζόρι για ν' ανανεώσουν με τα χασμουρητά τους την εθνική μας αναπνοή».

Ο καυστικός σαρκασμός του συγγραφέα κατευθύνεται επίσης στα τρία πανεπιστημιακά τμήματα Μουσικών Σπουδών που δεν σκέφτηκαν να οργανώσουν ένα συμπόσιο για το Σκαλκώτα, στο κύκλωμα της δισκογραφίας, που δεν έχει κυκλοφορήσει σε δίσκους τα σημαντικά και αντιπροσωπευτικά τμήματα της παραγωγής του και στο μουσικολόγο Ι.Γ. Παπαϊωάννου, που ο συγγραφέας τον κατηγορεί για αυτοπροβολή και προσπάθεια να παρουσιαστεί σαν φίλος του Σκαλκώτα και συνδετικός του κρίκος με τον έξω κόσμο.

Φωτεινή εξαίρεση για το Βρό-

“

«Είχε την ατυχία να δουλέψει και να πεθάνει σε μια χώρα που δεν μπορούσε να τον προβάλλει ούτε στο εσωτερικό ούτε στο εξωτερικό».

”

Από τα "32 κομμάτια για πιάνο"
(Καλοκαίρι 1910).

ντο όλα αυτά τα χρόνια αποτέλεσε ο κορυφαίος μαέστρος Δημήτρης Μητρόπουλος, ένας από τους λίγους, που κατόρθωσε τη δημιουργική γραφή του Σκαλκώτα η οποία αντιστρατευόταν τις καθιερωμένες απόψεις περί μελωδίας, αρμονίας και παραδοσιακής συμμετρίας της μουσικής μορφής.

Από τον κύκλο των μουσικολογικών ξεχωριστή θέση, κατά το Χάρη Βρόντο κατείχε ο Μίνως Δούνιας για τον τρόπο που αντιμετώπισε το μουσουργό στο τέλος της δεκαετίας του '40.

Ανάμεσα στις πικρές αυτές διαπιστώσεις ο συγγραφέας προχωρεί και σε επισταμένες αλλά εύκολα κατανοήσιμες από τον αναγνώστη αναλύσεις των μουσικών έργων του Σκαλκώτα που προκαλούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού γίνονται από ένα σύγχρονο συνθέτη μεγάλου βεληνεκούς.

Η έκδοση συνοδεύεται από συνοπτικό βιογραφικό του μουσουργού, φωτογραφικό υλικό και κατάλογο των έργων του.

Ας ελπίσουμε στο μέλλον η μουσική βιβλιογραφία να μη βρει άλλες αφορμές για τέτοιου είδους βιβλία πολεμικής, κάτι που θα έρθει σαν αποτέλεσμα της σοβαρής αντιμετώπισης και προβολής του έργου των νέων Ελλήνων συνθετών, που εξάγουν την εγχώρια μουσική δημιουργία από τα στενά γεωγραφικά σύνορα.

Για να μην ξαναδούμε τυπωμένες στο χαρτί πικρές αλήθειες, όπως: «Είχε την ατυχία να δουλέψει και να πεθάνει σε μια χώρα που δεν μπορούσε να τον προβάλλει ούτε στο εσωτερικό ούτε στο εξωτερικό».

Μια σημαντική εξέλιξη όσον αφορά στην προβολή του έργου του Νίκου Σκαλκώτα συντελέστηκε πριν λίγο καιρό με την ίδρυση του Μουσικού Συνόλου "Νίκος Σκαλκώτας" από το ίδρυμα Χουρμουζίου - Παπαϊωάννου με καλλιτεχνικό διευθυντή το συνθέτη Γιώργο Κουμεντάκη και μαέστρο το Μίλτο Λογιάδη. Η 14μελής αυτή ορχήστρα προσεγγίζει με νεωτεριστικό τρόπο τα έργα του μεγάλου μουσουργού, αλλά και δίνει βήμα σε δημιουργίες σύγχρονων Ελλήνων συνθετών να περάσουν στο κοινό.

Πρωτοβουλία που πρέπει αναμφίβολα να στηριχθεί προκειμένου να αμβλυθούν οι θλιβερές αλλά αληθινές διαπιστώσεις του Χάρη Βρόντου.

ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Το κτίσμα χάθηκε.

Έμεινε όμως η μνήμη του...

Του Δημήτρη Καββουρα

Το Β' Γυμνάσιο

Αρρένων και η

ιστορία του με

αφορμή ένα

βιβλίο που την

καταγράφει

λεπτομερώς

κατεδάφιση του επί των οδών Γούναρη, Καραϊσκάκη και Κανάρη κτηριακού συγκροτήματος, που για πολλά χρόνια στέγαζε το Β' Γυμνάσιο Αρρένων, συγκίνησε ασφαλώς όσους φοίτησαν σ' αυτό το σχολείο και, βεβαίως, δεν άφησε αδιάφορους όσους έχουν συνδέσει την εικόνα της Πάτρας με κάποια κτήρια φορτισμένα με ιστορική μνήμη ή χαρακτηριστικού ύφους. Το κτίσμα χάθηκε. Έμεινε όμως η ιστορία του - ως ιστορία του Β' Γυμνασίου Αρρένων - γραμμένη μάλιστα από τέως γυμνασιάρχη του, το μαθηματικό κ. Ανδρέα Μουγγολιά. Έμεινε επίσης, χαραγμένη στη μνήμη των πάλοι ποτέ μαθητών του, η ζωή του σχολείου - ιδίως των μαθητών εκείνων που έζησαν τα μαθητικά τους χρόνια σε καιρούς χαλεπούς και συνδέσανε τα περιστατικά της μαθητικής ζωής με εκείνα του πολέμου, της κατοχής, του εμφυλίου.

Ο παραπάνω διαχωρισμός ιστορίας και ζωής δεν είναι φραστικός. Σαν έννοιες, ιστορία και ζωή, είναι αλληλένδετες, αλλά στην πράξη εκδηλώνονται σε διαφορετικό πεδίο. Η ιστορία αναφέρεται στον κορμό των γεγονότων που συνιστούν εν συνόλω το ιστορικό γίνεσθαι - η ταυτολογία είναι αναπόφευκτη - ενώ, στη ζωή των κοινωνιών, η καθολικότητα των γεγονότων που καταγράφει η ιστορία μεταφράζεται σε προσωπικό - ατομικό δράμα.

Η ατομική περίπτωση αγνοείται από τη γενικότητά της ιστορικής περιγραφής αλλά είναι αυτή που εκφράζει τις έσοχτες συνέπειες της ιστορικής πράξης. Αυτό το έργο το αναλαμβάνει η ιστορία της ζωής - η λογοτεχνία - η οποία, σύμφωνα με κάποιον επιφανή αισθητικό, αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα της ιστορίας για την πλήρη γνώση της ζωής των κοινωνιών.

Στην ιστορία και στη ζωή ενός σχολείου οι αποστάσεις είναι μικρές. Τυπικά έχουμε να κάνουμε με μια ορισμένη, από άποψη σύνθεσης, κοινότητα κι ένα συγκεκριμένο σκοπό, που κατευθύνει τη δράση της κοινότητας. Τα πάντα είναι προδιαγεγραμμένα και δεδομένα: προγράμματα - διδασκαλία - εξέταση. Όμως η καθόλου ζωή του σχολείου δεν εκδηλώνεται αποκλειστικά μέσα στα όρια που διαγράφει αυτό το

Πριν από 50 περίπου χρόνια (Ιούνιος 1953). Οι μαθητές κάποιου τμήματος σε αναμνηστική φωτογραφία (στο προαύλιο του ιστορικού διδακτηρίου) με τους καθηγητές τους Πάυλο Βασιλόπουλο, Παναγιώτη Λιάπη, Κωνσταντίνο Κούρνια (γυμνασιάρχη), Ιωάννη Ζώτο και Μιχάλη Μιχαλόπουλο.

σχήμα.

Οι επιπτώσεις, στη ζωή του σχολείου, των κοινωνικών συνθηκών της εποχής, που επιβάλλουν τους δικούς τους κανόνες συμπεριφοράς: Η κοινωνική σύνθεση της μαθητικής κοινότητας και η προσωπικότητα των καθηγητών, που διαμορφώνουν το επίπεδο και το ήθος του σχολείου, οι περιπέτειες του έθνους στις οποίες εμπλέκεται το σχολείο, οι χειρισμοί εκ μέρους της πολιτείας των θεμάτων της παιδείας, που, όχι σπάνια, προκαλούν αναστάτωση και ιδεολογικές συγκρούσεις, οι επεμβάσεις αυταρχικών καθεστώτων στο παιδευτικό έργο και στις άλλες δραστηριότητες του σχολείου, που

το εκτρέπουν από την κύρια αποστολή του, τυχαία περιστατικά, όλα τούτα, αν τα φανταστεί κανείς μέσα από ένα συγκεκριμένο γεγονός - βομβαρδισμός σε ώρα μαθήματος, αναγγελία θανάτου του Κωστή Παλαμά, αποχή από κάποιο μάθημα με αίτημα να αρθεί ποινή μαθητού, τα δύο τμήματα που γίνονται ένα: μαθητές ογδόντα - όλα τούτα, επαναλαμβάνω, φορτίζουν την ιστορία του σχολείου με περιστατικά που είναι απόρροια του κοινωνικού του χαρακτήρα.

Όπως είναι φυσικό, από όλα όσα διαδραματίζονται μέσα στο σχολείο, η ιστορία καταγράφει εκείνα μόνο που άπτονται της κυρίως αποστολής του κι όσα αποδίδουν τη φυσιογνωμία του σαν οργανισμού με ζωή και δράση. Πολλά περιστατικά - ανεκδοτολογικού κυρίως χαρακτήρα - μένουν απέξω. Τη διαφύλαξή τους έχει αναλάβει, σαν θεματοφύλακα των γεγονότων της ζωής, η μνήμη.

Από το ιδιαίτερα ενδιαφέρον βιβλίο του κ. Μουγγολιά μαθαίνουμε όλα όσα συνιστούν την ιστορία του Β' Γυμνασίου Αρρένων, από της ίδρυσής του το 1881. Το ξεκίνημά του, η εξέλιξή του, οι δραστηριότητές του, οι δύσκολοι καιροί των εθνικών περιπετειών, οι μεταρρυθμίσεις στην παιδεία, οι νέοι θεσμοί, οι καθηγητές που δίδαξαν, οι προσωπικότητες που κάθησαν στα θρανία του, οι μαθητές που αποφοίτησαν, όλα τούτα κι άλλα πολλά στοιχειοθετούν την ιστορία του Β' Γυμνασίου Αρρένων και την τοποθετούν στα πλαίσια της γενικότερης ιστορίας του τόπου μ' έναν τρόπο, που πηγάζει από το συσχετισμό των γεγονότων συχνά δραματικό.

Στο σημείο αυτό δεν μπορώ να αποφύγω τον πειρασμό και να μην κάνω λόγο για κάποιο επεισόδιο όπου ο καθηγητής - ιστορικός συναντιέται με το μαθητή - συγγραφέα, όπου η λογοτεχνία συνεχίζει, εκεί που σταματά η ιστορία.

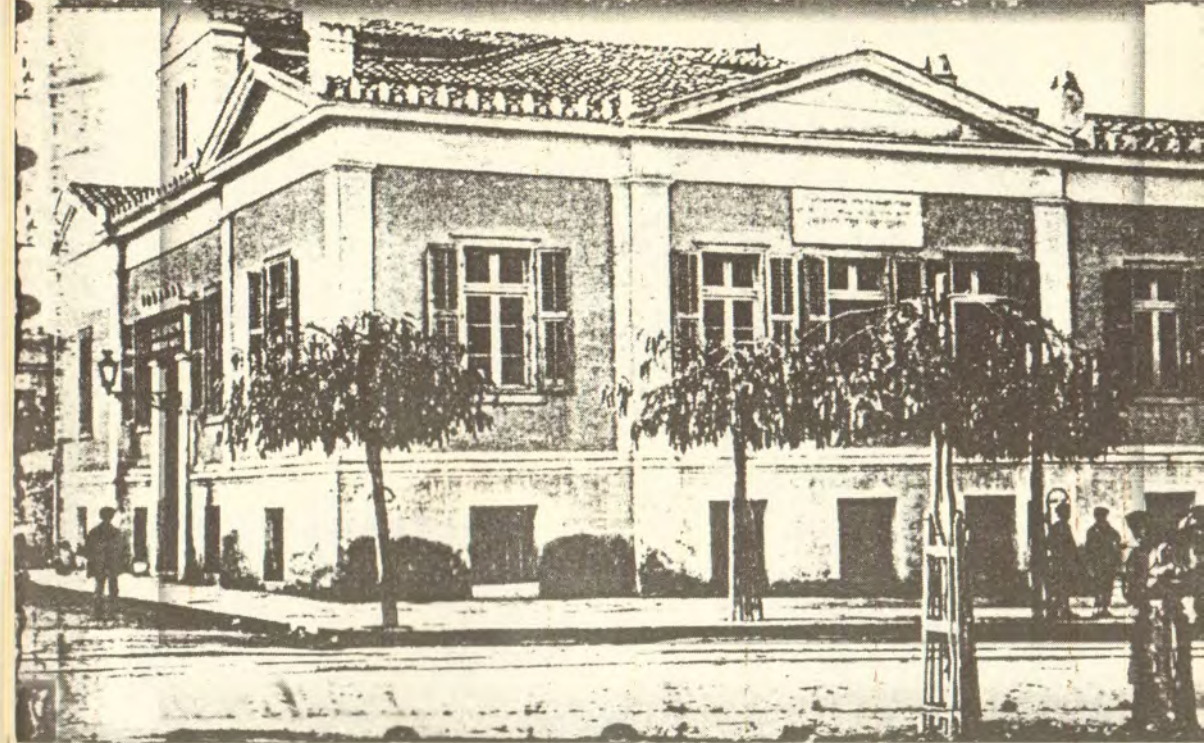
Από το βιβλίο του κ. Μουγγολιά μαθαίνουμε πως κάποτε ο σύλλογος των καθηγητών ασχολήθηκε με κάποιους μαθητές, που θεω-

ρούνταν ύποπτοι για τα φρονήματά τους και επικίνδυνοι για το καθεστώς, ως προσκείμενοι στους αναρχικούς. Βρισκόμαστε, πρέπει να πω, λίγο μετά τον εμφύλιο, και σ' όλα αυτά έπαιζε κάποιο ρόλο και η Ασφάλεια.

Στο μυθιστόρημά μου "Επείκεια για έναν ταξιδιώτη" περιγράφω το εξής περιστατικό που δεν είναι προϊόν συγγραφικής φαντασίας, αλλά πραγματικό γεγονός ενσωματωμένο στην όλη πλοκή του μυθιστορήματος, το οποίο εξάλλου έχει εν πολλοίς χαρακτήρα αυτοβιογραφικό: Σε περίοδο διαγωνισμών τέσσερις - πέντε συμμαθητές συγκεντρωθήκαμε στο σπίτι κάποιου από την παρέα για να λύσουμε ασκήσεις Τριγωνομετρίας, καθώς την επόμενη θα διαγωνιζόμαστε στο μάθημα αυτό. Δεν είχαμε ξεμπερδέψει με την πρώτη άσκηση και χτυπά η πόρτα. Εμφανίζεται ένας αστυνομικός και μας ζητάει να τον ακολουθήσουμε στην Ασφάλεια. Έγινε εξακρίβωση ταυτότητας κι αφού δώσαμε τις δέουσες εξηγήσεις μας άφησαν.

Σημείο σύνδεσης της δικής μου ιστορίας, με το περιστατικό που αναφέρει ο συγγραφέας της ιστορίας του Β' Γυμνασίου - και στις δύο περιπτώσεις, επαναλαμβάνω, τα γεγονότα είναι πραγματικά - είναι τούτο: Στο σπίτι που συναντηθήκαμε, για να ασκηθούμε στην Τριγωνομετρία έμενε ένας από τους "ύποπτους" για αντεθνικά φρονήματα που απασχόλησε το σύλλογο των καθηγητών, ο οποίος και κατονομάζεται στο βιβλίο του κ. Μουγγολιά!

Πολλά τέτοια περιστατικά από τη ζωή του σχολείου έχουν περάσει στην ιστορία τους. Τα περισσότερα, όμως, σταματούν στο σημείο εκείνο που απαιτεί η οικονομία της ιστορικής αφήγησης, ενώ τη συνέχειά τους την έχει αναλάβει η μνήμη, όπως συμβαίνει και με τα γεγονότα εκείνα που δεν έχουν καταγραφεί και κυκλοφορούν σαν ανέκδοτα. Δεν σημαίνει, όμως, πως ό,τι παρέλειψε η ιστορία, δεν ανήκει στη ζωή του σχολείου. Το βιβλίο του κ. Μουγγολιά βοηθάει τη μνήμη προς αυτή την κατεύθυνση. Αξίζει, επίσης, να υπομνησθεί

Εδώ έμεινε ένα κομμάτι από τη ζωή (γυμνασιακή) χιλιάδων συμπολιτών μας (1906 - 1959). Τώρα μόνο μια γλυκειά ανάμνηση...

και, μάλιστα να υπογραμμισθεί, ότι, ενώ το Β' Γυμνάσιο Αρρένων ήταν κλασικό - θεωρητικής κατεύθυνσης, όπως θα λέγαμε σήμερα - πολλοί απόφοιτοί του σπούδασαν θετικές επιστήμες κι έγιναν γιατροί, μηχανικοί, γεωπόνοι, οικονομολόγοι κ.λ.π. όπως, άλλωστε προκύπτει από τους καταλόγους αποφοίτων που περιέχονται στο βιβλίο του κ. Μουγγολιά.

Μερικοί, μάλιστα έγιναν και καθηγητές Πανεπιστημίου σε κλάδο θετικών επιστημών: ο Θ. Λαμπρινόπουλος στη μαιευτική και ο Π. Γεωργίου στα μαθηματικά. Αλλά η πιο χαρακτηριστική περίπτωση - χαρακτηριστική, γιατί αναφέρεται στο βαθμό επίδοσης των μαθητών του Β' Γυμνασίου σε σχολικό επίπεδο - είναι εκείνη του μαθητή του Β' Γυμνασίου Ιω. Κετσέογλου ο οποίος στο διαγωνισμό των φίλων του βιβλίου μεταξύ των τελειοφοίτων του 1950 όλων των γυμνασίων της Πάτρας, είναι αυτός που κέρδισε το βραβείο στα μαθηματικά με αντιπάλους μαθητές του πρακτικού γυμνασίου - και όχι μόνον. Ο ανωτέρω σπου-

δασε μηχανολόγος - ηλεκτρολόγος.

Η κατεδάφιση του κτηρίου που στέγαζε το Γυμνάσιό μας, ανακαλεί σε όλους κάποιες μνήμες από χρόνια που στάθηκαν, για τη νότητά μας, άλλοτε δίσεκτα, άλλοτε ανέμελα και πάντως, ανεπανάληπτα. Περιστατικά φαιδρά, περιστατικά τραγικά. Ελπίδες, προσπάθειά. Ας αρκεσθούμε, λοιπόν, σε όσα περιέδωσε η μνήμη, σε όσα έδωσε η ζωή και στα πολλά και σπουδαία που κατέγραψε ο συγγραφέας της ιστορίας του Β' Γυμνασίου Αρρένων. Κάτι ακόμα. Οι αναγνώστες αυτού του βιβλίου μαθητές άλλοτε του Β' Γυμνασίου - να μη στήθουν μόνο στις σελίδες που καλύπτουν τα χρόνια φοίτησής τους. Δεν πρέπει επίσης να νομισθεί, ότι η ιστορία ενός σχολείου, ενδιαφέρει αποκλειστικά όσους υπήρξαν μαθητές του. Το εύρος των ιστορικών κ.ά. πληροφοριών του βιβλίου του κ. Μουγγολιά είναι γενικότερου ενδιαφέροντος και σημασίας. Αυτό που μένει είναι να δούμε τι θα ξεφτυρώσει στη θέση του κατεδαφισθέντος κτιρίου.

Όταν η λατρεία δημιουργεί αριστουργήματα

Της Μίνας Πετροπούλου

Μια έκθεση
στη Νέα Υόρκη
και μια βόλτα
στο βυζαντινό
παρελθόν
της περιοχής μας
με τη **Μυρτώ**
Γεωργοπούλου

σημαντικές αναφορές έγιναν πρόσφατα στον Αθηναϊκό τύπο για την αξιολογότερη έκθεση βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων και λειτουργικών σκευών που παρουσιάστηκε από τον Ιανουάριο μέχρι το Μάρτιο στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού στο Μανχάταν. Η έκθεση πρωτοπαρουσιάστηκε στο Πανεπιστήμιο του Binghamton, από τις 7 Οκτωβρίου ως τις 18 Δεκεμβρίου, στο πλαίσιο εκδηλώσεων για τον ελληνικό πολιτισμό και περιλάμβανε έργα, που χρονολογούνται από τον 14ο έως και τις αρχές του 19ου αιώνα.

Την έκθεση, που φέρει τον τίτλο «Θείο Πάθος. Ιερές Εικόνες» («Holly Passion - Sacred Images»), οργάνωσε η 6η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, με συντονίστρια την προϊσταμένη της Εφορείας Μυρτώ Γεωργοπούλου και επιστημονικές συνεργάτιδες την υπεύθυνη του Μουσείου Ζακύνθου Ζ. Μυλωνά και την αρχαιολόγο Δ. Ρηγάκου.

Στη συνέντευξη που μας παραχώρησε η κ. Γεωργοπούλου - από το 1970 στην αρχαιολογική υπηρεσία - μας έδωσε ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη έκθεση και όχι μόνο.

Ποιά η φιλοσοφία αυτής της έκθεσης και πώς επιλέχθηκε το θέμα και τα εκθέματα;

Η ιδέα της έκθεσης βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων στα πλαίσια ενός τρίμηνου αφιερώματος που οργάνωσε το Πανεπιστήμιο του Binghamton της Νέας Υόρκης, σκοπό είχε να γεφυρώσει χρονικά την αρχαιότητα και τη νεώτερη Ελλάδα. Υπήρχαν εκθέσεις, σεμινάρια και εκδηλώσεις που αναφέρονταν στις χρονικές αυτές περιόδους. Το θέμα της έκθεσης, που ονομάστηκε «Holly Passion, Sacred Images. The interaction of byzantine and western art in iconpainting» («Θείο Πάθος - Ιερές εικόνες. Η αλληλεπίδραση της βυζαντινής και δυτικής τέχνης στην εικονογραφία») βασίστηκε κυρίως σε εικόνες που προέρχονται από τα Ιόνια. Οι περισσότερες εξ' αυτών, κυρίως της Επτανήσιας και της Κρητικής Σχολής, ανήκουν ή φυλάσσονται στο Μουσείο Ζακύνθου. Μέσα από τα έργα που εκτίθενται είναι εμφανείς οι αλληλεπιδρά-

Γενική άποψη του εσωτερικού της έκθεσης

σεις της Βυζαντινής και της Δυτικής Τέχνης στην εικονογραφία. Το Θείο Πάθος αποδίδεται σε μια άλλη τεχνοτροπία, που θυμίζει περισσότερο Δύση. Με δεδομένο, ότι η έκθεση απευθυνόταν σε ένα ετερόδοξο κοινό θελήσαμε να αποδώσουμε την αμφίδρομη επικοινωνία του ανατολικού με τον δυτικό κόσμο, όπως αποκρυσταλλώθηκε στην τέχνη των κρητικών εικόνων από τους 15ο - 16ο αιώνα και αργότερα στην επανησιακή τέχνη.

Άλλωστε το θέμα επιλέχθηκε και γιατί η εικονογραφία του Θείου Πάθους, με την έντονα συναισθηματική έκφραση που περιέχει, υπήρξε ιδιαίτερα αγαπητή όχι μόνο για την ιστορική σημασία των παραστάσεων και τη θέση του στο τέμπλο των ναών αλλά και για την ιδιωτική ευσέβεια. Το Θέμα του Θείου Πάθους αγγίζει συναισθηματικά τις ψυχές των ευσεβών, που αισθάνονται ότι συμμετέχουν σ' αυτό. Έτσι επιλέχθηκαν 32 έργα (25 εικόνες και 7 έργα μικροτεχνίας) που πλαισιώθηκαν από μεγάλα ενημερωτικά πανώ για την έννοια της εικόνας στην ορθόδοξη κοινωνία, την κρητική και επτανήσιακή τέχνη, την εξέλιξη της μορφής και

εικονογραφίας του τέμπλου και το ιστορικό πλαίσιο της δημιουργίας των έργων.

Πόσος χρόνος και τι είδους προετοιμασίες χρειάστηκαν; Πόσοι άνθρωποι εργάστηκαν για την πραγμάτωσή της;

Εφόσον τα περισσότερα από τα εκθέματα ήταν ήδη συντηρημένα, τον περισσότερο χρόνο απαιτήσε η συγγραφή του καταλόγου. Ο σχεδιασμός και ο τρόπος παρουσίασης της έκθεσης, αφού προηγήθηκε κάποιους μήνες πριν τη δική μου επίσκεψη στο χώρο, έγινε καλύπτοντας και την παραμικρή λεπτομέρεια, ώστε να μην παρουσιασθούν προβλήματα επί τόπου, δεδομένου ότι για το «στήσιμο» της έκθεσης είχαμε μόνο 3 ημέρες. Δουλέψαμε φυσικά εκεί από το πρωί ως το βράδυ, non stop, όπως μόνον οι Έλληνες ξέρουν να δουλεύουν, αφήνοντας άναυδους τους αμερικάνους, που χωρίς υπερβολή θα χρειαζόντουσαν 15 ημέρες για το ίδιο αποτέλεσμα. Συνολικά θα πρέπει να πούμε ότι χρειάστηκαν 6 μήνες για την προετοιμασία και απασχολήθηκαν 6 άτομα, εκτός από τους συντηρητές των έργων και τους επιμελητές και μεταφρα-

στές της έκδοσης του καταλόγου.

Ποιός ο δικός σας ρόλος στην έκθεση;

Εγώ είχα τη γενική ευθύνη οργάνωσης, συντονισμού, προετοιμασίας, μεταφοράς και παρουσίασης της έκθεσης και ομολογώ ότι ήταν μια πολύ μεγάλη ευθύνη, ίσως γιατί δεν είχα ανάλογη εμπειρία, που μου κόστισε πολλές ώρες άγχους και αυπνίας.

Η προσέλευση του κόσμου ήταν ικανοποιητική; Πώς αντέδρασαν οι Έλληνες του εξωτερικού;

Η προσέλευση του κόσμου, όταν η έκθεση άνοιξε για το κοινό, απ' ότι μάθαμε, γιατί εμείς είμασταν εκεί στο τρίημερο των εγκαινίων και εκδηλώσεων που ήταν μόνο για περιορισμένο αριθμό ατόμων με προσκλήσεις, ήταν πολύ ικανοποιητική και έδωσε την αφορμή για διάφορες παράλληλες εκδηλώσεις από άλλες πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών, όπως βραδιές με βυζαντινή μουσική, συναυλίες από βυζαντινές χορωδίες κ.ά.

Πόσο συχνά διοργανώνονται τέτοιου είδους εκθέσεις από την υπηρεσία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και ποιο είναι το κόστος τους;

Τα τελευταία χρόνια οι σχετικές με το Βυζάντιο εκθέσεις είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς. Σας θυμίζω την τεράστια επιτυχία των εκθέσεων «Η δόξα του Βυζαντίου» στο Metropolitan Museum της Νέας Υόρκης ή τους «Θησαυρούς του Αγίου Όρους» στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη. Έχουν οργανωθεί αρκετές εκθέσεις σε όλο τον κόσμο κυρίως με μεταβυζαντινές εικόνες. Το κόστος εξαρτάται φυσικά από τον αριθμό και το είδος των εκθεμάτων, την ασφάλιση, το είδος μεταφοράς, τον τρόπο παρουσίασης κλπ. Η δική μας δεν ξεπέρασε τα 15.000.000 δρχ. εκτός από το κόστος καταλόγου που χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων, που όμως πωλείται και κάποια στιγμή θα αποσβεσθεί η δαπάνη του και τις δαπάνες ασφάλισης των έργων και μετακίνησης - διαμονής των συνοδών ατόμων, που καλύφθηκαν από την αμερικάνικη πλευρά.

Θεωρείτε ότι στις μέρες

μας εκθέσεις τέτοιου περιεχομένου προσεγγίζουν το ενδιαφέρον του κόσμου; Συνειδητοποιεί την αξία τέτοιων έργων, το βαθύτερο νόημά τους και την ιστορική τους αξία ή λειτουργούν κυρίως σαν πολιτικό, κοινωνικό και κοσμικό γεγονός, εξυπηρετώντας ανάλογους σκοπούς;

Το Βυζάντιο είναι μια παραγνωρισμένη ιστορική περίοδος, παρ' ότι αυτή περισσότερο απ' ότι η αρχαιότητα έχει καθορίσει τη σημερινή μας ταυτότητα. Μόλις στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα η βυζαντινή και μεταβυζαντινή ζωγραφική έχει μπει στο πλαίσιο της ιστορίας της τέχνης του ενδιαφέροντος ενός ευρύτερου κοινού, παρ' ότι επιστημονικά έχει απασχολήσει τους ειδικούς ήδη από τις αρχές του αιώνα. Υπάρχει, όμως, ένα σημαντικό πλεονέκτημα στον τρόπο που πλησιάζει ο σύγχρονος άνθρωπος τις εκθέσεις αυτές, υπάρχει η αμεσότητα που χαρίζει η χριστιανική πίστη και το συναίσθημα που εκδηλώνεται πολύ πιο εύκολα, απ' ότι απέναντι στα έργα της αρχαιότητας. Ο απλός άνθρωπος στέκει απέναντι στην εικόνα και αυθόρμητα θέλει να προσκυνήσει, είναι το πάγιο πρόβλημά μας στις εκθέσεις εικόνων. Πρόσφατα είχα την εμπειρία σε

μουσείο βυζαντινών εικόνων στην Κρήτη, μιας κυρίας που μπήκε με θυματήρι και άρχισε να λιβανίζει όλες τις εικόνες. Φυσικά η έκθεση των Θησαυρών του Αγίου Όρους ή του Ελ Γκρέκο είναι και κοινωνικό και κοσμικό γεγονός. Αυτό, όμως, είναι συνάρτηση και της προβολής που γίνεται από τα ΜΜΕ, που ανάλογα επηρεάζει τη νοοτροπία που αναπτύσσεται στο κοινό. Στο εξωτερικό φυσικά τα πράγματα διαφέρουν. Για τους ξένους η βυζαντινή τέχνη είναι σαφώς ένα τμήμα της ιστορίας της τέχνης, ενώ για τους ομογενείς ένα κομμάτι πατρίδας και θρησκείας, ένα κομμάτι πιο ζωντανό και κοντινό απ' ότι τα έργα της αρχαιότητας.

Γίνονται σήμερα κάποιες ανασκαφές ή αναπαλαιώσεις βυζαντινών εκκλησιών στην ευρύτερη περιοχή μας;

Τα σημαντικά έργα, ανασκαφικά ή αναστηλωτικά που γίνονται στη ευρύτερη περιοχή μας είναι βασικά τα χρηματοδοτούμενα από ευρωπαϊκούς κοινοτικούς πόρους και ειδικότερα το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης. Σας αναφέρω το Κάστρο της Πάτρας, τη στερέωση - αποκατάσταση του Αρχοντικού της Παλαιολογίνας στα Καλάβρυτα, τη στε-

ρέωση του Παλαιού Καθολικού στη Μονή Αγίας Λαύρας, το πρόγραμμα καταγραφής των κειμηλίων του Μεγ. Σπηλαίου, τη στερέωση και αποκατάσταση της Μονής Αγίων Πάντων στην Τριταία.

Ποια μνημεία βυζαντινής περιόδου που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή μας θα προτεινίνατε να επισκεφθούμε;

Κατ' αρχήν στο Κάστρο της Πάτρας ελπίζουμε ότι το 2000 θα επιτραπεί στο κοινό η επίσκεψη του εσωτερικού περιβόλου, που από πολλά χρόνια είναι κλειστός για λόγους ασφάλειας των επισκεπτών, αλλά με τις εργασίες που εκτελούνται τα τελευταία χρόνια θα μπορεί να γίνει επισκέψιμο. Το Κάστρο είναι ένας ωραίος αρχαιολογικός χώρος, με ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά μνημεία από τον 6ο μ.Χ. αιώνα, τη φραγκοκρατία, τη βενετοκρατία, το Βυζάντιο με τους Παλαιολόγους και τέλος την Τουρκοκρατία, που σήμερα είναι και ένας ελεύθερος χώρος πρασίνου με απεριόριστη θέα στην πόλη και σε όλο τον Πατραϊκό Κόλπο. Δεύτερος αρχαιολογικός χώρος που αποτελεί πολύ όμορφο περίπατο είναι το Κάστρο του Ρίου. Κοντά επίσης βρίσκεται η βυζαντινή εκκλησούλα

Ομάδα... εν δράσει! Εξ αριστερών διακρίνονται οι Α., Ραζής, Γ. Σεμιτέκο-λος, Μ. Γεωργοπούλου, Ζ. Μυλωνά, Χ. Λάττα.

στο Πλατάνι.
Στην περιοχή Καλαβρύτων είναι περισσότερο γνωστά τα μνημεία, ενώ υπάρχουν σημαντικότετοι ναοί και μονές στην Αιγιάλεια, όπως η Μονή Ταξιαρχών, το Παλαιομοναστήρι του Οσίου Λεοντίου, όπου τα δύο τελευταία χρόνια συντηρούμε τις εξαιρετικές Παλαιολόγειες τοιχογραφίες και ο βυζαντινός ναός του Αγ. Νικολάου. Στην περιοχή της Τράπεζας ή Βούρας, μέσα σε ένα υπέροχο τοπίο υπάρχουν τρία πολύ αξιόλογα μοναστήρια, η Αγία Τριάδα, η Αγία Μονή και ο Άγιος Νικόλαος. Στην Πλατανιώτισσα, που επίσης είναι μια πολύ ωραία εκδρομή υπάρχουν ενδιαφέροντα, εκτός από το προσκύνημα στον Πλάτανο, μεταβυζαντινά μνημεία, ενώ πλούσια σε βυζαντινούς μεταβυζαντινούς ναούς είναι η Δίβρη. Ένα ακόμη μοναστήρι των χρόνων της Τουρκοκρατίας, που όμως διατηρεί απείραχτη σχεδόν την αρχική του μορφολογία και διασώζει όχι μόνο ωραίες εκκλησίες με εικόνες και τοιχογραφίες, αλλά και ένα υπέροχο λιοτριβί, ένα παλιό κρασοβάρελο, φούρνους και όλους τους βοηθητικούς χώρους της Μονής, είναι οι Άγιοι Πάντες στην Τριταία. Θα αναφέρω ακόμη στην περιοχή Σανταμερίου, ανάμεσα στα χωριά Πόρτες και Χαραυγή το σπήλαιο του Αγίου Γεωργίου, με εξαιρετικές βυζαντινές τοιχογραφίες σε δύο ασκητάρια, μέσα στον ίδιο χώρο. Υπάρχουν και άλλα μνημεία σημαντικά, που όμως δεν αναφέρω, είτε γιατί η πρόσβαση είναι δύσκολη, είτε γιατί ακόμη δεν έχουν αναδειχθεί, όπως τους αξίζει.

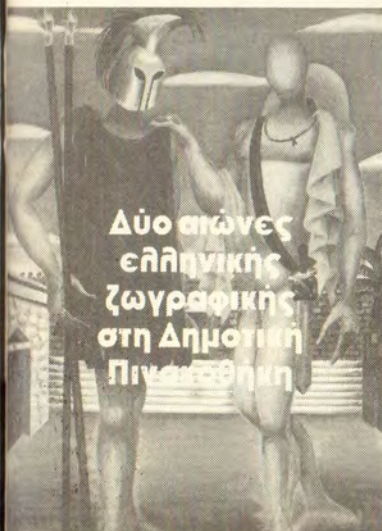
Μέρες μουσικής
από Δημοτικό
Ωδείο -
Φιλαρμονική

"Τζόρνταν" με την
Κάτια Δανδουλάκη
στον "Απόλλωνα"

Το
Επίκεντρο
...αγνώριστο

Δύο αιώνες
ελληνικής
ζωγραφικής
στη Δημοτική
Πινακοθήκη

Στη Δημοτική Πινακοθήκη

Μια συνεργασία που ξεκίνησε πριν δέκα χρόνια και παίρνει αυτή την περίοδο μια ολοκληρωμένη μορφή, δίνει καρπούς με την έκθεση που παρουσιάζει μέχρι το τέλος Μαΐου (αν δεν υπάρξει κάποια παράταση) η Δημοτική Πινακοθήκη. Τίτλος της «Ελληνική Ζωγραφική από τις συλλογές της Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων». Με την επιμέλεια της ιστορικού τέχνης και εφόρου της Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων Νέλλης Κυριαζή παρουσιάζονται 61 έργα που

καλύπτουν μία αντιπροσωπευτική ματιά των τελευταίων δύο αιώνων της ελληνικής ζωγραφικής. Η Πινακοθήκη του Δήμου Αθηναίων με 86 χρόνια ζωής περιλαμβάνει σήμερα στην συλλογή της 2500 έργα ελλήνων - στη μεγάλη τους πλειοψηφία - ζωγράφων, χαρακτών και γλυπτών. Το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής συγκεντρώθηκε στη δεκαετία 1930 - 40 με αγορές από τις πρώτες πανελληνικές εκθέσεις αλλά και από ιδιωτικές αίθουσες τέχνης. Από το 1940 ως το 1957 ήταν ο έφορος της Πινακοθήκης ζωγράφος Σπύρος Παπαλουκάς αυτός που προώθησε δεκάδες σημαντικές αγορές, ενώ από το 1982 η Πινακοθήκη στεγάζει το μόνιμο εκθετήριό της σε ένα χαρακτηριστικό νεοκλασικό κτίριο της πλατείας Κουμουνδούρου.

Μία από τις σημαντικότερες δραστηριότητες της Πινακοθήκης είναι η συνεργασία με εικαστικά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού στα οποία παρουσιάζει μέρος της συλλογής της. Μόνο στα τελευταία πέντε χρόνια συνεργάστηκε για την οργάνωση 17 εκθέσεων είτε από τις μόνιμες συλλογές της είτε από αναδρομικές ομαδικές και ατομικές εκθέσεις Ελλήνων καλλιτεχνών.

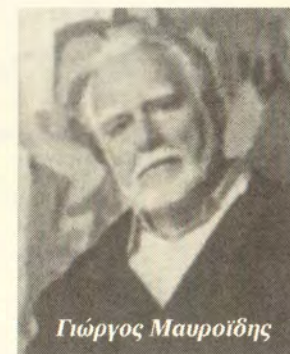
Από το Πανεπιστημιακό Βήμα

Στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης (7.00 μ.μ.) συνεχίζει το πρόγραμμά του το Πανεπιστημιακό Βήμα. Περιλαμβάνει ομιλίες των Κωνσταντίνου Σταματόπουλου (15/5) «Περί ελεύθερης βούλησης», Αθηνάς Γεωργαντά (22/5) με θέμα «Μια οινολογική περιδιάβαση στη νεότερη ελληνική ποίηση», ενώ στις 29/5 θα διεξαχθεί στρογγυλή τράπεζα με θέμα «Πολιτιστικό σύστημα της Πάτρας» και συντονίστρια τη Μάρω Γαλάνη. Τελευταία ομιλία για φέτος αυτή του Αργύρη Αρχάκη (5/6) με θέμα «Μια γλωσσολογική προσέγγιση της επίδρασης του προφορικού λόγου στα μαθηματικά γραπτά».

Στο Πολιτιστικό Κέντρο της Εθνικής Τράπεζας

Αναδρομική έκθεση του Γιώργου Μαυροΐδη παρουσιάζει το Πολιτιστικό Κέντρο του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας μέχρι τις 4 Ιουνίου. Ο Γιώργος Μαυροΐδης, γεννημένος στον Πειραιά το 1912, υπήρξε αυτοδίδακτος στη ζωγραφική και σαν έφηβος δούλεψε μαζί με τον Γιάννη Τσαρούχη με τον οποίο είχε αναπτύξει στενή φιλία. Το 1950 πήγε στο Παρίσι, όπου μελέτησε τη μουσειακή και μοντέρνα ζωγραφική, ενώ το 1959 εκλέχτηκε καθηγητής της Ανώτατης Σχολής Καλών Τεχνών της οποίας υπήρξε πρόεδρος τη διετία 1977 - 78.

Η επόμενη - καλοκαιρινή πα - έκθεση του Πολιτιστικού Κέντρου θα ξεκινήσει στα μέσα Ιουνίου και θα έχει ως θέμα τις φωτογραφικές αναζητήσεις του Γιώργου Σεφέρη.

Γιώργος Μαυροΐδης

Από τις Πολιτιστικές Ομάδες του Πανεπιστημίου

Κάθε χρόνο το τέλος Μαΐου είναι η περίοδος που οι Πολιτιστικές Ομάδες του Πανεπιστημίου παρουσιάζουν τις δικές τους ιδέες σε χώρους του Πανεπιστημίου αλλά και της Πάτρας. Σε αυτό το πλαίσιο το Θεατρικό Τμήμα ετοιμάζει τη «Μήδεια» του Μποστ και θα την παρουσιάσει περίπου στις 20/5 στο θεατράκι του Βιολογικού στο Πανεπιστήμιο ή στο «Επίκεντρο», ενώ δεν αποκλείεται να παρουσιάσει και μια δεύτερη παραγωγή. Το Φωτογραφικό Τμήμα θα εγκαινιάσει στις 21 Μαΐου έκθεση φωτογραφίας στο Παλιό Νοσοκομείο, παρουσιάζοντας τη δουλειά των μελών του, αλλά και φιλοξενώντας φωτογραφικές ομάδες εκτός Πάτρας με τις οποίες έχει συνεργαστεί στο παρελθόν. Όσο για τα τμήματα μουσικής και χορού αναμένεται και αυτά να παρουσιάσουν τις προτάσεις τους πιθανότατα στο Κάστρο Πάτρας χωρίς να έχουν συγκεκριμενοποιήσει τις αντίστοιχες ημερομηνίες.

Στο «Πολύεδρο»

Στις αρχές Απριλίου ξεκίνησε στο «Πολύεδρο» μια μεγάλη σειρά λογοτεχνικών εκδηλώσεων με το γενικό τίτλο «Αποχαιρετώντας τον εικοστό αιώνα» η οποία θα διαρκέσει μέχρι το τέλος του χρόνου. Μέχρι τα μέσα Ιουνίου έχουν προγραμματιστεί τα εξής: Στις 15/5 θα μιλήσει ο Ντίνο Χριστιανόπουλος με θέμα «Μεγάλες στιγμές της Ελληνικής ποίησης». Στις 26/5 οι ποιητές Σπύρος Βρεττός, Διονύσης Καρατζάς, Χριστόφορος Λιοντάκης, Γιώργος Μαρκόπουλος και Παυλίνα Παμπούδη θα συζητήσουν για τις καίριες στιγμές της ελληνικής ποίησης. Στις 10/6 θα μιλήσουν για τα ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά τον εικοστό αιώνα οι Θεοδόσης Πυλαρινός, Χριστίνα Ντουσιά, Ευριπίδης Γαραντούδης και Δημήτρης Καλοκύρης. Παράλληλα το «Πολυεδρο» συνεχίζει κανονικά και τις πρωινές εκδηλώσεις για τα παιδιά που αυτό το διάστημα περιλαμβάνουν: Εικαστικό παιχνίδι με την Όλγα Νικολοπούλου (13/5), το «Μισό πιθάρι» με τη Φωτεινή Φραγκούλη (20/5), μουσική και μουσικά όργανα με τον Άγγελο Νικολόπουλο (27/5), μουσειοκατασκευή του Μουσείου Μηλέων Πηλίου με θέμα «Από το σιτάρι στο ψωμί» (3/6) και πανηγύρι δραστηριοτήτων με παιχνίδια και εργαστήρια (5/6 - 10/6).

Από το Δημοτικό Ωδείο

Εβδομάδα Ελληνικής Μουσικής διοργανώνει το Δημοτικό Ωδείο από 6 - 12 Μαΐου στο Δημοτικό Θέατρο. Η εβδομάδα που αποτελεί θεσμό τα τελευταία χρόνια είναι φέτος αφιερωμένη στον Ανδρέα Νεζερίτη. Με δικά του έργα αλλά και ομιλία για τη ζωή και τη δημιουργική του πορεία, θα ξεκινήσουν οι εκδηλώσεις στις 7/5 στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου όπου η Ορχήστρα Πατρών θα δώσει συναυλία υπό τη διεύθυνση του Θόδωρου Αντωνίου. Στις 8/5 το ενδιαφέρον μεταφέρεται στο Δημοτικό Θέατρο όπου το Κουαρτέτο Πατρών με τη συνεργασία 6 ηθοποιών και προσκεκλημένων μουσικών θα δώσει μια συναυλία αφιερωμένη στο Γιάννη Χρήστου. Την ίδια μέρα στο φουαζέ του Θεάτρου θα ξεκινήσει και έκθεση για το Χρήστου που θα διαρκέσει ως τις 12/5.

Στις 9/5, επίσης στο Δημοτικό Θέατρο, θα δοθεί συναυλία μουσικής δωματίου από το Κουαρτέτο Πατρών και τη Χορωδία του Δημοτικού Ωδείου με έργα Γιώργου Κουμεντάκη, Λεόντιου Χατζηλεοντιάδη, Γεώργιου Μολφέτα, Μάνου Χατζιδάκι και Θόδωρου Αντωνίου.

Στις 11/5 στην αίθουσα του Επιμελητηρίου Αχαΐας έχει προγραμματιστεί συναυλία του «Ντού Παλμός» με έργα ελλήνων συνθετών, ενώ οι εκδηλώσεις της Εβδομάδας θα ολοκληρωθούν στις 12/5 στο «Επίκεντρο» με συναυλία της Ορχήστρας Πατρών με το Θόδωρο Αντωνίου ξανά στο πόντιο.

Από 14 - 20/5 το Δημοτικό Ωδείο διοργανώνει σεμινάριο τρομπέτας με τον Μπο Νίλσον, ενώ το διήμερο 19 - 20/5 υπάρχει σεμινάριο κιθάρας με τους Βαγγέλη Μπουντούνη και Νικίτα Κόσκιν. Ο Κόσκιν στις 20/5 θα δώσει ρεσιτάλ κιθάρας στο Δημοτικό Θέατρο. Ο ίδιος επίσης μαζί με τους Γεράσιμο Βουτσινά, Γιώργο Κουμεντάκη, Γιώργο Μουλουδάκη, Ευάγγελο Μπουντούνη και Έλενα Παπανδρέου είναι μέλη της κριτικής επιτροπής του 4ου Πανελληνίου Διαγωνισμού Κιθάρας που διοργανώνει το Ωδείο το διήμερο 20 - 21/5. Ο διαγωνισμός θα ολοκληρωθεί στις 21/5 το βράδυ στην αίθουσα του Ωδείου με συναυλία των φιναλίστ.

Μία μέρα μετά (22/5) στο Δημοτικό Θέατρο θα δώσει συναυλία η Ορχήστρα Δωματίου του Ωδείου, ενώ στον ίδιο χώρο στις 28 - 29/5 θα δοθεί η μαθητική συναυλία των σπουδαστών του Ωδείου.

Στην αίθουσα «Ζέρβας»

Μια έκθεση ζωγραφικής του αιγιάτη Αναστάση Στρατουδάκη - Χόνδρου έχει προγραμματιστεί για μετά το Πάσχα η αίθουσα τέχνης «Ζέρβας» στο Ρίο (Αθηνών 11). Λάδι και ακρυλικό χρησιμοποιεί κυρίως ο ζωγράφος που επίσης ασχολείται και με τις νέες τεχνολογίες. Τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν πιθανότατα το Σάββατο 6 Μαΐου.

Στο «Millennium»

Ένα σεμινάριο καλλιτεχνικής φωτογραφίας που διοργανώνει το τριήμερο 4 - 6 /5 σε συνεργασία με το Φωτογραφικό Κύκλο είναι η μοναδική προγραμματισμένη εκδήλωση της αίθουσας «Millennium» για το επόμενο χρονικό διάστημα. Υπεύθυνος του σεμιναρίου θα είναι ο Πλάτωνας Ριβέλλης.

Από το ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ.

Αρκετά διαφοροποίησε τελικά το πρόγραμμά του το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας σε σχέση με αυτό που αρχικά είχε ανακοινώσει. Κατ' αρχήν οι «Δούλες του Ζαν Ζενέ» άλλαξαν και ημερομηνίες και τόπο. Θα ξεκινήσουν τελικά στις 12 Μαΐου όχι όμως στην Αγγλικανική Εκκλησία, η οποία κρίθηκε ακατάλληλη, αλλά στο Δημοτικό Θέατρο. Με τη σκηνοθεσία του Θέμη Μουμουλίδη, που είχε σκηνοθετήσει και παλιότερα στο Βόλο το ίδιο έργο, θα παίξουν οι Μαρίνα Ψάλτη, Κερασία Σαμαρά και Μαριάνθη Σοντάκη. Η δεύτερη αλλαγή αφορά το δρώμενο για την Ολυμπιακή Ιδέα που

Το "Επίκεντρο" αγνώριστο μετά τις τελευταίες παρεμβάσεις

είχε προγραμματιστεί σε συμπαραγωγή με το θέατρο «Αγορά». Θα παρουσιαστεί τελικά κι αυτό στο δεύτερο δεκαήμερο του Μαΐου, αφού όμως παιχτεί πρώτα στην Ολυμπία στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για την αψή της Ολυμπιακής Φλόγας. Η ιδέα για το δρώμενο είναι της Ευανθίας Σαβανάκη που έχει και τη σκηνοθεσία, ενώ στον πρωταγωνιστικό ρόλο, αυτόν της Καλλιπάτισσας, θα είναι η Αλεξάνδρα Λαδικού.

Στο πρόγραμμα παραμένει και το διήμερο (14 - 15/5) με το έργο «Τζόρνταν» των Ρέινολντς - Μπουφίνι σε σκηνοθεσία Μάγιας Λυμπεροπούλου με την Κάτια Δανδουλάκη που θα παρουσιαστεί στο Δημοτικό Θέατρο, ενώ το έργο "Με δύναμη απ' την Κηφισιά" ξαναπαίζεται στο "Επίκεντρο" από 2 Μαΐου Τέλος, κι ενώ δεν έχει ανακοινωθεί τίποτα για την αρχικά προγραμματισμένη δεύτερη πανελλήνια θεατρική συνάντηση φοιτητικών σχημάτων, μέχρι τις 15/5 θα διαρκέσουν τα «Θεατροπαιχνίδια» που διοργανώνει με επιτυχία το ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ. κάθε Σάββατο στο Μέγαρο της Δημοτικής Μουσικής με τη συμμετοχή παιδιών από 5 - 13 ετών.

Στα «συν» της περιόδου που ολοκληρώνεται για το ΔΗ.Π.Ε.ΘΕ., χωρίς αμφιβολία η παρουσίαση του ανακαινισμένου «Επίκεντρο» (Αγ. Διονυσίου και Νόρμαν). Μια σύγχρονη πλέον θεατρική σκηνή με φουαζέ, φροντισμένους χώρους και αίθουσα εκθέσεων με κοστούμια και αφίσες από παλιότερες παραστάσεις του Θεάτρου.

Στην «Πρωτοπορία»

Το βιβλίο «Ο κάβος του Αγίου Αγγέλου» της Ελένης Σαραντίτη από τις εκδόσεις Καστανιώτη παρουσιάζει το βιβλιοπωλείο «Πρωτοπορία» στις 9/5, ενώ το πρωί του Σαββάτου, 20/5, θα παρουσιάσει για τα παιδιά τη «Θάλασσα» του Αντρέα Καρκαβίτσα.

Στο «Πολυτεχνείο»

Καθιερωμένο πια στο Αίγιο, το «Πολυτεχνείο» (Παναγιωτοπούλου & Επ. Τιμοθέου) μέχρι τέλος Μαΐου θα παρουσιάσει:

Συναυλία έντεχνου ελληνικού τραγουδιού με ένα σχήμα νέων μουσικών της πόλης (Θάνος Κολοκυθάς, Θόδωρος Ντρίνιας, Κώστας Χελάκης, Βασίλης Παπακωνσταντίνου και Αντωνία Παλαιολόγου) (1/5).

Παράσταση από τη θεατρική ομάδα αποφοίτων 1ου Λυκείου Αιγίου με το έργο «Νεκρή γραμμή» του Δημήτρη Ραβάνη - Ρεντή που είναι παραγωγή του «Πολυτεχνείου» (6, 8/5).

Παράσταση από το θεατρικό τμήμα του Ε.Φ.Α. Αιγίου με την κωμωδία «Ποιος ανακάλυψε την Αμερική;» της Χρύσας Σπηλιώτη (7, 9/5).

Παρουσίαση του βιβλίου του εκπαιδευτικού Ανδρέα Μπούτσικα από τους Λεωνίδα Καμπούρη, Σταύρο Ιντζεγιάννη και Κώστα Πανάρετο σε συνεργασία με τη Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία Αιγίου και το Σύλλογο Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (10/5).

Συναυλία μαθητών του Πατραϊκού Ωδείου (12/5).

Συναυλία ελληνικού και ξένου τραγουδιού των Ανδρέα και Λουκά Αδαμόπουλου με τις Άννα Ονουφρίου, Δώρα Πετρίδη, Αλίκη Ζαφείρη στις φωνές (19 - 20/5).

Από το Μεθενίτη

Μια εκδήλωση αφιερωμένη στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Πάτρας που είναι πεζογράφοι ή ποιητές, κάποιοι εκ των οποίων έχουν εκδώσει και βιβλία προγραμματίζει το βιβλιοπωλείο Μεθενίτη για τα μέσα Μαΐου, ενώ παράλληλα προετοιμάζει και την καθιερωμένη ετήσια ανοικτή εκδήλωση που παρουσιάζει στο Κάστρο Πάτρας.

Νωρίτερα, όμως, στις 10/5 θα παρουσιάσει το βιβλίο του Στέλιου Παπαθεμελή «Το άλας της γης» με ομιλητές των ίδιο το συγγραφέα και τον Ι. Μ. Χατζηφώτη.

Στους κινηματογράφους

Από τον Οργανισμό Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων

Με βραδιά μπαλέτου θα ξεκινήσει τις εκδηλώσεις του 19ου Φεστιβάλ Πάτρας ο Οργανισμός Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων. Συγκεκριμένα στις 20/5 θα παρουσιαστούν στο Αρχαίο Ωδείο 15 σολίστ - χορευτές των φημισμένων μουσικών θεάτρων Μπολσόι, Κίροφ και Στανιολάβσκι από τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη, παρουσιάζοντας κλασικές επιτυχίες του χορού όπως «Λίμνη των κύκνων», «Ζιζέλ», «Ρωμαίος και Ιουλιέτα» κ.ά. Παράλληλα ο Οργανισμός συνεχίζει τις επαφές και τις προετοιμασίες για τις καλοκαιρινές εκδηλώσεις που θα δίνουν και φέτος έμφαση στο αρχαίο θέατρο και ιδιαίτερα στον Αριστοφάνη.

Με την ταινία «Η Άννα και ο βασιλιάς» υποδέχεται το Πάσχα το «Ελπίς», ενώ αμέσως μετά θα προβάλλει την ταινία «Οι σιάχτες της Άτζελα».

Στο «Πάνθεον» αμέσως μετά την ταινία «Το κορίτσι που άφησα πίσω» με τις Γουινόνα Ράιντερ και Αντζελίνα Τζόλι (Όσκαρ β' γυναικείου ρόλου), θα προβληθεί η ταινία "Εριν Μπρόκοβιτς" με την Τζούλια Ρόμπερτς.

Το «Ελίτ» μετά το «Καθε Κυριακή» του Στόουν και την καινούρια σειρά κινουμένων σχεδίων Ποκεμόν, θα προβάλλει το τρίτο μέρος από το «Scream». Στο πρόγραμμα υπάρχουν ακόμα η «Γυναίκα του μεσονυχτίου» με τον Τζόνι Ντεπ και η «Ιστορία της ζωής μας» με τον Μπρους Γουίλις και τη Μισέλ Πφάιφερ, όμως είναι πολύ πιθανό κάποιο από αυτά ή και τα δύο να προβληθούν τελικά σε έναν από τους θερινούς κινηματογράφους που λειτουργούν σε Πάτρα και Ρίο από τον ίδιο επιχειρηματία.

Στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

Τις προσπάθειές του να μη σταματήσει η λειτουργία του έστω κι αν οι οικονομικές δυνατότητες είναι πολύ περιορισμένες εξαιτίας και των μηδενικών επιχορηγήσεων από το Δήμο ή την Πολιτεία συνεχίζει το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης.

Έτσι γύρω στις 18/5 θα πραγματοποιήσει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την παλιά Πάτρα και τα κτήριά της. Θα το παρακολουθήσουν μαθητές σχολείων της περιοχής οι οποίοι θα έχουν την ευκαιρία να δουν γνωστές και άγνωστες πλευρές της παλιάς Πάτρας μέσα από σχέδια και φωτογραφίες.

Μέχρι τότε, το Μουσείο θα συνεχίσει να παραμένει ανοικτό κάθε πρωί από Δευτέρα - Σάββατο (10.30 - 12.30).

Από την «Πολυφωνική»

Το τριήμερο 12 - 14/5 η Μικτή Χορωδία της "Πολυφωνικής Χορωδίας Πάτρας" θα δώσει συναυλία στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης συμμετέχοντας στον εορτασμό της Μάχης της Κρήτης. Στην αίθουσα συναυλιών του Ομίλου στις 17/5 το «Αχαϊκό Ωδείο» θα παρουσιάσει τις μαθητικές του επιδείξεις, ενώ στις 18/5 θα δώσουν ρεσιτάλ οι επί πτυχίω φοιτήτριες φωνητικής του Ωδείου Χρύσα Πανταζοπούλου και Κατερίνα Πολυμενάκου.

Ενδιάμεσα, στις 20/5, ο Βυζαντινός Χορός του Ομίλου θα δώσει συναυλία στην Αμαλιάδα.

Στη Διακειδίο

Κανονικά συνεχίζει τις διαλέξεις στη Διακειδίο (7.00 μ.μ.) η Εταιρεία Λογοτεχνών Ν. Δ. Ελλάδας. Στις 8/5 ο Νώντας Σακελλαρόπουλος θα μιλήσει με θέμα «Παγκόσμια Ημέρα Εορτασμού της Μητέρας, φόρος τιμής στην αιώνια στοργή και αγάπη». Επίσης θα μιλήσουν ο Σταύρος Ιντζεγιάννης (15/5) με θέμα «Λέσχη των ξεχασμένων ποιητών, Γρυπάρης, Πολέμης, Πορφύρας», η Σοφία Κλήμη - Παναγιωτοπούλου (22/5) με θέμα «Ο πόλεμος στη λογοτεχνία», ο Γιάννης Νικολόπουλος (31/5) με θέμα «Ποίηση και ζωή», ο Κώστας Πανίτοας (5/6) με θέμα «Η Πάτρα του 1883» και ο Λεωνίδα Μαργαρίτης (12/6) για το «Ωραίο στην τέχνη».

Επίσης στη Διακειδίο (8.00 μ.μ.) θα μιλήσουν ακόμα οι Νίκος Παραλίκας (10/5) με θέμα «Ο Κοσμάς ο Αιτωλός, το έργο του και ο πόλεμος στη Σερβία», ο αρχιμανδρίτης Θεοδώρητος Ανδριόπουλος (13/5) με θέμα «Ένα σοβαρό και δυσεπίλυτο πρόβλημα: το δημογραφικό», ο Δημήτρης Παλαβίτης (17/5) με θέμα «Οδοιπορικός εις Καπαδοκίαν», ο πρωτοπρεσβύτερος Ν. Σκιαδάρεσης (20/5) με θέμα «Ελληνορθόδοξη παγκοσμιοποίηση και παγκοσμιοποίηση», ο Κοσμάς Ιορδανίδης (24/5) με θέμα «Η παιδεία του έθνους σήμερα και η κρίσιμη μάχη που πρέπει να κερδίσει ο ελληνισμός στον αιώνα που άρχισε» και ο αρχιμανδρίτης Τιμ. Παπασταύρου (27/5) με θέμα «Η Σαμαρείτις διδάσκει».

Πλάτων Ανδριτσάκης Χαμαιλέων (MINOS FM)

Μία από τις πιο σημαντικές απόπειρες στην πρόσφατη ντόπια δισκογραφία αποτελεί ο "Χαμαιλέων" του συνθέτη, στικουργού, μουσικού και ενίοτε ερμηνευτή Πλάτωνα Ανδριτσάκη.

Η μουσική του Ανδριτσάκη από την πρώτη στιγμή κερδίζει τον ακροατή, το μεγαλύτερο όμως προσόν του Χαμαιλέοντά του είναι ότι έρπει αργά και κερδίζει κάθε φορά σε έδαφος, κάτι που τον κάνει ν' αντέχει στις πολλαπλές δοκιμές. Δεν είναι όμως η μυσταγωγία, η ατμόσφαιρα, το τελετουργικό αυτής της μουσικής που διατηρούν τη φρεσκάδα του ακούσματος - αυτά είναι τα στοιχεία που περνούν τις πρώτες εξετάσεις - αλλά η λεπτεπίλεπτη χρήση των εκφραστικών μέσων, η λεπτομερειακή ανάπτυξη των θεμάτων, η ισορροπία ανάμεσα στους δρόμους που ανοίγονται στα ετερόκλητα μουσικά είδη που εδώ συνυπάρχουν και στο τελικό αίσθημα που τελικά επιτυγχάνεται. Γιατί εδώ έχουμε να κάνουμε μ' ένα καταγίγιο πολυποικίλων αναφορών από τρόπους, στιλ, παραδόσεις - όπερα, ηλεκτρονική μουσική, ανατολίτικα ιδιώματα - που ενώνονται και μορφοποιούνται κάτω από την ιδιοσυγκρασία του συνθέτη σε ένα άκουσμα άλλοτε λυρικό και ευαίσθητο κι άλλοτε επικό και μεγαλειώδες. Κάτω απ' αυτή τη λογική ο Ανδριτσάκης έχει σαν απώτερο στόχο του το συναίσθημα και την ευχαρί-

στηση των ακροατών του. Και αυτά υπηρετούνται χρησιμοποιώντας τα σύνθη του σαν αυτόνομα μουσικά όργανα που προσφέρουν ηχητικές δυνατότητες μεγάλου εύρους και όχι σα βάση του ήχου, αλλά και τα φυσικά όργανα που τυγχάνουν της καλύτερης δυνατής μεταχείρισής τους από θαυμάσιους μουσικούς, μεταξύ των οποίων ο Βασίλης Σαλέας, ο Κλέων Αντωνίου από τους Mode Plagal, ο Βαγγέλης Καρύπης, η υπέροχη σοπράνο Μαριάνθη Σοντάκη που δίνει άλλο αέρα στα φωνητικά μέρη του δίσκου προσφέροντας μια διαφορετική ιδιότητα, εξίσου λαμπρή με αυτή που θα απολαύσουμε στις θεατρικές "Δούλες" του Ζενέ από το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας.

Πάντως, όπως μας διαβεβαιώνει στο ένθετο του cd ο Πλάτων Ανδριτσάκης, ο στίχος του Χαμαιλέοντα είναι βαθιά ελληνικός. Ακούστε αμερόληπτα τον υπέροχο αυτό, κατά κανόνα ορχηστρικό, δίσκο και μάλλον θα συμμεριστείτε την άποψή του.

Balkan Blues Various (Network)

Φόρο τιμής στον πολύπαθο γεωγραφικό χώρο των Βαλκανίων αποδίδει η ολοκαίνουργια διπλή κασετίνα, που μας φιλοδώρησε η εταιρεία Network και εισάγεται στη χώρα μας από την Hitch Hike.

Δύο εξαντλητικά cd (73 λεπτών το καθένα) ανακεφαλαιώνουν με θαυμαστό τρόπο τη λαϊκή μουσική δημιουργία, που γεννιέται στην

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

ΓΙΩΡΓΟΣ

Του Γιάννη Μουγολιά

Το όνομά του συνώνυμο με τη σύγχρονη σκηνή της τζαζ που δημιουργείται στην Ελλάδα, απαντάται συχνότατα στις πιο αξιόλογες δισκογραφικές δουλειές των τελευταίων χρόνων.

Η πρόσφατη μουσική παράσταση "Το Μαγικό Κουτί" στην οποία μαζί με το σαξοφωνίστα Στράτο Βουγά πλαισίωσε την Τάνια Τσανακλίδου, μας αποκάλυψε ένα ταλέντο που μπορεί να κινηθεί με χαρακτηριστική άνεση σε όλα τα μήκη κύματος της ελληνικής μουσικής, χωρίς να παραμένει δέσμιος και περιχαρακωμένο σε αισθητικούς και ιδεολογικούς χώρους.

Όμως η καρδιά του χτυπά στο ρυθμό της τζαζ, από τις ημέ-

ΚΟΝΤΡΑΦΟΥΡΗΣ
ΚΟΝΤΡΑ

ρες του σουίνγκ και των τζαζ τρίο, αφήνοντας τις πολυάριθμες αναφορές του να πλουτίσουν δημιουργικά τον ήχο και κατά συνέπεια την αίσθηση που αυτός αποπνέει.

Εξαιρετος πανίστας και αυτοσχεδιαστής ο Γιώργος Κοντραφούρης, αντικατοπτρίζει στο παίξιμό του την "αμερικάνικη" αισθητική προσέγγισή του στην τζαζ. Με την ισχυρή επιρροή του κορυφαίου πιανίστα Mac Coy Tyner να στοιχειώνει την πιανιστική ιδιοσυγκρασία του, ο Έλληνας πανίστας συμπυκνώνει την εμπειρία των ακροάσεων των έργων του Coltrane και των blues στο έργο του. Αλλά και η θρυλική περίοδος της boop 1955-60 παίζει καταλυτικό ρόλο στο έργο του, που συνταιριάζει την ιστορικότητα και την ψυχή της τζαζ.

Ο Γιώργος Κοντραφούρης ξεκίνησε την ενασχόλησή του με τη μουσική με δασκάλους δύο ιερά τέρατα της σύγχρονης τζαζ στην Ελλάδα, το Γιώργο Τρανταλίδη και το Μάρκο Αλεξίου. Το πρώτο συγκρότημα με το οποίο εμφανίστηκε ήταν οι "Εναλλάξ", όπου ο μουσικός έπαιξε ροκ και μάλιστα μπιάσο. Η επαφή όμως με τον Τρανταλίδη άλλαξε τα σχέδια και τον κέρδισε το πιάνο. Έτσι έρχεται η πρώτη συμμετοχή του στο

δίσκο του Τρανταλίδη "AM-PM" όπου γράφει και την πρώτη του σύνθεση. Το 1990 συμμετέχει στον πρώτο δίσκο του σαξοφωνίστα Τάκη Πατερέλη "Funky People" αλλά και στον Τάκη Μπαρμπέρη "Something from July". Από τότε ξεκινά και η επαφή του με την Αμερική, όπου μεταφράζεται σε απανωτά ταξίδια, παίζοντας γκόσπελ σε ναούς, παρακολουθώντας μαθήματα δίπλα σε μεγάλους πιανίστες, κάτι που συνεχίζεται ως τις ημέρες μας.

Η δημιουργία του συγκροτήματος "Page One", όμως, ήταν αυτή που έδωσε ιδιαίτερη ώθηση στην καριέρα του. Δύο υπέροχοι δίσκοι με τους Page One (το ομώνυμο και το "Beyond the Blue") αλλά και οι ζωντανές εμφανίσεις στα clubs "Take 5" και "Diva" συνθέτουν την αρχή της ουσιαστικής του πορείας στο χώρο της τζαζ. Ακολουθεί το γκρουπ που συνέθεσε με τους Λαδόπουλο, Παπατριανταφύλλου και τον Ελληνοαμερικανό ντράμερ Jean - Pierre - Galepidis, οι

τους Γιάννη Παπατριανταφύλλου (μπιάσο) και Χρήστο Ανδριανό (τύμπανα) συν τη προσθήκη του Στράτου Βουγά παρουσιάζει εξαιρετικές ερμηνείες σε στάνταρντς και ιστορικά κομμάτια της τζαζ, παίζοντας παράλληλα και σύγχρονες συνθέσεις.

Αυτές τις ημέρες κυκλοφορεί ο δεύτερος προσωπικός του δίσκος με τίτλο "The Close" από την εταιρεία Legend με τη συμμετοχή του Γιάννη Παπατριανταφύλλου και του κορυφαίου Αμερικανού ντράμερ Ralph Peterson. Το υλικό του δίσκου αποτελείται από 4 πρωτότυπες συνθέσεις του Γιώργου Κοντραφούρη, από τη διασκευή του "Voodoo Child" του Jimi Hendrix, αλλά και διασκευές των Carlos Jobim και Telonious Monk.

Ήδη ο πιανίστας σκέφτεται τον τρίτο προσωπικό του δίσκο που κατευ-

ΓΙΩΡΓΟΣ

ΦΟΥΡΗΣ

East Vision και ηχογράφησαν έναν έξοχο ακόμα δίσκο.

Σαν sideman συμμετέχει σε αρκετούς δίσκους όπως το "Flame Keeper" του κιθαρίστα Μάκη Αμπλιανίτη, στα δύο άλμπουμ του Στράτου Βουγά "Breakin' Loose" και "A Tribute to Hank Mobley" (αφιέρωμα στο μεγάλο σαξοφωνίστα των Jazz Messengers), στο "Secret Path" του σαξοφωνίστα Δημήτρη Βασιλάκη, στο "Μέσα από το σκοτάδι" με τον Arild Andersen και τον Marcus Stockhausen, στο μουσικό οδοιπορικό "Balkan Voices" κ.α., όπου αντανακλάται η σοβαρή δημιουργική του παρουσία παίζοντας με σπουδαίους Έλληνες και ξένους μουσικούς.

Η προσωπική του δισκογραφία επεκτείνεται στο άλμπουμ "Don't be shy" όπου το κλασικό τρίο του Γιώργου Κοντραφούρη με

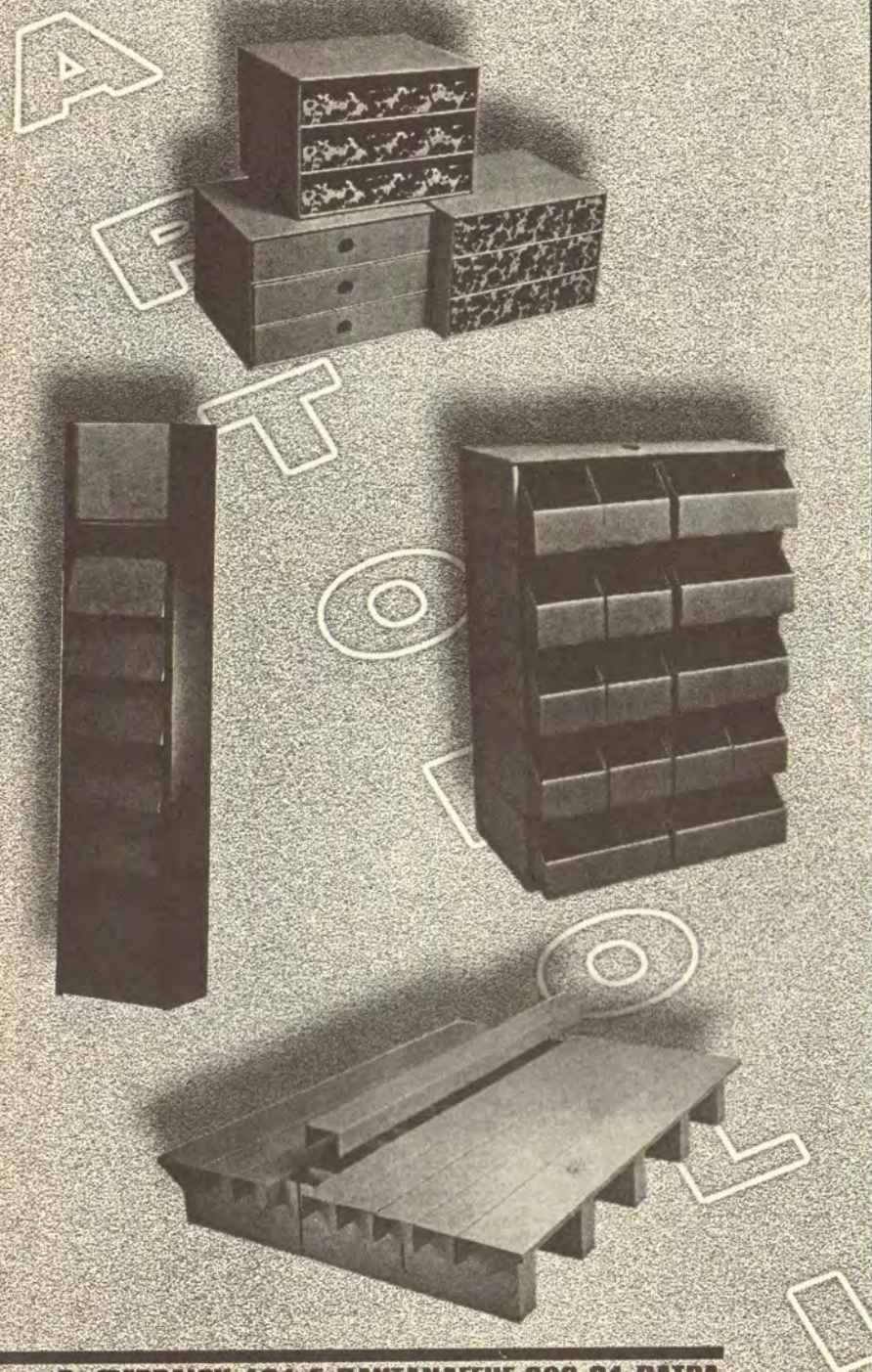
θύνεται στο συνδυασμό της φόρμας του τζαζ τρίο με κουαρτέτο εγχόρδων.

Όσον αφορά στη συνεργασία του με την Τάνια Τσανακλίδου θα συνεχιστεί με ένα νέο εγχείρημα, τη σύμπραξη των δύο τους και του Στράτου Βουγά με την ηλεκτρονική και χορευτική άποψη του πρώην "Στέρεο Νόβα" Μιχάλη Δέλτα, κάτι που ο Γιώργος Κοντραφούρης περιμένει με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Σε κάθε περίπτωση ο χρόνος είναι με το μέρος του σημαντικού αυτού πιανίστα και η σοβαρή προσέγγισή αλλά και οι ανοιχτοί ορίζοντες με τους οποίους αντιλαμβάνεται τη μουσική, σίγουρα αποτελούν ισχυρούς συμμάχους του για το μέλλον.

ΧΑΡΤΙΚΑ ΕΠΙΠΛΑ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΑΠΟ ΧΑΡΤΟΝΙ

H A R T O P O L I S[®]

Ρ. ΦΕΡΡΑΙΟΥ 131 & ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ 262 21 ΠΑΤΡΑ
τηλ. 272. 284

Ελλάδα, στη Σερβία, στη Ρουμανία, στη Βουλγαρία, στην Αλβανία, στη Βοσνία και στα Σκόπια. Αντιπροσωπευτικές μουσικές διαδρομές που αντικατοπτρίζουν το συναισθηματικό μωσαϊκό των κατοίκων της Βαλκανικής σ' ένα ταξίδι που συντηρεί αναλλοίωτες τις ρίζες με τις μουσικές παραδόσεις των τόπων και φθάνει μέχρι τις μέρες μας να μας περιπλανήσει και να μας "παραπλανήσει" στην ομορφιά, τη ζωντάνια, την ένταση και την πολυμορφία του "τρίτου κόσμου" της Ευρώπης.

Τοιγγάνοι με τους ασύλληπτους ρυθμούς τους, βιρτουόζοι παραδοσιακών οργάνων, μαγευτικές φωνές πρωτόγνωρης αισθαντικότητας και δυναμισμού, δηλώνουν την αγωνία τους να μην αφομοιωθούν από τις δυτικότερες κλίμακες. Κέφι, αυθορμητισμός, συναίσθημα, που αντλούν την ενέργειά τους από τις καθημερινές εκφάνσεις ενός βίου, που δεν συναντά κανείς εύκολα στη μηχανιστική ζωή της Γηραιάς Ηπείρου.

Βιολιά, λύρες, σαντούρια, κιθάρες, ακορντεόν, τρομπέτες και κάθε είδους χάλκινα πνευστά πλαισιωμένα από τον πρωταγωνιστικό ρόλο των κρουστών, που αναπαριστούν τη ρωμαλεότητα του βαλκανικού παραμυθιού, δίνουν φτερά στις εκτελεστικές δυνατότητες δεξιοτεχνών που βρίσκονται στη σκιά της μουσικής δημοσιότητας και παραμένουν πιστοί πρεσβευτές μιας διαφορετικής στάσης ζωής. Μιας στάσης ζωής, που εντυπωσιάζει με την ιδιαιτερότητά της αλλά συχνά γίνεται ακατανόητη για όσους δεν

την προσεγγίζουν με αγνή και παρθένα ψυχή.

Κάπου εδώ ο ρόλος της ανθρωπίνης φωνής αποκτά βαρύνουσα σημασία. Το τραγούδι σαν αδιαίρετο σύνολο λόγου, μουσικής και χορευτικής κίνησης γίνεται ο πλησιέστερος εκπρόσωπος της βαλκανικής παράδοσης. Έτσι, παρά τις όποιες διαφορές, οι αντιστοιχίες στην τοποθέτηση της φωνής και την εκφορά του λόγου, όπως απαντώνται στις διάφορες περιοχές, είναι σημαντικές.

Στο πανηγύρι αυτό των ήχων η Ελλάδα δίνει δυναμικό παρόν με το χειμαρρώδη Κρητικό Ψαριαντώνη τον ευαίσθητο τραγουδοποιό Λουδοβίκο των Ανωγείων, το μόνιμα πλέον Έλληνα λυράρη Ροζ Ντέλι και τον Ηπειρώτη κλαρινίστα Πέτρο - Λούκα Χαλκιά.

Οι θρυλικοί Σκοπιανοί Kocani Orkestar, η συγκλονιστική ερμηνεύτρια Esma Redzepova, το επιβλητικό αλβανικό συγκρότημα Ensemble Tirana, οι Ρουμάνοι Romano Dives και η λυρική Bulgaria All Star Orchestra με τη συνταρακτική δεκάλεπτη σουίτα της, ευθύνονται που το οδοιπορικό αυτό στον πόνο, στο σπαργμό, στη χαρά, στη μελαγχολία, που οπάρθηκαν στη γη που πατάμε και στους τόπους που μας κυκλώνουν, γίνεται προσβάσιμο μέσω της σπάνιας αυτής μουσικής εμπειρίας, η οποία περικλείεται στην καλαίσθητη συλλογή της Network.

Ένα ταξίδι άλλωστε είναι το "Balkan Blues" και μπορείτε να κλείσετε θέση στο γειτονικό δισκοπωλείο.

Ταξίδι αυτογνωσίας

Της Νέλλης Βουτινιά

Και πέρασαν μέρες από την πρώτη στιγμή που μας χαιρέτησε βγάζοντας και ακουμπώντας το κεφάλι του στο σιδερένιο τραπεζάκι καθώς η όψη της Πολωνίας άλλαζε σχήμα σα μελανιά που την πίνει το στουπόχαρτο και ταξιδεύαμε ανάμεσα σ' ακρογιαλιές νησιών γυμνές σαν κόκαλο ψαριού παράξενο στην άμμο...

Γιώργος Σεφέρης

Les Anges Sont Blancs

Στον Χένρυ Μίλλερ

1969. Ο Γιώργος Σεφέρης με τον Έντμουντ Κίλι (αρχείο ΕΛΙΑ)

Έντμουντ Κίλι Αναπλάθοντας τον Παράδεισο Το Ελληνικό Ταξίδι 1937-1947

Μετ.: Χρύσα Τσαλικίδου
Εκδ.: ΕΞΑΝΤΑΣ

"Δεν θα πήγαινα ποτέ στην Ελλάδα, αν δεν ήταν αυτό το κορίτσι η Μπέτυ Ράιαν" ξεκινά ο Χένρυ Μίλλερ στον "Κολοσσό του Μαρουσιού". Δεν θα πήγαινε ποτέ, παρ' όλο που ο καλός του φίλος Λώρενς Ντάρελ - που είχε ήδη εγκατασταθεί στην Κέρκυρα με τη γυναίκα του Νάνου - για μήνες του έστελνε γράμματα καλώντας τον και περιγράφοντας του έναν κόσμο που ο Μίλλερ δίσταζε να θεωρήσει αληθινό. Αποδίδοντας την υπερβολική (όπως έβρισκε) φόρτισή τους, περισσότερο στην ποιητική ιδιοσυγκρασία του φίλου του, παρά στη χώρα την ίδια. Ωστόσο η Μπέτυ Ράιαν, που του μίλησε ένα βραδυ στο Παρίσι για την Ελλάδα, στερούσαν αφηγηματικών ικανοτήτων. Κι ο Μίλλερ παραδέχεται πως ακόμα κι έτσι κατάφερε να του μεταδώσει το όραμα ενός κόσμου φωτεινού και προκλητικού. Είναι το 1939: Στο Παρίσι έχει μόλις κυκλοφορήσει ο "Τροπικός του Αιγόκερω" ενώ γίνεται ολοένα και πιο ορατή η επερχόμενη απειλή. Είναι "ακριβώς: η εποχή των κυκλώπων" όπως θα σημειώνει τον ίδιο καιρό στο ημερολόγιό του ο Γιώργος Σεφέρης, κι ο Μίλλερ θα νιώσει την ανάγκη ν' αναβάλει όσο γίνεται την κατά μέτωπο συνάντηση, με το ζοφερό ενδεχόμενο...

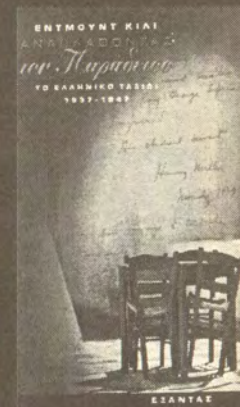
Έτσι, ο Χένρυ Μίλλερ "άνθρωπος τέλεια απελπισμένος και τέλεια χαρούμενος", (Γ.Σεφέρης: Μέρη Γ' 1939) θα φτάσει στον Πειραιά μια μέρα του Ιουλίου του 1939, κι

αφού κάτω από μια βασιανιστική ζέστη, κάνει τη διαδρομή από τον Πειραιά στη Αθήνα ("... μια καλή εισαγωγή στην Ελλάδα. Δεν έχει τίποτα το γοητευτικό. Γίνεται αφορμή να αναρωτηθεί κανείς γιατί αποφάσισε νάρθει σ' αυτόν τον τόπο"), δεν θα ανέβει στην Ακρόπολη (αφορμή για τον Κίλι να εισημάται: "Μέσα σε λίγες ώρες ο Μίλλερ είχε γίνει τυπικός Αθηναίος, πρώτον διότι δεν επισκέφτηκε την Ακρόπολη - μια δραστηριότητα που οι περισσότεροι κάτοικοι της πόλης θεωρούν ενδεδειγμένη μόνο για τα σχολιαρόπαιδα και τους ερωτοτυπημένους - ιδιαίτερα τις νύχτες με φεγγάρι"), αλλά θα διαλέξει ένα δροσερό δωμάτιο για να το εγκαταλείψει μόνο το βράδυ, οπότε και θα κάνει μια βόλτα στο Ζάππειο: "Κάνενα πάρκο δεν έμεινε στην θύμησή μου σαν αυτό. Είναι η πεμπουσία του πάρκου - το είδος του πράγματος που νιώθεις κάποτε κοιτάζοντας έναν πίνακα, ή ονειρευόμενος ένα μέρος που θα λαχταρούσες νάσαι, χωρίς ποτέ να το βρίσκεις".

Αντικρύζοντας το λιμάνι της Πάτρας την επόμενη μέρα, καθ' οδόν προς την Κέρκυρα, θα θυμηθεί τον μοναδικό Ελληνα που γνωρίζε στο Παρίσι, έναν ζωγράφο ονόματι Μαλλιάρακη: "... στο Παρίσι του είχα γυρέψει να μου μιλήσει για την Ελλάδα, κι άξαφνα μπαίνοντας στο λιμάνι της Πάτρας, κατάλαβα όλα όσα ήθελε να μου πει εκείνο το βράδυ και λυπόμουν που δεν ήταν δίπλα μου για να μοιραστεί τη χαρά μου.

Θυμάμαι πως μου είχε πει, ήσυχα, σταθερά, με ηεποίθηση... "Η Ελλάδα θα σας αρέσει Μίλλερ, είμαι βέβαιος". Κιόλας, τα πρώτα νεύματα ενός παραδείσου...

Ο Ντάρελ θα τον υποδεχτεί στο λιμάνι της Κέρκυρας την ίδια εκεί-

νη μέρα, οπότε μια γοητευτική (και πλέον αναμφίβολα μυθική) αναζήτηση θα ξεκινήσει. Διαδοχές εικόνων και διαδοχές εμπειριών που ο Μίλλερ θα καλωσορίσει σα βάπτισμα καθαρτικό και μετουσιωτικό: ένας ολόφωτος και διαυγής κόσμος, αλάνθαστος στις αναλογίες του, γενναϊόδωρος στα διδάγματά του, συνεκτικός και επεικτής με τις αντιθέσεις του. Κατακλυσμός εντυπώσεων και πρωτόγνωρων σημάτων, που σ' έναν ευαίσθητο (και ας μην ξεχνάμε και "τέλεια απελπισμένο") δέκτη σαν αυτόν θα προκαλέσουν ποικίλους λυτρωτικούς συνειρμούς, με κυρίαρχους τους εντελώς αυτονόητους και μαζί τους πιο δυσπρόσιτους: αυτούς που οδηγούν κατευθείαν στον εαυτό. "Η Ελλάδα μου παρουσιάστηκε σαν το κέντρο του κόσμου" γράφει, "ο ιδανικός τόπος για να συναντηθούν ο άνθρωπος με τον άνθρωπο μπροστά στο Θεό". Και "η Ελλάδα μ' έκανε ελεύθερο κι ολοκληρω-

Ένα πράγμα είναι βέβαιο σκεπτόμουν - το χάος και η σύγχυση που θα φέρει αυτός ο πόλεμος δεν θα μπορέσουν να ξεπεραστούν όσο ζούμε. Δε θα μπορέσουμε να ξαναπάσουμε εκεί που αφήσαμε. Ο κόσμος που ξέραμε έχει πεθάνει και καθεί. Την άλλη φορά που θα βρεθούμε θα είναι μέσα στις στάχτες όλων όσων αγαπήσαμε.

X. Μίλλερ "Ο Κολοσσός του Μαρουσιού"

μένο" συνεχίζει, "ήμουν έτοιμος να συναντήσω το δράκο και να τον σκοτώσω, γιατί μέσα μου τον είχα κιόλας σκοτώσει". Στην Κέρκυρα θα πρωτακούσει ο Μίλλερ να γίνεται λόγος για τους Κατσιμπαλη και Σεφεριάδη, τη γνωριμία των οποίων θα κάνει κάμποσες μέρες αργότερα, έχοντας γυρίσει με τους Ντάρελ στην Αθήνα, αρχής γενομένης από τον Κατσιμπαλη: "Γνωριμία μια φορά. Απ' όλες τις άλλες που έκανα στη ζωή μου - με άντρες εννοείται - δύο είναι που μπορούν να συγκριθούν μ' αυτήν: εκείνη με τον Μπλαϊζ Σαντράρ και η άλλη με τον Λώρενς Ντάρελ". Στην πληθωρική εκφραστικότητα του Κατσιμπαλη, στην αβίαση και για το λόγο αυτό τόσο αινιγματική συνύπαρξη σ' αυτόν του τραγικού με το κωμικό και τελικά στην εντελώς πειστική κατάφαση, που μ' όλη της την αναρχικότητα, η προσωπικό-

τητα του "Κολοσσού" φέρει, θα αναγνωρίσει ο Μίλλερ όλα τα χαρακτηριστικά του γοητευτικά αμετροεπή έλληνα.

Έτσι στη ματιά του Μίλλερ ο Κολοσσός - Κατσιμπαλης θα αποτελέσει την έμπυκη ενσάρκωση του ελληνικού διδάγματος. Ο Γιώργος Σεφέρης στη συνέχεια θα 'ναι αυτός που θα τον οδηγήσει στο να προσεγγίσει και να κατανοήσει το δίδαγμα αυτό βαθύτερα, καθώς είναι "ο άνθρωπος που άδραξε αυτό το πνεύμα της αιωνιότητας που το βρίσκεις παντού στην Ελλάδα, ο άνθρωπος που το προσδιόρισε αυτό το πνεύμα στα ποιήματά του". Είναι ενδεικτικό ένα επεισόδιο που διηγείται στον "Κολοσσό του Μαρουσιού" όταν ένα απόγευμα επισκέφτηκε με το Σεφέρη μια τοποθεσία στην οποία ο τελευταίος "λογάριαζε να χτίσει εκεί ένα μπανγκαλόου" καθώς

λέει. "Το μέρος δεν είχε τίποτα το εξαιρετικό, θα 'λεγα μάλλον πως ήταν μίζερο και παρατημένο. Ή καλύτερα ήταν έτσι σαν το πρωτόβλεπες. Δεν μου δόθηκε καιρός να επαληθεύσω αυτή την πρώτη και φευγαλέα εντύπωση. Είδα το μέρος να μεταμορφώνεται μπρος στα μάτια μου, όσο ο Σεφέρης μ' έσερνε σαν ηλεκτρισμένη μέδουσα από θέση σε θέση, ομίγοντας μέσα στην ίδια ραψωδία, χόρτα, λουλούδια, θάμνα, βράχια, άργιλο, ανηφορίες, πλαγιές, ορμίσκους, μπασιές και τα λοιπά. Κάθε τι που κοίταζε ήταν ελληνικό... Κοίταζε ένα ακρωτήριο και διάβαζε την ιστορία των Μήδων, των Περσών, των Δωριέων, των Κρητικών, των Αιγώνων... Τον τραβούσε ο χαρακτήρας του ομβιλλικού χρησμού που είχε κάθε τι που έπεφτε στα μάτια του. Είχε έναν τρόπο να προεκτείνει τα βλέμμα-

τά του προς το μέλλον ή το παρελθόν, κι ανάγκαζε να στριφογυρίζει γύρω από τον εαυτό του το αντικείμενο του ρεμβαστικού στοχασμού του για να αποκαλύψει τις πολλαπλές του όψεις".

Από τον κύκλο του Κατσιμπαλη, εκτός από τον Σεφέρη, ο Μίλλερ θα γνωρίσει και τον Χατζηκυριάκο - Γκίκα ("Μια νέα Ελλάδα μου φανερώθηκε: η πεμπουσιακή Ελλάδα που ο καλλιτέχνης είχε αντλήσει από την βρωμιά και το χάος του χρόνου, του τόπου και της ιστορίας") καθώς επίσης τον Δ.Ι. Αντωνίου (πλοίαρχο και ποιητή) το Θεόδωρο Στεφανίδη (γιατρό, βοτανολόγο, ποιητή και μεταφραστή) την αδελφή του Σεφέρη, Ιωάννα και το σύζυγό της Κωνσταντίνο Τσάτσο. Ήταν αυτοί (άλλοι περισσότερο και άλλοι λιγότερο) που συμπορεύτηκαν με τους Μίλλερ και Ντάρελ σ' αυτή την εξερεύνηση της ταυτότητας μιας χώρας, σ' αυτή την προσπάθεια κατανόησης της ουσίας ενός συμβολικού τόπου και τελικά στην αναζήτηση και στοιχειοθέτηση ενός οράματος. Ενός οράματος - ας μην ξεχνάμε - απολύτως ζωτικού και αναγκαίου, δεδωμένης της δυσσιώνης ιστορικής στιγμής της συνάντησής τους.

Το ταξίδι του Μίλλερ στην Ελλάδα είναι σαφέστατα ο κινητήριος μοχλός και η ραχοκοκαλιά που διατρέχει μεγάλη έκταση του "Αναπλάθοντας τον Παράδεισο". Όμως το ταξίδι που ο Εντμουντ Κίλι αποπειράται στο κείμενό του είναι οπωσδήποτε πιο μακρύ, πιο πολυδιάστατο και όχι τόσο ευθύγραμμο. Καθώς αυτό που επιχειρεί και τελικά καταφέρνει, είναι η σύνθεση ενός πανο-

Η Ευρώπη, αυτό που εμείς έτσι που αναίραφήκαμε, λέγαμε Ευρώπη, αν δεν ξεχύψησε, είναι έτοιμη να ξεψυχήσει. Μαζί μ' αυτό ένα μεγάλο μέρος της ζωής μας τελειώνει. Είμαι 38 χρονών. Από δω και μπρος πρέπει να κοιτάξουμε τι μας μένει και τι μπορούμε να κάνουμε μ' αυτό που μας μένει.

Γ. Σεφέρης

Μέρες Γ' 1938

ράματος, μιας συνεκτικής και γοητευτικής τοιογραφίας μιας εποχής, μιας χώρας, μιας γενιάς.

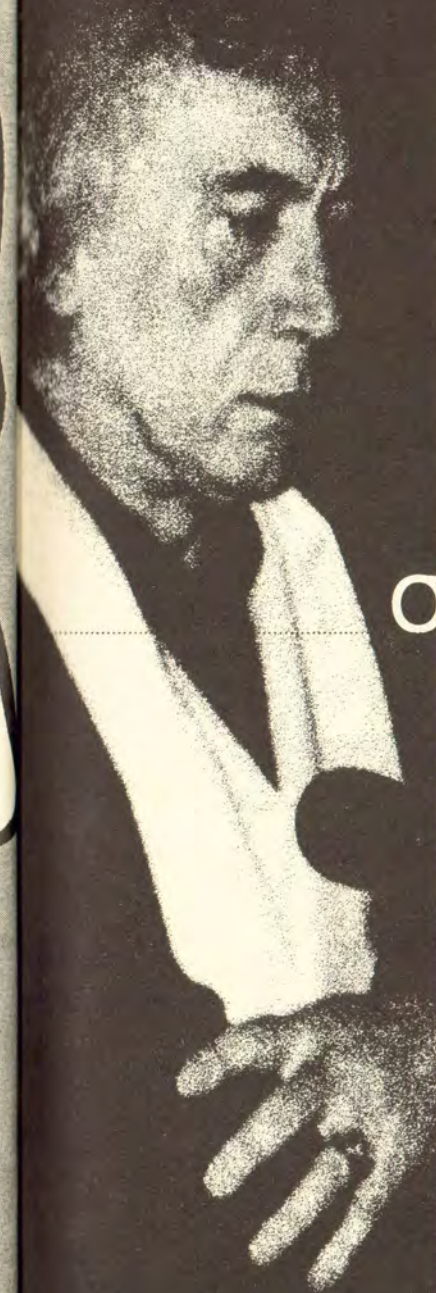
Ετσι παίρνοντας από πίσω τα βήματα του Αμερικανού φίλου "με τα δαγκώματα των τροπικών στα δέρμα" (Γ.Σεφ.), θ' ανοίξει την αυλαία της προπολεμικής ειδυλλιακής και ανεξερεύνητης Ελλάδας, θα συναντήσει μυθικές κολοσσιαίες φιγούρες, θα ξεναγήσει σε τόπους σημαδεμένους από τη μνήμη και την ιστορία, θα σταματήσει σε στιγμές ανθεκτικές, θ' αφηγηθεί επεισόδια και ιστορίες, αλλά κυρίως όπου χρειάζεται θα θυμηθεί από ντιες και θα επικαλεστεί ανεπανάληπτα αποσπάσματα. Στις σελίδες του θα χωρέσουν πολλοί: ο Περικλής Γιαννόπουλος, ο Γ. Κ. Καρυωτάκης, ο Αγγελος Σικελιανός, ο Νίκος Εγγονόπουλος, ο Ανδρέας Εμπειρικός, ο Νίκος Γκάτσος, ο Οδυσσεύς Ελύτης, ο Γιάννης Ρίτσος, ο Γιώργος Θεοδοκάς και άλλοι.

Σύσσωμη σχεδόν η γενιά του '30 μαζί με την αιχμή της συνεισφοράς της. Γιατί είναι βασική έγνοια του Κίλι αυτό: ν' απεικονίσει ένα λογοτεχνικό τοπίο, να το παρουσιάσει σ' όλο του το εύρος και αφού σταθεί σε μερικές από τις μεγαλύτερες στιγμές του, να το συνδέσει τόσο με τον τόπο και τους συμβολισμούς του, όσο και με τη βιωμένη ιστορία.

Παρακολουθεί τους "ήρωες" του (σαν ήρωές του ο Γιώργος Κατσιμπαλης, ο Γιώργος Σεφέρης, η Ιωάννα Τσάτσο, ο Χένρυ Μίλλερ και όλοι οι άλλοι. Σαν ήρωές

του και το τοπίο με τα συμφραζόμενά του και ο Έλληνας, που δεν σταματά ν' απεικονίζει και να ψυχογραφεί. "Ηρωες" μιας ιστορίας - αυτής της ιστορίας - και μιας αναζήτησης), εστιάζοντας στη βαθιά τους σχέση με τον τόπο τους, στα διλήμματα και την αγωνία τους, μια αγωνία που μεγαλώνει μέσα από την περιπέτεια και το διασκορπισμό του πολέμου (οι σελίδες που ο Κίλι αφιερώνει στον πόλεμο και την κατοχή είναι από τις πλέον συναισθηματικά φορτισμένες του βιβλίου) όταν γίνεται επιτακτικότερη η ανάγκη τους να περισώσουν και να επαναδιατυπώσουν την ταυτότητά τους. Το τέλος - εννοείται - κάθε τέτοιας ιστορίας γράφεται στα έργα. Μερικά απ' αυτά παραθέτει και ο Κίλι, αδιαμφισβήτητα τεκμήρια τις αναζητήσεις, μάρτυρες των τραυμάτων και κάποτε χαρτογράφους του παραδείσου, δίνοντάς μας σελίδες υποδειγματικής λογοτεχνικής κριτικής. Εμφατικότερη ανάμεσα σ' αυτές η παρουσία του Σεφέρη (με το Βασιλιά της Ασίνης, την Κίχλη και τον Τελευταίο Σταθμό) και δικαίως, αφού αυτός υπήρξε ο κυριότερος εκφραστής αυτής της αγωνίας, αναλυτικότερος ανατόμος της (και με το κριτικό του έργο) και βασικός επιλυτής της. Αν ο Ξένος, ο Άλλος, η ματιά του άλλου, είναι ο απαραίτητος δεύτερος όρος κάθε προσπάθειας αυτοσυνειδησίας, αυτός που συνδιαλέγεται και συμπληρώνει το λόγο και τη συναίσθηση του Ίδιου, του υποκειμένου που στοιχειοθετεί την ταυτότητά του, τότε το κείμενο του Εντμουντ Κίλι είναι για έναν ακόμα λόγο διαφωτιστικό. Καθώς στη δική του αφήγηση, η εγχώρια αγωνία και αναζήτηση συνεχώς συμβαδίζει και μετριέται με το βλέμμα των σαγηνευμένων ερασιτών. Σαν μονιμότερος και υπομονετικότερος (σύζυγος ευτυχισμένος) αυτός, βαθύτερος γνώστης της ελληνικής πραγματικότητας, γεφυρώνει τους δύο όρους, πετυχαίνοντας τη συνεκτική και πιο ολοκληρωμένη ματιά. Έτσι, παρ' όλο που το "Αναπλάθοντας τον Παράδεισο" σίγουρα αποτελεί σημαντικό σταθμό και πολύτιμη παρακαταθήκη της "φιλελληνικής" βιβλιογραφίας (εξάλλου πρωτοκυκλοφόρησε στ' αγγλικά: *Inventing Paradise - The Greek Journey 1937 - 1947*, Εκδόσεις Farrar, Strauss and Giroux, Νέα Υόρκη 1999), γίνεται τελικά κείμενο αυτογνωσίας. Έτσι κι αλλιώς, η γενιά που περιγράφει είναι αυτή που έθεσε τις βάσεις του ελληνικού μοντερνισμού, παραδίδοντάς μας απαντήσεις και ερωτήματα. Πολλά από τα οποία μένουν ανοικτά ακόμα.

Υ.Γ.: "Ο Κολοσσός του Μαρουσιού" του Χένρυ Μίλλερ κυκλοφορεί από τις εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ, σε μια όχι πάντα καλή μετάφραση. Τα αποσπάσματα που έχουν χρησιμοποιηθεί εδώ, προέρχονται από μία παλιότερη και ευτυχέστερη (αν μη τι άλλο πλησιέστερη στο γλωσσικό κλίμα της γενιάς που απεικονίζει) μετάφραση του Αντρέα Καραντώνη (ΕΚΔΟΣΗ ΠΛΕΙΑΣ), απ' όσο ξέρω, εξαφανισμένη χρόνια. Οι "Μέρες" του Γιώργου Σεφέρη, κυκλοφορούν από τις εκδόσεις ΙΚΑΡΟΣ σε επτά τόμους (Γ. Σεφέρης: *Μέρες Α' - Ζ'*). Μια ιδιαίτερα καλή ανθολόγηση έχει πετύχει ο Θανάσης Χατζόπουλος στη σειρά "Μικρή Κιβωτός" από τις εκδόσεις ΜΠΑΣΤΑΣ - ΠΛΕΣΣΑΣ ("Ζήτημα Φωτός": Ο Θ. Χατζόπουλος ανθολογεί τις *Μέρες του Γιώργου Σεφέρη*) ενώ επίκειται και η έκδοση ακόμα μίας από το Γιώργη Γιατρομανωλάκη. Τα δε Ποιήματα του Γ. Σεφέρη, από τον ΙΚΑΡΟ επίσης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ένας ανατόμος του ανθρώπινου

ΛΟΓΟΥ δια του ΛΟΓΟΥ

Του Παναγιώτη Στ. Φωτίου

τις 27 Φεβρουαρίου 2000 πέθανε στο Παρίσι σε ηλικία 60 ετών, ο Γιώργος Χειμωνάς.

Ένας "ιδιόρρυθμος" πνευματικός άνθρωπος που άφησε έντονη τη σφραγίδα του στα ελληνικά γράμματα. Ανήκει σε κείνους τους πνευματικούς δημιουργούς οι οποίοι δεν είναι τόσο "προσοίσι" στο πλατύ κοινό. Θα λέγαμε ότι είναι ένας "δύσκολος" χειριστής του λόγου.

Αυτό οφείλεται, κατά τη γνώμη μου, σε δύο λόγους:

α) στο ότι ασχολήθηκε με το ΛΟΓΟ ως δημιουργό σκέψης (= λογική) και ως γλώσσας (= προσφορικός και γραπτός λόγος).

Δηλαδή με το λόγο ως έκφραση του ψυχικού και συναισθηματικού κόσμου.

Τον ενδιέφερε ο ΛΟΓΟΣ ως παραγωγός ιδεών και συναισθημάτων.

Αυτό είναι ένα θέμα όχι και τόσο εύκολο για τον πολύ κόσμο.

Εξάλλου ο ίδιος ο Γ. Χειμωνάς δεν ένιωθε και ούτε ήταν επαγγελματίας λογοτέχνης. Μιλούσε μόνο όταν είχε κάτι να πει και να εκφράσει.

β) στο ότι ως ιδιοφυής δημιουργός και έντονα υπαρξιστής (ασχολείται με το υπαρκτό και το ανύπαρκτο, με την ουσία της ύπαρξης και της ζωής). Έτσι δεν ήταν τόσο "προσπελάσιμος" στους πολλούς.

Κι αυτό γιατί λίγοι στην εποχή μας προβληματίζονται σχετικά με θέματα ύπαρξης, μεταφυσικής δηλ. με θέματα ουσιαστικής ύπαρξης και προσέγγισης του μεγάλου προβλήματος του θανάτου.

Τελικά ούτε η ποίηση και η τέχνη είναι εύκολη υπόθεση. Οι καιροί είναι λίγο αντιπονητικοί.

Ο Γ. Χειμωνάς έψαχνε τα όρια του λόγου και μαζί έψαχνε τα όρια της ανθρώπινης ψυχής, τα όρια του νου, τα όρια της καρδιάς, της ύπαρξης του ανθρώπου.

Σωστά ειπώθηκε ότι το έργο του "είναι μια χειρονομία φτιαγμένη από λέξεις" μια χειρονομία ενός μοναχικού ανθρώπου που γράφει ελληνικά και υπηρετεί το ΛΟΓΟ, εύρημα και μέσον του ελληνικού πολιτισμού, της ελληνικής διανόησης.

Δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι ουσιαστικά είναι ο "εισηγητής" της επιστήμης της νευροψυχολογίας, της επιστήμης που ασχολείται με τη λειτουργία του εγκεφάλου, του κέντρου δηλ. της σκέψης και του συναισθήματος.

Μπορεί να μην άφησε μεγάλο επιστημονικό έργο, γιατί δύσκολα πειθαρχούσε στους κανόνες της επιστημονικής μεθοδολογίας, άφησε όμως λίγο και σημαντικό λογοτεχνικό έργο.

Τα κείμενά του είναι περισσότερο ποιητικά δοκίμια για το λόγο, τον άνθρωπο, τη σκέψη και τη ζωή.

Μας έχει δώσει μέχρι τώρα τα πεζογραφήματα:

"Πεισιστρατος" 1960

"Εκδρομή" 1964

"Μυθιστόρημα" 1966

"Γάμος" 1974

"Αδελφός" 1975

"Οι χτίστες" 1979

"Τα ταξίδια μου" 1984 (Α' κρατικό βραβείο διηγήματος)

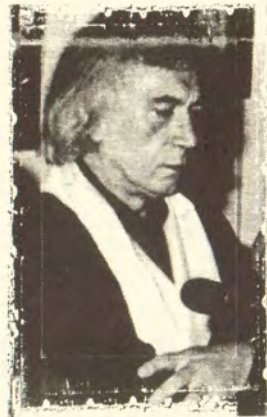
"Ο Γιατρός Ινεότης"

"Ο εχθρός του ποιητή" 1990

Λέγεται ότι από το Παρίσι θα μας έφερνε τη νουβέλα "Το σπίτι της Γερτρούδης". Θα δημοσιευτεί, πιστεύουμε, στο μέλλον.

Έχει εκδώσει και αρκετά δοκίμια στα οποία κυριαρχεί πάλι ο προβληματισμός του για το ΛΟΓΟ με τη διπλή έννοια της λογικής και της γλώσσας.

Προσέφερε πολλά και με τις μεταφράσεις του. Μετέφρασε αρχαία τραγωδία και Σαίξπηρ: "Ηλέκτρα" του Σοφοκλή, "Μήδεια", "Βάκχες" και "Ορέστη" του Ευρυπίδη και τα δύο

"Η λογοτεχνία
πορεύτηκε
με συγγραφείς -
φιλοσόφους".

μεγάλα έργα του Άγγλου δραματουργού, τον "Άμλετ" και το "Μάκβεθ".

Στο σημειώμά του για τη μετάφραση της Ηλέκτρας τόνιζε χαρακτηριστικά "Έτσι διάβασα την Ηλέκτρα, με το δικό μου νεοελληνικό, άμεσο και λιτό λόγο.

Άλλού θα ακουστεί Σκληρός και Τραχύς, αλλού θα υψώνεται μ' εκείνη την συγκινητική τελετουργική αλαζονεία της ελληνικής γλώσσας που υπάρχει ακόμα - όμως, κυρίως, προσδοκώ να αναδεικνύει κάθε τόσο τον πάντοτε πρωτόγονο, και γι' αυτό συγκλονιστικό, λυρισμό των παθών του ανθρώπου".

Επειδή κατάλαβαινε ο Χειμωνάς ότι ο κοινός λόγος (ο καθημερινός, ο πολιτικός, ο θρησκευτικός, ο ομαδικός κ.τ.λ.) φθείρεται, απαιτούσε από τη λογοτεχνία να γίνεται αυστηρή. Αυστηρή όχι τόσο στη μορφή, αλλά στα νοήματα.

Πίστευε ότι μέσα από τα εκφραστικά λάθη στον προφορικό λόγο και τη μεγάλη παραγωγική γραπτών κειμένων - βιβλίων απελευθερώνονται δυνάμεις ψυχής και η γλώσσα αποκτά ενδιαφέρον.

Και για τη λογοτεχνία δήλωνε: "Μια καλή λογοτεχνία, και να της κόψεις τη γλώσσα ή να την ακρωτηριάσεις, θα παράγει οπωσδήποτε έργο. Αν χρειαστεί, και με σήματα Μορς".

(Περιοδικό "ΔΕΝΤΡΟ", τευχ. 27, 1986).

Το 1994 (20 Απριλίου) ο Γιώργος Χειμωνάς, βρέθηκε στην Πάτρα. Στη ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ για τα 40 χρόνια των εκδόσεων "ΚΕΔΡΟΣ". Παραβρέθηκαν μαζί με το Γιώργο Χειμωνά, ο Σπύρος Πλασκοβίτης, ο Μένης Κουμανταρέας, ο Αλέξης Πανσέληνος και ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος.

Αν θυμάμαι καλά εκτός από την τότε Δημοτική Επιχείρηση Πολιτι-

στικής Ανάπτυξης του Δήμου μας την ευθύνη της εκδήλωσης είχε και το βιβλιοπωλείο "ΜΕΘΕΝΙΤΗ".

Προσωπικά είχα την τιμή να προλογίσω και να συντονίσω τη συζήτηση.

Θέμα της εκδήλωσης - συζήτησης ήταν «Η Ελληνική πεζογραφία στο τέλος του αιώνα μας».

Μεταφέρω εδώ, ως δείγμα μικρής τιμής και μνήμης για το Γιώργο Χειμωνά όσα κράτησα στις σημειώσεις μου από τη δική του εισήγηση.

- Το κλασικό μυθιστόρημα αποτελεί το πιο βιώσιμο είδος του πεζού λόγου.

- Εμείς οι Έλληνες έχουμε παράδοση στον αφηγηματικό λόγο.

- Δεν είναι ανάγκη να γράφουμε μυθιστόρημα με το γνωστό τρόπο. Ήδη η Γουλφ από τις αρχές του 20ού αιώνα είχε γράψει: "Θα 'ρθει καιρός που θα υποχρεωθούμε να βρούμε καινούργιους τίτλους για βιβλία που δε θα είναι μυθιστορήματα".

- Ποιος φοβάται την ελευθερία του πεζού λόγου; Αυτός που κινδυνεύει, δηλ. ο ίδιος ο πεζογράφος.

- Το κείμενο του μέλλοντος:

1. Θα έχει χάσματα σιωπής
2. Δε θα υπάρχει σαφής χωρι-

Σπύρος Πλασκοβίτης, Γιώργος Χειμωνάς, Μένης Κουμανταρέας και Παναγιώτης Φωτίου στη Δημοτική Πινακοθήκη Πάτρας στις 20 Απριλίου 1994.

σμός ανάμεσα στην ποίηση και την πεζογραφία γιατί:

α. Τα πιο σημαντικά ποιήματα ήταν αυτά που τυλίχτηκαν γύρω από έναν αφηγηματικό κορμό.

β. Τα καλύτερα μυθιστορήματα είχαν μια ποιητική βάση

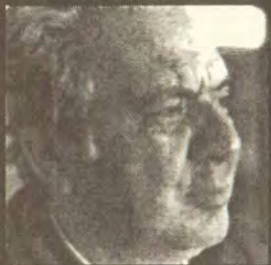
γ. Η λογοτεχνία πορεύτηκε με συγγραφείς φιλοσόφους.

Και κλείνω αυτό το μικρό αφιέρωμα στη μνήμη του Γιώργου Χειμωνά μ' ένα απόσπασμα της συνέντευξής του στη Μικέλα Χαρτουλάρη στην εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ" στις 22.5.1999.

"Όλοι περιμένουν την Πρωτοχρονιά του 2000. Όμως, η τρίτη χιλιετία έχει μπει από το τέλος της δεκαετίας του '70, όταν μια καταλάγιασαν οι νεανικές επαναστάσεις. Και ο 21ος αιώνας ήδη σέρνεται μέσα σε απόλυτη σιωπή που θα κρατήσει πολύ καιρό ακόμα, μέχρι η ανθρωπότητα να αλλάξει σαν το φίδι το δέρμα της. Και να αναγεννηθεί, προικισμένη με όλες τις αρετές των ανθρώπων που αδικήθηκαν, χάθηκαν, βασανίστηκαν, για πάνω από 4.000 χρόνια. Διότι αν υπάρχει δόξα για τον πολιτισμό μας που τελειώνει μια, αυτή θα είναι ότι εμείς καταθέσαμε το τίμημα ώστε ο νέος άνθρωπος να αποκτήσει αυτές τις αρετές".

Ένας χριστιανός του περιθωρίου

Του Παναγιώτη
Α. Ανδριόπουλου

Ματθαίος Μουντές
(1935-2000)

Ματθαίος Μουντές ήταν ο ποιητής της αγιότητας. Υπήρξε δάσκαλος και διαπρύσιος κήρυξ της όντως παιδείας: του Παπαδιαμάντη, του Παπατσώνη, του Αγίου Όρους, του Αιγαίου, των δια χριστών σαλών, της Αγία - Σοφιάς, του Μακρυγιάννη, της Αγίας Μελάνης, της Ουρανούπολης. Ο Ματθαίος Μουντές υπήρξε ποιητής ουρανοπολίτης. Κράτησε στάση αμυντικής επίθεσης στη μικρότητα και στην πνευματική ασφυξία των καιρών. Η ποιητική θλίψη του ήταν ταυτόχρονα βεβαιότητα πως όλα δεν έχουν χαθεί. Γι' αυτό λειτούργησε ως ποιητής, ως δάσκαλος, ως ραδιοφωνικός παραγωγός (από τους μακροβιότερους στην ελληνική ραδιοφωνία) ως δοκιμιογράφος, θέτοντας σε κίνηση μια δράση αγαπητική, μαχόμενος κατά τρόπο δραματικό άχρι τέλους. Δεν φοβήθηκε το θάνατο γιατί υπήρξε εραστής της Παρθένου.

Στο δοκίμιο του "Απόπειρα για εγκώμιο" ήδη από το 1983 είχε πει στην Παναγία: "Είσαι η πηγή της ζωής. Κατατροπώνεις το θάνατο με την αγάπη. Ακυρώνεις τα απρόοπτα του θανάτου με μια γεύση ελπίδας και εγκαρτέρησης. Στο ακατανόητο αντιπαραθέτεις την κατανόηση της χαρμολύπης. Μου δίνεις την ευλαβική αποδοχή του θανάτου σαν αντίδωρο. Έτσι μπορώ να δεχθώ το θάνατο ειρηνικά. Υψώνομαι στο μαύρο φως και ελπίζω".

Στην ποιητική συλλογή "Η αντοχή των υλικών" (1971) ο Ματθαίος Μουντές γράφει για την Παναγία με τρόπο ελληνικό και ορθόδοξο:

Διαδόθηκε πώς είδαν την Παναγία να υφαίνει

μικρά ράσα για τα παιδιά των σκλάβων.

Κάθεται λένε παράμερα, κάτω από ένα σκίνο,

υφαίνει και κλαίει. Ποιος

ξέρει, ίσως ν' άκουσε

για την προδοσία, ίσως να λυπάται ακόμα για τις μικροσκοπικές δεσποινίδες που τις έδιωξαν

από τον Πύργο και κατεβαίνουν τρεκλίζοντας προς τα βράχια.

Η Παναγία δεν είναι μία ξένη σε τούτο τον τόπο.

Βέβαια, δεν έχει καμιά σχέση με τα φιλόπρωχα ταμεία

ούτε με τα κλουβιά, ούτε με τα πυροτεχνήματα.

Όμως κάτι παιδιά είπαν πως την είδαν να κοιμάται

πολλές βραδιές σε κείνα τα χαλάσματα στο ρέμα.

Για τον Ματθαίο Μουντέ η Παναγία είναι η πηγή της ζωής και η αναίρεση του θανάτου και γι' αυτό είναι η Παναγία της σιωπής, των δακρύων, η Παναγία των σκλάβων, των ξένων, των αδικουμένων, η φοβερά προστασία των κατατρεγμένων, των θλιβομένων. Ο Ματθαίος Μουντές ήταν ένας ποιητής και χριστιανός του περιθωρίου. Ένας λάτρης της σιγής, της βαθύτερης μοναξιάς που κυοφορεί το ερωτικό σκίρτημα. Πίστευε ακράδαντα ότι την ανθρώπινη δύναμη τη στερεώνουν τα δάκρυα της αδυναμίας.

Είχε καταλήξει στο σωτήριο συμπέρασμα "πως η πιο σίγουρη τοποθέτηση είναι στην Τράπεζα του Αγίου Πνεύματος". Η μόνη διέξοδος του ήταν η καταφυγή στο σκάνδαλο του Θεού. Γι' αυτόν "η ποίηση είναι μια έκφραση ευγνωμοσύνης, δίνει προέκταση στον έρωτα και στο Θεό". Ο Ματθαίος Μουντές πάλευε σ' όλη του τη ζωή ν' ακούσει το χαμηλόφωνο κήρυγμα της αγάπης. Για τούτο και έζησε, ουσιαστικά, λαθραία.

"Προτίμησε να προσκολληθεί ικετευτικά στην ευλογία των οικτιρμών". Είχε ανοικτή την πόρτα του στον άνεμο. Τον έδερναν οι αέρηδες και τα κύματα της βίας, οι ρωγμές του θανάτου, τα πάθια κ' οι καημοί του. Μα εκεί-

νος έγινε επιβάτης του φωτός κι έκαψε στη φλόγα του τις δεσμίδες του φόβου. Δεν φοβόταν πια ούτε και τα αισθήματά του.

Η ποίησή του διακρίνεται για έναν καταλυτικό ρεαλισμό, που δε γυρεύει να ξεορκίσει το κακό, αλλά να προσδιορίσει το πραγματικό με τρόπο ποιητικό:

Όλα ολισθαίνουν στη λήθη.

Κινδυνεύουν η ψίχα του μύθου

ο Ιησούς της πίστης

ο Ιησούς της ιστορίας

Ξανάρθαν οι σκορπίωνες

οι πρώτοι κατακτητές της στεριάς

Έλληνες Χριστιανοί που σε κάμνουν

να σιχαθείς τον Απρίλη.

Την αλήθεια του βίου ενσαρκώνουν για το Ματθαίο Μουντέ οι ταπεινοί και καταφρονεμένοι. Στο Άγιο Όρος είχε συναντήσει κάποτε κάποιους "κοσμικούς" εργάτες κι αστυνομικούς, αποδεκατισμένους από το χρόνο. Θυμήθηκε τον κυρ-Αλέξανδρο που ήταν κι αυτός σαν τους ήρωές του: ρακένδυτος, πικραμένος κι έρημος. Σκέφτηκε: "Αυτοί οι μοναχικοί, οι αδύναμοι, οι πικραμένοι είναι εδώ στον Αθω, είναι κάτω στον κόσμο, είναι παντού. Ζουν ταπεινοί και καταφρονεμένοι, αδικημένοι, ναυαγίων ναυάγια, λάφυρα της σκληρής ζωής.

Τους χαιρέτησα με τα ίδια τα λόγια του Κοσμοκαλόγερου μες σ' εκείνον το χριστουγεννιάτικο όρθρο στο Βατοπέδι: Καλό σας κατευόδιο, φτωχοί, τυραγνισμένοι". Ο Ματθαίος Μουντές είχε έγνοια για τα παιδιά, τους γέρους, τους αδύναμους. Του άρεσε να μιλά για τους πεθαμένους, σαν να είναι ακόμα ζωντανοί. "Εν τω μέσω ημών". Τελειώνει κάποιο ποίημά του με το δίστιχο - επιγραφή: "Σας μίλησε ο Ματθαίος Μουντές, ο τάχα και ποιητής". Τελειώνω τούτη τη γραφή μακαρίζοντάς τον κι ενοστεριζόμενος το στίχο του:

Μια παρηγορία είναι να ξέρεις

πως η εκκλησία

θα βοηθήσει σημαντικά στην αγγελοφάνεια.

Κινηματογράφος

Του Γιάννη Μουγγολιά

Ο Θεός
Όσκαρ,
τα ντοκιμαντέρ
και ο τρομερός
χασάπης

αυτές τις μέρες, που το θερμόμετρο ανεβαίνει, οι χειμερινές κινηματογραφικές αίθουσες θ' αρχίσουν να κλείνουν η μία μετά την άλλη και θα παραδώσουν τη σκυτάλη στους δύο εναπομείναντες θερινούς κινηματογράφους.

Βέβαια ο κινηματογραφικός κύκλος της σεζόν ουσιαστικά έκλεισε στο τέλος του Μαρτίου όταν η γηραιά Ακαδημία των Αμερικανών ανακοίνωσε τις επιλογές της και έδωσε τα εύσημά της στους ευνοούμενους για να κόψουν τα πολλά εισιτήρια στις αίθουσες της υψηλίου.

Φέτος οι προτιμήσεις συνέκλιναν στην "Αμερικάνικη Ομορφιά" του πρωτοεμφανιζόμενου Σαμ Μέντες χαρίζοντας στην ταινία του τα πάντα (βραβεία καλύτερης ταινίας, σκηνοθεσίας, σεναρίου. Α' Ανδρικού ρόλου στον Κέβιν Σπέισι, φωτογραφίας κ.λ.π.). Σίγουρα η "Αμερικανική Ομορφιά" δυναμιτίζει τους θεσμούς, ανατρέπει και προκαλεί, σπέρνει ζιζάνια, αλλ' ας μην ξεχνάμε ότι στους υπεύθυνους της εταιρείας παραγωγής Dreamworks του φιλμ βρήκομε το "καλό παιδί" των Αμερικανών, τον Στίβεν Σπίλμπεργκ. Και αν υποθέσουμε ότι τα κριτήρια της μεγάλης αμερικάνικης οικογένειας του σινεμά έγιναν τόσο ελεύθερα, γιατί πριν λίγα χρόνια η συγκλονιστική "Παγοθύελλα" του Ανγκ Λι, που στο κάτω κάτω ήταν απείρως πιο κινηματογραφική από το "American Beauty" πέρασε εντελώς απαρατήρητη, παρά το γεγονός ότι διαπραγματευόταν το ίδιο ακριβώς θέμα:

Η μεγάλη απονομή των Όσκαρ - και πόσο μάλλον αυτή των Όσκαρ του Millennium - δε σηματοδότησε νέα προοπτική στη βιομηχανία του θεάματος. Ήταν και αυτή ένα ξεχωριστό θέαμα που άνοιξε τις πύλες στους παραγωγούς και τους ατζέντηδες, όπως άλλωστε κάνει τόσα χρόνια, διατηρώντας πάντα τα ποιοτικά άλλοθι. Ένα τέτοιο άλλοθι ήταν φέτος η τιμητική βράβευση του Πολωνού Αντρέι Βάινα, που ο σπουδαίος, αλλά αντικαθεστωτικός στη χώρα του κινηματογράφος του, ταιριάζει γάντι στην πολιτική της μεγάλης υπερδύναμης.

Όσον καιρό τα φώτα της δημοσιότητας είχαν σταθεί στη βραδιά που, θα μετέδιδε το Filmnet αλλά και στον αποχό της, στη Θεσσαλονίκη,

ο Δημήτρης Εϊπίδης μετρούσε τις μέρες και τις νύχτες του 2ου Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ του, αποδεικνύοντας πως το πάθος και η γνώση των αγνών κινηματογραφόφιλων πρέπει να μεταδοθεί για να κερδίσει το ντοκιμαντέρ έδαφος στη μεγάλη οθόνη.

Όψεις του κόσμου του 20ου αιώνα, με θέματα την υπέργρηρη γιαγιά που καθημερινά σέρνει τα βήματά της πάνω στον πάγο για να ταΐσει αδέσποτα σκυλιά στο "Μόνη" του Καμπάκοφ, μια μέρα του Αντρέι Αρσένεβιτς Ταρκόφκι, ένα πανόραμα από τη ζωή των τσιγγάνων, τη μνήμη από τις πληγές στο Κόσοβο, στη Λευκωσία αλλά και στο Βιετνάμ, παρέλασαν στις μεγάλες οθόνες της συμπρωτεύουσας. Και ανάμεσα σ' αυτά τα καρέ, ο τιμώνος του Φεστιβάλ ακούει στο όνομα του Ολλανδού Γιόχαν Βαν Ντερ Κόικεν κάνοντας τις τιμητικές διακρίσεις να λάμπουν και να αποκτούν ουσία.

Ταυτόχρονα στην πρωτεύουσα συντελείται ένα άλλο γεγονός που συνδέεται με την έξοδο στις αίθουσες της ταινίας "Μόνος εναντίον όλων" του Γάλλου σκηνοθέτη Γκασπάρ Νοέ. Όταν πριν δύο χρόνια είχα βγει από την αίθουσα του Γαλλικού Ινστιτούτου και κατηφόριζα την οδό Σίνα, άφωνος από το σοκ της εμπειρίας του τρομερού χασάπη του Νοέ, είχα αναρωτηθεί αν αυτό το φιλμ - τομή στο σύγχρονο σινεμά - θα έβρισκε ποτέ διανομή στην Ελλάδα. Όμως οι καιροί αλλάζουν και το αριστούργημα του Νοέ, που τότε είχε αποσπάσει το βραβείο καλύτερης ευρωπαϊκής ταινίας στο "Πανόραμα της Ελευθεροτυπίας" και λίγο πριν είχε διαπρέψει στην Εβδομάδα Κριτικής στις Κάννες, κερδίζει την εμπιστοσύνη της AMA FILMS και βρίσκει διαβατήριο φέτος - τρία χρόνια μετά τη δημιουργία του - για την είσοδό του στις σκοτεινές αίθουσες.

Ο Νοέ μέσα από τις ιδιόμορφες σινεμασκοπ εικόνες του, μας ξαναγεί σε έναν κόσμο όπου η σκληρότητα της επιβίωσης, το συναισθηματικό κενό και η γκρίζα πλευρά της πιο απάνθρωπης καθημερινότητας περιγράφονται με συνταρακτική ωμότητα και πρωτόγνωρο ρεαλισμό. Η ιστορία του χασάπη και της μουγγής κόρης του στοιχειώνουν τα κινηματογραφικά κάδρα του σκηνοθέτη, που μας προσφέρει ένα πραγματικό δοκίμιο ύφους το οποίο αντλεί σημαντικές επιρροές από την τεχνι-

«Μόνος εναντίον όλων»

Γιόχαν Βαν ντερ Κόικεν

κή και την αισθητική του ντοκιμαντέρ.

Μόνος εναντίον όλων ο ήρωας της ταινίας. Εναντίον της ηθικής, της ιστορίας, της παράδοσης, της πατρίδας, της θρησκείας, της οικογένειας, της ιδιοκτησίας, της ιεραρχίας, της ανεργίας, της λογοκρισίας, του νόμου, της δικαιοσύνης, της αστυνομίας, της πολιτείας, του έθνους, εν τέλει της σωτηρίας του.

Το σπουδαίο αυτό φιλμ αποτελεί επίσης μια ευχάριστη έκπληξη, αφού προέρχεται από τους κόλπους του γαλλικού σινεμά, μιας εθνικής κινηματογραφίας, που τα τελευταία χρόνια παρέμενε εγκλωβισμένη σεναριακά στην αέναη και επιδερμική διαιώνιση των προβλημάτων της νεολαίας και στους μακρόσυρτους και ανούσιους διαλόγους που τα συνόδευαν.

Η ταινία αποπλίζει με τη βασανιστική γοητεία της το θεατή που θα επενδύσει σ' αυτή και θα αποδεχτεί με ανοιχτό πνεύμα τον τολμηρό συλλογισμό της. Όσο για τους υπόλοιπους: "έχετε 30" στη διάθεσή σας για να εγκαταλείψετε την αίθουσα προβολής" όπως χαρακτηριστικά προτρέπει το διαφημιστικό έντυπο της εταιρείας διανομής της.

Η πολιτική, οι πολιτικοί, το θέαμα και η ραδιοτηλεόραση

της Σωτηρίας Τσαπαλίρα

Η μη συμμετοχή
δημοσιογράφου
της ΕΡΤ στον -
κατ' ευφημισμόν -
διάλογο των
πολιτικών αρχηγών
δείχνει πόσο
δοκιμάζεται η
αξιοπιστία της.

Ο

δεσμοί ανάμεσα στην πολιτική εξουσία και την τηλεόραση είναι λίγο έως πολύ γνωστοί. Ο σύνδεσμος αυτός ενδύεται ποικίλους μανδύες ανάλογα με την αποστολή, τις βασικές λειτουργίες της ιδιωτικής και δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και το πλαίσιο δράσης των εκάστοτε πολιτικών αρχόντων προς χρήση του μέσου. Και ενώ ο «έρωτας» για την ιδιωτική τηλεόραση είναι σχετικώς όψιμος, δε συμβαίνει το ίδιο με το δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα. Εδώ πρόκειται για σχέση βαθιά και «ακατάλυτη», με παρελθόν, παρόν και...μέλλον.

Η «απόλυτη δύναμη» που προσέδιδαν στο παρελθόν οι πολιτικοί, ανεξαρτήτως παράταξης, και συνεχίζουν να προσδίδουν και σήμερα στην μικρή οθόνη τροφοδοτεί και δυναμώνει τη σχέση τους με αυτόν τον «παράξενο φεγγίτη». Παρά το γεγονός ότι οι επιστήμονες, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70, αμφισβήτησαν την καταλυτική βαρύτητα της τηλεόρασης στις αποφάσεις των πολιτών προτάσσοντας το επικείμενο ότι η τηλεόραση ενισχύει παρά τροποποιεί ήδη διαμορφωμένες προτιμήσεις και αντιλήψεις, ο έρωτας ανάμεσα στην πολιτική εξουσία και την τηλεόραση αναζωπυρώνεται. Η ψυχολογική εξάρτηση των πολιτικών από το μέσο δεν εκφράζει απλώς την επιθυμία να γνωστοποιήσουν τις θέσεις τους και τον πολιτικό τους «λόγο» αλλά λειτουργεί προς επίρρωση του ναρκισσισμού τους και της άσκησης προσωπικής γοητείας με στόχο το μέσο τηλεθεατή ή αν πρόκειται περί εκλογών το πρόσωπο που ακούει στο όνομα «αναποφάσιτος ψηφοφόρος». Έτσι κάπως αναπτύσσεται ο δεσμός για να καταλήξει στην ακατανίκητη έλξη για έλεγχο του κράτους στην τηλεόραση.

Όσον αφορά την ιδιωτική τηλεόραση, τα πράγματα είναι προφανή. Ο έλεγχος ασκείται μέσω...της ανυπαρξίας ελέγχου. Το εμπορικό θέαμα ακολουθεί τους δικούς του κανόνες, κυβερνώντας και αντιπολιτευόμενοι υπερθεματίζουν...για την προστασία των θεσμών και οι άνθρωποι της τηλεόρασης θεραπεύουν την...τέχνη τους με αιταρέσκεια. Όλοι μαζί συμμετέχουν στην «κατασκευή του πολιτικού θεάματος», το οποίο σύμφωνα με το θεω-

ρητικό της πολιτικής επιστήμης Murray Edelman είναι «μια διαρκής εναλλαγή εκφοβισμών και διαβεβαιώσεων, αγωνίας και εφησυχασμού, έντασης και καλάρωσης, ασάφειας και ακρίβειας, άγχους και ελπίδας, που συντελείται μέσα από την κατασκευή πραγματικών και φανταστικών εκθρών, συμμαχιών, ηγετών, κοινωνικών προβλημάτων, καθώς και μέσα από την καθημερινή ειδησεογραφία».

Κι αν η σχέση της ιδιωτικής τηλεόρασης και πολιτικής εξουσίας διαμορφώνεται κάπως έτσι, για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση το σκηνικό είναι διαφορετικό. Μέχρι τώρα γνωρίζαμε ότι ταλανίζεται από τις παρεμβάσεις της πολιτικής εξουσίας και τον ανταγωνισμό που υφίσταται από τα μεγάλα ιδιωτικά κανάλια. Οι κίνδυνοι, εν τούτοις, που αντιμετωπίζει εδώ και κάμποσα χρόνια σχετίζονται, κυρίως, με τις πολιτισμικές μεταβολές λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και την επικράτηση τέτοιων ιδεολογικών ρευμάτων στην κοινωνία, τα οποία καθιστούν δυσμενές το περιβάλλον ανάπτυξής της.

Όσο, το καθεστώς αβεβαιότητας και σύγχυσης, το οποίο εβίωσε και βιώνει η δημόσια ραδιοτηλεόραση την οδήγησε σε μια σειρά από ενέργειες ώστε να επαναπροσδιορίσει το ρόλο και τις βασικές της λειτουργίες. Οι προσπάθειες παραμένουν ατελείς. Η συνάρτηση της αναδιοργάνωσής της με τη πολιτικό σύστημα (κόμματα, κυβέρνηση, αντιπολίτευση) και, κυρίως, την κρατική εξουσία περιόρισε και ακύρωσε σε μεγάλο βαθμό βασικές συνιστώσες άσκησης και του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Σε τέτοιο βαθμό, μάλιστα, που σε περιόδους «κρίσης» να δοκιμάζεται η εγκυρότητα

«Όσο πιο ηγεμονικό είναι ένα σύστημα, τόσο πλήττεται η φαντασία από το παραμικρό ψεγάδι».

J. Baudrillard

και η αξιοπιστία και των δημοσιογράφων της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης. Τελευταίο παράδειγμα η μη συμμετοχή δημοσιογράφου της ΕΡΤ στον -κατ' ευφημισμόν- διάλογο των πολιτικών αρχηγών στις πρόσφατες εκλογές.

Το ελληνικό δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό σύστημα καθιστά ευκολότερες τις παρεμβάσεις ή τις απόπειρες παρεμβάσεων, αφού, μέχρι σήμερα δεν έχει καταφέρει να δημιουργήσει πρότυπα οργάνωσης, τα οποία να ρυθμίζουν τη σχέση κράτους - ραδιοτηλεόρασης μέσα σε πλαίσιο ευρύτερης συναίνεσης των πολιτικών και κοινωνικών φορέων. Κάτι τέτοιο θα είχε ως αποτέλεσμα τον απεγκλωβισμό και την ανεξάρτηση του «δημοσιογραφικού επαγγελματικού παράγοντα» από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Το ζήτημα αυτό, όμως, άπτεται της πολιτικής κουλτούρας στην Ελλάδα και του τρόπου παραγωγής της εντός του πεδίου δράσης των κομμάτων. Ένα από τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά της η αδυναμία να εγνηθεί αυτόνομη ανάπτυξη και ευελιξία σε δημόσιους χώρους όπως τα ΜΜΕ.

Σε μια εποχή που ολοένα και περισσότερο η «πολιτική δράση και το πολιτικό θέαμα συνιστούν όψεις του ίδιου νομίσματος» και τα ΜΜΕ συμμετέχουν αποφασιστικά στην κατασκευή μιας κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας, η ευθύνη των δημοσιογράφων εστιάζεται στη χρήση της γλώσσας και των συμβόλων που διαδίδουν. Εξίσου σοβαρή ευθύνη αναλογεί στο πολιτικό σύστημα το οποίο, εφόσον παράγει αιταρχικά στοιχεία πολιτικής κουλτούρας, επαληθεύει τον J. Baudrillard, όταν γράφει: «Όσο πιο ηγεμονικό είναι ένα σύστημα, τόσο πλήττεται η φαντασία από το παραμικρό ψεγάδι».

Της νήσου Κύπρου μέμνησο...

Η θλίψη της Αμμόκωστος, η τύψη της Κερύνειας της Λάιπθος ο κάμπος, η νοσταλγία της Μόρφου έγιναν σήμερα σηματοδότες που δεν λένουν να αλλάξουν στάση κι η μνήμη σταμάτησε κι αυτή να περιμένει

Πέτρος Σόφας - Σαράντα Μικρογραφίες

Του Παναγιώτη Τ.
Παπαθεοδωρόπουλου

«Την Κύπρο την

ήξερα όσο ο

μέσος όρος των

"προοδευτικών"

Ελλαδιτών. Και

την είχα ξεχάσει

όσο και ο μέσος

αυτός όρος».

ταν ένα όμορφο καλοκαιρινό βράδυ στα τέλη του Ιούνη του 1999, κοντά στη θάλασσα. Χαλαρώναμε οικογενειακώς, την άλλη μέρα πετούσαμε για Κύπρο. Δεύτερη φορά μέσα στα τελευταία δύο χρόνια. Η Ανδριανή ήταν τότε τεσσαεράμιση χρονών. Ήταν ενθουσιασμένη στην προοπτική του ταξιδιού αν και δε θυμόταν τίποτα από την προηγούμενη φορά. Ρωτούσε, συνεχώς ρωτούσε. Ήθελε να μάθει για τους φίλους μας και το σκυλάκι τον Άργο που της είχαν υποσχεθεί, ήθελε να της πω ένα τραγούδι για την Κύπρο, ήθελε, ήθελε...

Και καθώς της σιγοψιθύριζα το «χρυσοπράσινο φύλλο», πώς μου ήρθες και της είπα (υπερβάλλοντας την ηλικία της) για το δράμα του τόπου. Ότι οι Τούρκοι πριν κάμποσα χρόνια μας νίκησαν (δεν της είπα για την προδοσία, τι να καταλάβει ένα παιδί) και μας πήραν το μισό νησί. Δεν είπε τίποτα. Την άλλη

μέρα όμως καθώς το αεροπλάνο κατέβαινε πάνω από τη Λάρνακα κοίταξε κάτω αρκετή ώρα και ρώτησε με όλη την αθώα αφέλειά της από πού κόπηκε το μισό κομμάτι και πού το πήγαν.

Αδυνατούσα να πω λέξη. Πώς να εξηγήσεις σε ένα έκπληκτο παιδί ότι η γης δεν έχει κρικέλια να την πάρεις και να φύγεις όπως λέει ο ποιητής; Πώς να εξηγήσεις πως η βία και ο φασισμός, ο φανατισμός και η βλακεία (και ο συνδυασμός τους) μπορούν να έχουν τόσο κοσμογονικά αποτελέσματα και να χωρίσουν έναν τόπο μικρό με μια αιμάτινη γραμμή που για να ξεχνάμε από ποιο υλικό χαράχτηκε τη λέμε κατ' ευφημισμόν «Πράσινη»;

Την Κύπρο την ήξερα όσο ο μέσος όρος των «προοδευτικών» Ελλαδιτών. Και την είχα ξεχάσει όσο και ο μέσος αυτός όρος. Μέχρι τη στιγμή που αποδεχτήκαμε την πρόταση των φίλων μας για να περάσουμε

μαζί τους τις διακοπές μας στο νησί.

Από εκεί και πέρα ήταν για μένα μια αποκάλυψη, οδυνηρή αλλά και καθαρτήρια. Την ώρα που οι -ισμοί μας, οι -ισμοί μου, κλόμιαζαν αν δεν κατέρρεαν, έβλεπα κάτι που δεν ήταν ιδεοληψία αλλά η απτή πραγματικότητα της διπλής κατοχής. Ταυτόχρονα πατώντας το πόδι στο νησί ένιωθα ότι έμπαιναν στη σωστή τους θέση και στο σωστό τους μέγεθος, ότι ισορροπούσαν μέσα μου ο πατριωτισμός και ο ρεαλισμός αφήνοντας στην άκρη τόσο την ανέξοδη πατριδοκαϊπηλία (που τόσο πόνο έσπειρε) όσο και τον ανεργμάντιστο κοσμοπολιτισμό.

Μόνο αν χάσεις όλες σου τις αισθήσεις δε νοιώθεις τη διπλή κατοχή να είναι πανταχού παρούσα. Την κατοχή τη βλέπεις πρωί - πρωί στη Λευκωσία, στο κατεχόμενο βουνό απέναντι που το στάμπαρον με μια τεράστια ημισέληνο και ένα ρητό του Κεμάλ. Την ακούς στη φωνή του μουεζίνη από το κατεχόμενο τμήμα της πόλης. Την ακουμπάς στα σακιά της άμμου και στο μπειτόν που χωρίζουν την πόλη. Την κατοχή τη μυρίζεις σαν πτώμα που μένει άθαφτο σχεδόν τριάντα χρόνια. Ακόμα και στο περίφημο θαύμα της Κυπριακής Οικονομίας, στην ολοφάνερη ευμάρεια, ανιχνεύεις εύκολα μια βουβή αντίσταση αυτών των ανθρώπων απέναντι στην παραίτηση, μια θέληση να επουλώσουν τα τραύματα και να προχωρήσουν.

Θέλεις δε θέλεις, είτε ήρθες εδώ σαν τουρίστας ή

σαν προσκυνητής θα πέσεις πάνω στην αιμάτινη γραμμή. Σε μια γραμμή νεκρή που χωρίζει τους θύτες και τα θύματα, τους ανθρώπους από τα σπίτια τους, που νοιώθω να με χωρίζει από την Κερύνεια που ποθώ να δω. Μια γραμμή που περιπολούν οι ΟΗΕδες και αδέσποτοι σκύλοι (και σκέψου οι σκύλοι είναι ντόπιοι δικαιούνται να σταθούν ανάμεσα, οι άλλοι προσπαθούν να χωρίσουν ανθρώπους που γεννήθηκαν σε μια σταλιά τόπο). Μια γραμμή όπου τα πάντα έχουν μείνει ακίνητα, τόσο ίδια αλλά τόσο φθαρμένα όπως εκείνη τη μέρα του '64 που ο Εγγλέζος μεσολαβητής τη χάραξε στο χάρτη.

Σε αυτή τη γραμμή έχω μείνει ώρες ατελείωτες να κοιτάζω την άσφαλτο που τη νίκησαν τα αγριόχορτα, τις επιγραφές των καταστημάτων (τάχα τι να απέγιναν οι νοικοκύρηδες), τα βλήματα στους τοίχους, την απέναντι πλευρά με τα δικιά της σακιά άμμου και τις δικές της σημαίες. Η Λευκωσία όμως ήταν η δεύτερή μου οδυνηρή εμπειρία. Η πρώτη ήταν αμέσως μετά την προσγείωση καθώς πηγαίναμε από τη Λάρνακα στο Παραλίμνι όπου θα μέναμε (το θυμάσαι το Παραλίμνι φίλε Αναγνώστη; Εκεί είναι θαμμένοι οι δύο τελευταίοι νεκροί αυτού του αδιάκοπου πολέμου). Στο δρόμο συναντήσαμε την άλλη πλευρά αυτής της διπλής κατοχής. Μια μπάρα στο δρόμο και επιγραφές που προειδοποιούσαν πως διασχίζουμε την Αγγλική Βάση της Δεκέλειας, κυρίαρχο έδαφος της Γηραιάς Αλβιώνος (μια από όλες που

έχουν στο νησί).

Όταν ρώτησα την επόμενη φορά που ήταν να περάσουμε από εκεί αν υπήρχε άλλος δρόμος, η φίλη μου η Χρυσούλα έστριψε και πήρε τον παλιό δρόμο για την Αμμόχωστο. Αριστερά μας στο 50 μέτρα και λιγότερο κάποιες φορές, τα φυλάκια του Αττίλα, δεξιά μας τα φυλάκια του ΟΗΕ και πίσω από αυτά τα φυλάκια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ήμασταν σε ένα δρόμο επικίνδυνο, μου εξήγησε, κάθε τόσο γίνονται φασαρίες. Αλλά εκείνο που με κυριαρχούσε, με έπνιγε, δεν ήταν ο κίνδυνος, ήταν η πνιγηρή συναίσθηση ότι δεν έχει δρόμο να πας για την Αμμόχωστο δεν έχει οδό, ότι ο δρόμος αυτός είναι τυφλός.

Τότε είδα την πινακίδα. Α, όλα κι όλα είναι φιλεύσπλακνοι οι Εγγλέζοι. Για να προστατεύσουν κανένα αθώο ιθαγενή μην και χωρίς να το καταλάβει περάσει την αιμάτινη γραμμή είχαν προειδοποιητικές πινακίδες. «Σε πενήντα μέτρα τελειώνει το έδαφος των κυρίαρχων Βρετανικών Βάσεων. ΠΡΟΣΟΧΗ». Λέξη για το ποιος κατέχει αυτό το έδαφος πέραν, με τι δικαιώματα, με ποια νομιμοποίηση. Δεν είναι βρετανικό, ας το κατέχει όποιος θέλει, άλλωστε την Κύπρο από τους Τούρκους την αγόρασε το βρετανικό στέμμα.

Η τρίτη οδύνη ήταν η θέα της Αμμοχώστου ψηλά από το λόφο στον Πρωταρά. Τόσο κοντά μας η

πόλη με τα τρία ονόματα. Αμμόκωστος, Φαμαγκούστα, Βαρώσι. Σκάρτα τέσσερα χιλιόμετρα. Με έναν υπέροχο κόλπο να λαμπυρίζει κάτω από τον καυτό ήλιο. Κοντινή και απαγορευμένη, όμορφη και νεκρή, χωρίς κατοίκους, χωρίς επισκέπτες, έρημη.

Για την υπόλοιπη Κύπρο δε θα σου πω τίποτα αναγνώστη. Ούτε για τις αρχαιότητες, ούτε για τις παραλίες. Ούτε καν για τα αηδόνια του Σεφέρη που δε σε αφήνουν να κοιμηθείς στις Πλάτρες και τη γέρικη συκομουριά πάνω στο Τρόδος. Ούτε ακόμα για τα μοναστήρια και τους τόπους θυσίας. Θα σου πω μόνο τελειώνοντας πως δίπλα στο αεροδρόμιο της Λάρνακας, σε μια όαση μέσα στις Αλυκές υπάρχει ένα τέμενος, ιερός τόπος για τους Μουσουλμάνους. Όταν μπήκα μέσα σκέφτηκα, πρέπει να σας το πω, να το μειράμε πάντα ότι και στην άλλη πλευρά πολλοί αθώοι υποφέρουν. Όχι μόνο οι εγκλωβισμένοι της Κερπασίας αλλά και «εχθροί» τυραγνισμένοι από τα βάνασο καθεστώδες της κατοχής, από τους έποικους και την υπανάπτυξη.

Για μένα ήταν κάτι παραπάνω από μια ανάγκη να σας τα καταθέσω όλα αυτά, είχα να ξεπληρώσω ένα ελάχιστο μέρος χρέους. Και σας παρακαλώ αποτίστε και σεις ένα ελάχιστο φόρο τιμής. Απλά να πάτε να προσκυνήσετε ες γην ενάλιαν Κύπρον.

ΑΧΑΙΩΝ ΑΚΤΗ

Ένας νέος σύνδεσμος του Ελληνισμού σε Ελλάδα και Κύπρο ιδρύθηκε στις 30 Ιανουαρίου 2000. Στην αίθουσα του Φάρου Ποντίων Πατρών πραγματοποιήθηκε η καταστατική γενική συνέλευση της ΑΧΑΙΩΝ ΑΚΤΗΣ. Η Γ.Σ. εξέλεξε προσωρινό Δ.Σ. το οποίο απαρτίζεται από τους:

Αναστάσιο Στασή (πρόεδρος), Γεώργιο Βουρλιόγκα (αντιπρόεδρος), Ελένη Γρίβα (γεν. Γραμματέα), Γεώργιο Γκαβό (ειδ. Γραμματέα), Σοφία Κοζανιτά (ταμιά), Ιωάννη Πορφύρη, Λεωνίδα Καρνάρο (μέλη).

Οι κυριότεροι σκοποί του συνδέσμου είναι:

1. Η σύσφιξη των πανάρχαιων σχέσεων και η ανάπτυξη δεσμών συνεργασίας των δύο τμημάτων του Ελληνισμού Αχαΐας και Κύπρου.
2. Η έμπρακτη συμβολή και με κάθε τρόπο βοήθειας στον αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού.
3. Η αμέριστη συμπαράσταση στους αγώνες των οικογενειών των Ελλαδιτών και Ελληνοκυπρίων αγνοουμένων για ανεύρεση των συγγενών τους.
4. Η κατασκευή έργων μνήμης και τιμής των αδελφών μας Αχαιών πεσόντων στην Κύπρο.
5. Η αναγνώριση της συμμετοχής των Ελλαδιτών πολεμιστών στις πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον του Τούρκου εισβολέα στην Κύπρο.

Εν τω μεταξύ πολλές συγχαρητήριες επιστολές και ευχές έλαβε ο σύνδεσμος με την ευκαιρία της ιδρύσεώς του. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε της Πανελληνίας Επι-

τροπής Αγνοουμένων και αδηλώτων αιχμαλώτων της Κυπριακής τραγωδίας, των Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτών Πατρών και Καλαβρύτων και Αιγιάλειας, του Δημάρχου Αμμοχώστου Ανδρέα Πούγιουρου, του Υπουργού Παιδείας Κύπρου Ουράνιου Ιωαννίδη, της Συντονιστικής Επιτροπής Κερπασίας, του Προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού, του Φάρου Ποντίων Πατρών, του Διευθυντού του Αρχιεπισκοπικού Γραφείου Κύπρου, του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, του Ανωτέρου Διοικητού Φρουράς Πατρών Ταξιάρχου Βασιλείου Τσιαμούρα, του Γεν. Γραμματέα Περιφέρειας Δυτ. Ελλάδας Κ. Παπαδημητρίου κ.α.

Στις 15 Μαρτίου 2000 το Δ.Σ. είχε συναντήσεις γνωριμίας με την ευκαιρία της παρουσίας τους στην Πάτρα, με τον πρόεδρο του Κινήματος Σοσιαλδημοκρατών Βάσο Λυσσαρίδη, τη Μορφωτικό Ακόλουθο της Κυπριακής Πρεσβείας Νάσα Παπατίου και τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας Κυπριακών Οργανώσεων Ελλάδας Ανδρέα Δημητρίου. Σε όλους αναπτύχθηκαν οι σκοποί της ίδρυσης του συνδέσμου και ο προγραμματισμός του και συμφωνήθηκε η μελλοντική συνεργασία και η παρουσία τους σε κάποια εκδήλωση του συνδέσμου.

Ήδη αποφασίστηκε να οργανωθούν θεματικές ημερίδες με συγκεκριμένα θέματα.

Επίσης στην τελική επεξεργασία βρίσκεται η έκδοση αφίσας με τους 74 Ελλαδίτες αγνοούμενους της Κυπριακής τραγωδίας.

Η Αμμόχωστος πριν την εισβολή

Πολιτιστική Πρωτεύουσα

Με ποιο θέμα,

Του Ορέστη Σκαλτσα

Για λόγους που αφορούν εξ' ίσου και τις ανάγκες της Πάτρας και τα ευρωπαϊκά προβλήματα σήμερα, πιο γόνιμη και επίκαιρη θα ήταν η ανάδειξη της μεσογειακής ταυτότητας της πόλης

φού η διημερίδα για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα περί άλλων ετύρβασε*, διατηρείται αιδημόνως παρθένο το πρωταρχικό ζήτημα σε ποιο θέμα θα επικεντρωθεί η σχετική παρουσία της πόλης και οι εκδηλώσεις που θα οργανώσει. Μένει, λοιπόν, ο δρόμος των μοναχικών μονολόγων προκειμένου να σωρευθούν οι προτάσεις που θα προκαλέσουν το διάλογο και θα διευκολύνουν την επιλογή. Την αρχή έκανε ο Δ. Καρατζάς («το δόντι», τ. 7) προτείνοντας ως κεντρικό θέμα τη Δημοκρατία. Επίκαιρη πάντοτε, ατυχώς όχι μόνο για το «βάθεμα και πλάτεμά της». Αλλά, όπως προειδοποιεί η άνοδος Χάιντερ, και γι' αυτή την υπεράσπισή της.

Η κατάθεση μιας διαφορετικής προσέγγισης δεν υποτιμά τη σημασία της Δημοκρατίας, αλλά προβληματίζεται από την ιστορική ισχνότητα της σύνδεσης της Πάτρας μ' αυτή. Αντίθετα με την Αθήνα, που δικαιωματικά την περιέλαβε στις εκδηλώσεις της που εγκαινίασαν το θεσμό, η απουσία της Πάτρας από τα ιστορικά γεγονότα και τις πολιτικές και πνευματικές κατακτήσεις της κλασικής Ελλάδας, δεν της παρέχει ένα ορατό ιστορικό υπόβαθρο (ούτε άλλωστε και οι εναλλαγές της δημοκρατίας στην Πάτρα τα ύστερα αρχαϊκά χρόνια).

Όπως είναι γνωστό η Πάτρα σηματοδεύει δυναμικά την παρουσία της στον αρχαίο κόσμο μόλις το 280 π.Χ. με την πρωτοπόρο συμβολή της στην πολιτική και αμυντική συγκρότηση της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Η προγονική σύνδεση της ευρωπαϊκής ενοποίησης με την Συμπολιτεία θα μπορούσε, ίσως, να είναι το ζητούμενο θέμα. Αφού η Συμπολιτεία υπήρξε η πρώτη ισότιμη, θεομοθετημέ-

νη, λειτουργική και διαρκής (281 - 146 π.Χ.) ένωση των κρατών - πόλεων που την αποτέλεσαν. Με κοινούς όχι μόνο φίλους και εχθρούς αλλά και νομίματα, μείτρα, σταθμά, νόμους και άρχοντες. Στοιχεία που έλειψαν, βέβαια, από την Αθηναϊκή, την Πελοποννησιακή και τη Βοιωτική Συμμαχία. Θεωρώ, όμως, για λόγους που αφορούν εξ' ίσου και τις ανάγκες της Πάτρας και τα ευρωπαϊκά προβλήματα σήμερα, ότι πιο γόνιμη και επίκαιρη θα ήταν η ανάδειξη της μεσογειακής ταυτότητας της πόλης. Της μεσογειακής, αντίστοιχα, θεμελίωσης στη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής ιστορίας και φυσιογνωμίας. Των ανοικτών ιδεών και των καθαρών αξιών που γέννησε το άπλετο φως και οι θαλασσινοί ορίζοντες σ' αυτό το λίκνο της ευρωπαϊκής ιστορίας και του πολιτισμού.

Για την Πάτρα η σύνδεση και η προβολή του μεσογειακού της χαρακτήρα, με κάθε ευκαιρία και με κάθε αφορμή, είναι επιβεβλημένη κι αυτονόητη. Γιατί σ' αυτή την ιδιαιτερότητα και στον de facto ρόλο της ως πόλη - λιμάνι αιχμή του απαιτούμενου μεσογειακού ανοίγματος της χώρας μας - παράλληλου κι ισότιμου με το εύστοχο βαλκανικό άνοιγμα - μπορεί ν' αναζητήσει την παραγωγική της ανασυγκρότηση και την οικονομική της ανάκαμψη, μια νέα οικονομική και πολιτιστική φυσιογνωμία και πρωτοπορία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με το ειδικό βάρος των κεντρικών

και βορείων μελών της, εμφανίζεται να αποτάσεται τα μεσογειακά βάθρα της ταυτότητάς της. Όπως στην πρόσφατη περίπτωση του Μουσείου της Ευρώπης - Καρλομάγνου. Να αναδιπλώνεται ιδεολογικά, σύμφωνα με την τρέχουσα οικονομική, κοινωνική και θρησκευτική κοινότητα των χωρών αυτών. Πρόκειται για συρρίκνωση οπισθοδρομική κι επικίνδυνη όχι μόνο για τις ανάγκες της διεύρυνσης της Ε.Ε. και των σχέσεων όλων των ήδη μελών της, αλλά και για την εσωτερική ισορροπία αυτών των κοινωνιών. Γιατί έχουν πάψει πολλοί να είναι αμιγείς εθνικά, φυλετικά και θρησκευτικά.

Η δημιουργική συμβίωση με τους μετανάστες τους, που μέγα μέρος τους προέρχεται από το Μεσογειακό νότο, είναι κρίσιμο ζήτημα για την ομαλή λειτουργία τους, τη δημοκρατία και την κοινωνική συνοχή τους. Έτσι η ανάδειξη της συνολικής μεσογειακής κουλτούρας, της συνδημιουργίας και των τριών ηπειρών που συνδιαλέχθηκαν στις όχθες της «παγκόσμιας λίμνης», είναι εξαιρετικά επίκαιρη για την Ευρώπη.

Υπάρχει τέλος η σύγχυση και η περιθωριοποίηση ιδέων, αξιών και προτύπων που επιφέρει σ' Ανατολή και Δύση, Βορρά και Νότο, η σαρωτική προέλαση της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, καθώς και οι δύο τους κινούνται με τους όρους του κεφαλαίου και μόνο. Οι

μεσογειακές αξίες του μέτρου, της ισορροπίας, της δημοκρατίας, της πολιτικής συμμετοχής, της κοινωνικής αλληλεγγύης, το αιώνιο και ακατάλυτο «πάντων χρημάτων μέτρον Ἄνθρωπος» είναι σήμερα το ανάχωμα. Κι ίσως κάποτε και η έπαλξη της αντιπίθεσης. Περιττεύει να επισημανθεί η πλατύτατη γκάμα προσέγγισης που επιδέχεται ως κεντρικό θέμα το «Μεσόγειος και Ευρώπη» σ' όλα τα επίπεδα της διοργάνωσης. Στα γράμματα, τις επιστήμες, το θέατρο, τη μουσική, το χορό, την αρχιτεκτονική κ.τ.λ. Σε παραστάσεις, εκδηλώσεις, συμπόσια και συνδιασκέψεις.

ΥΓ. Η Τέχνη της Μεσογείου είναι, ίσως, και το ζητούμενο ελιξήριο για το Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας που φαίνεται να έχει πρωθύστερα και αδιέξοδα εμπλακεί σε αναζητήσεις διοικητικών μορφών και προσώπων μόνο. Ενώ το κρίσιμο και μετέωρο ζήτημα είναι τα ακρωτηριασθέντα (με την εκούσια έξοδο από το Δίκτυο Πόλεων) οικονομικά του και ο σκοπός - θέμα του. Μάλιστα θα αποτελούσε και μια γόνιμη άσκηση - προετοιμασία για την πεντάχρονη πρόσκτηση γνώσης, πείρας και σχέσεων που θα μπορούσαν ν' αξιοποιηθούν στην κορύφωση της διοργάνωσης των εκδηλώσεων για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα.

* βλ. Άρθρο του γράφοντα, «Πελοπόννησος», 20/2/2000

ΑΠΟ Τ' ΑΘΩΝΙΑ ΣΤΑ... ΣΑΛΩΝΙΑ

Θ. Δάσλος - Γ. Καραμέρος '00

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΙ, ΚΑΛΗΣΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΜΕΣΤΟ "ΦΕΤΙΟΣ ΑΛΑΤΖΑΣ" ΤΩΝ ΤΖΟΥΡΤΖΕΙΚΩΝ ΟΠΟΥ Ο ΓΗΠΕΔΟΥΧΟΣ ΠΕΛΟΠΑΣ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΤΟΝ ΜΠΑΟΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΕΛΛΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ... ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΑΝΑΜΕΝΕΤΑΙ ΣΥΝΑΡΡΑΣΤΙΚΟ ΚΑΘΩΣ... ΜΠΛΑ-ΜΠΛΑ...

ΜΗ ΣΤΑΜΑΤΑΣ ΜΗ ΣΤΑΜΑΤΑΣ ΔΙΕΦΑ...

ΠΟΛΛΟΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΑΝ ΤΕΛΙΚΑ ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΧΑΡΤΑΚΙ, ΑΦΟΥ ΠΛΗΘΟΣ ΦΙΛΑΘΩΝ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΑ ΚΑΙ ΔΥΟ ΠΕΡΙΠΟΥ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΜΠΑΟΚ ΕΧΟΥΝ ΑΠΟ ΝΩΡΙΣ ΚΑΤΑΚΛΑΣΕΙ ΤΟ "ΑΛΑΤΖΑΣ"...

Ο ΔΙΚΕΦΑΛΟΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΛΛΗ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ ΜΟΛΙΣ ΣΤΟ 3^ο ΛΕΠΤΟ ΑΠΟ ΕΣΤΥΠΗΜΑ ΦΑΟΥΛ...

Ο ΕΤΟΙΜΟΠΟΛΕΜΟΣ ΝΤΑΣΑΕΦ ΛΕΕΙ ΟΧΙ...

Ο ΜΠΑΟΚ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΣΥΝΤΡΙΠΤΙΚΗ ΥΠΕΡΟΧΗ... ΧΑΝΕΙ ΤΗ ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΠΙΣΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΜΗ, ΑΛΛΑ ΤΟ ΕΥΦΥΕΣ 8-1-1 ΤΟΥ ΠΡΟΠΟΝΗΤΗ ΜΠΟΥΑ ΕΧΕΙ ΘΩΡΑΚΙΣΕΙ ΤΑ ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ ΚΡΑΤΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΣΤΙΑ ΤΟΥ ΝΤΑΣΑΕΦ ΑΝΕΠΑΦΗ! ΟΙ ΦΙΛΑΘΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΜΕ ΠΛΑΘΟΣ...

ΠΕΛΟΠΑΡΑΪ ΒΑΛΕ ΜΕΝΑ ΓΚΟΟΟΛ...

ΠΕΛΟΠΑΣ-ΕΥΡΕΠΙ

ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΠΕΛΟΠΑΣ... ΣΚΑΙ ΤΩΝ ΘΕΛΟΥΣΟΥΜΕΕ!

TRATS ΠΕΛΟΠΑΣ @ G31 ΠΑΤΡΑ

GLADIATORS Κ. ΑΣΧΑΙΑ ΠΕΛΟΠΑΣ-ΟΙΕ

Ο ΝΤΑΣΑΕΦ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΟ ΒΟΛΕ Σ' ΕΝΑ ΧΩΡΟ ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ Ο SUPER ΑΝΕΣΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ ΜΕ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΑΜΥΝΤΙΚΟΥΣ...

Ο ΝΕΑΡΟΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΕΤΑΙ ΤΗΝ ΑΔΡΑΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ Μ' ΕΝΑ ΞΕΡΟ ΣΟΥΤ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟ ΣΚΟΡ ΣΤΟ 88!!

ΓΚΟΟΟΛ!

Ο ΧΡΟΝΟΣ ΚΥΛΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΣΤΑΣΙΑΣΜΕΝΟΥΣ ΦΙΛΑΘΟΥΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΑ... Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΔΙΑΙΤΗΤΗΣ ΔΕΙΧΝΕΙ ΤΙΣ ΚΑΒΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ...

ΛΗΧΤΟΟΟ... ΝΤΑΞΕΙ ΦΤΑΝΕΙ ΣΥΥΡΑ ΣΥΥΡΑ ΤΟ ΚΟΡΑΚΙ! ΕΛΗΞΕ-ΕΛΗΞΕ

Ο ΜΠΑΟΚ ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ 94 ΚΑΙ Ο ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΤΗΝΕΙ ΤΗΝ ΜΠΑΛΑ ΣΤΗΝ ΑΣΠΡΗ ΒΟΥΛΑ:

Ο ΝΤΑΣΑΕΦ ΟΜΩΣ ΛΕΕΙ ΠΑΛΙ ΟΧΙ!

Ο ΟΠΑΠ ΣΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ: ΤΕΛΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΥΠΕΛΛΟΥ ΠΕΛΟΠΑΣ - ΜΠΑΟΚ : 1-0 ΠΑΝΑΧΑΪΚΗ - ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ : 4-1 ΤΗΛΟΥΚΡΑΤΗΣ - ... : 1-1

ΤΥΧΕΡΟΣ ΟΠΟΙΟΣ ΤΟ ΠΑΙΞΕ ΑΛΛΟ ΣΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΕΛΩΣΕ 80/1

ΣΤΗΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ, ΟΙ ΔΥΟ ΠΡΟΠΟΝΗΤΕΣ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΛΗΠΤΟΠΟΙΗΣΕΙ ΑΚΟΜΑ ΤΙ ΕΧΕΙ ΣΥΜΒΕΙ...

ΜΕΤΩΝ ΠΡΟΣΕΧΑΜΕ ΑΜΥΝΑ... ΦΑΓΑΜΕ ΦΤΗΝΟ ΠΕΛ... ΣΥΝΚΑΡΗΘΡΙΑ ΣΤΟ ΠΕΛΟΠΑ

ΣΥΓΚΑΡΗΘΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΠΑΙΚΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΦΟΒΕΡΟ ΜΑΕ ΚΟΣΜΟ... ΤΟ ΜΕΜΝΗ ΕΣΚΙΝΗΣΕ!

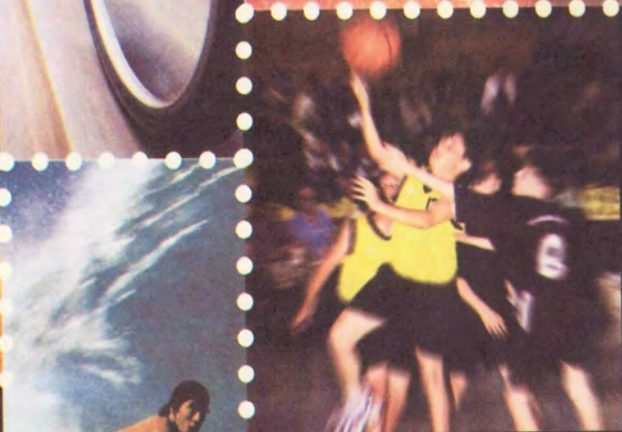
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ & ΑΘΛΗΣΗΣ

Διοργανώνει μέσα στο Μαΐο στα Δημοτικά

Σχολεία της Πάτρας, πρωταθλήματα:

• πινγκ πονγκ • μπάσκετ • βόλεϊ • χαντ μπωλ

ΠΕΜΠΤΗ 11 ΜΑΪΟΥ

Η Ολυμπιακή Φλόγα

στην Πάτρα με σειρά

εκδηλώσεων του Ο.Ν.Α

στο δρόμο προς το Σύν

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ

Ράλι αντίκα. Μερικά
από τα ομορφότερα
αυτοκίνητα
στους δρόμους
της πόλης μας

ΔΗΜΟΥ

ΠΑΤΡΕΩΝ

Δίκτυο

Ρ/Σ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το νέο Ραδιόφωνο

92,5 FM Πάτρα

102,4 FM Πύργος

92 FM Μεσολόγγι

Ελάτε στην παρέα μας!

Η λέσχη μας
 απέκτησε κί-
 λας τα πρώτα
 της μέλη. Κερδί-
 στε κι εσείς από
 τα προνόμια
 που διαρκώς
 αυξάνονται!

Θέλετε να δημιουργήσουμε μαζί μια μεγάλη παρέα; Να βρισκόμαστε σε κοινά ραντεβού, να επικοινωνούμε, να ανταλλάσσουμε ιδέες και απόψεις και να αξιοποιούμε ευκαιρίες και προσφορές; Αν ναι, τότε συνεχίστε να διαβάζετε. Το «δόντι» έχει για σας μια πολύ καλή πρόταση... Βιβλία, συναυλίες, θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, Ίντερνετ... Αν όλ' αυτά ανήκουν στα ενδιαφέροντά σας τότε σίγουρα η ιδέα μας σας ενδιαφέρει. Με μια ετήσια συνδρομή 7000 δρχ. και τη συμπλήρωση της σχετικής αίτησης, μπορείτε να γίνετε μέλος της παρέας μας. Θα αποκτήσετε έτσι το δικαίωμα προνομιακής πρόσβασης σε μια σειρά από προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν σχέση με τον πολιτισμό... Ας γίνουμε πιο συγκεκριμένοι. Με την κάρτα που θα παραλάβετε σε λίγες μέρες (το αργότερο σε τρεις εβδομάδες) από τη στιγμή που θα λάβουμε τη σχετική αίτηση, θα έχετε εξασφαλίσει τις προσφορές που κάθε φορά θα ανακοινώνονται, ενώ θα μπορείτε να λαμβάνετε και το περιοδικό στη διεύθυνση της επιλογής σας. Είτε θέλετε να αποκτήσετε την

κάρτα με τις προσφορές είτε επιθυμείτε να λαμβάνετε απλώς το περιοδικό στο σπίτι σας, μπορείτε να στέλνετε το αντίστοιχο αντίτιμο με ταχυδρομική ή τραπεζική επιταγή, μαζί με την αίτηση. Κάθε νέο μέλος της λέσχης θα λαμβάνει την κάρτα του το αργότερο μέσα σε τρεις εβδομάδες από την ημερομηνία παραλαβής της συνδρομής του, ενώ για τους απλούς συνδρομητές η συνδρομή θα ισχύει από το αμέσως επόμενο τεύχος μετά την ημερομηνία αποστολής της συνδρομής τους. Για οποιαδήποτε νέα πληροφορία, για τις νέες προτάσεις - προσφορές της λέσχης μας, για εγγραφές, αλλά και για κάθε σχετική διευκρίνιση μπορείτε να επικοινωνείτε ή να αφήνετε μήνυμα με έναν από τους παρακάτω τρόπους: τηλ. - fax: 061 623.669 (με την ένδειξη: για τη λέσχη του περιοδικού «το δόντι») τηλ. 0945 357088 (Ανδρέας Τσιλίρας) email: donti@patrastoday.gr http://www.webcity.gr/donti Οι αιτήσεις όπως και ο,τιδήποτε άλλο υλικό σχετικό με το περιοδικό αποστέλλονται στην Τ.Θ.

3008, 26222, Πάτρα.

Η εγγραφή και η παραλαβή της κάρτας του περιοδικού δε συνεπάγεται σε καμία περίπτωση συμμετοχή σε οποιοδήποτε σύλλογο ή οργάνωση, ούτε παρέχει κανενός είδους δικαίωμα σε ότι αφορά την έκδοση του περιοδικού.

Για οποιαδήποτε καινούρια πρόταση - προσφορά τα μέλη της λέσχης θα ενημερώνονται από το περιοδικό, την ηλεκτρονική του σελίδα (<http://www.webcity.gr/donti>) ή και με προσωπική αλληλογραφία (με e-mail ή μέσω ταχυδρομείου), εάν αυτό κριθεί απαραίτητο. Επίσης, αν το επιθυμούν, θα μπορούν να λαμβάνουν και αντίστοιχα ενημερωτικά έντυπα από φορείς της πόλης και όχι μόνο που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τον πολιτισμό. Ταυτόχρονα το «δόντι» θα διατηρεί μαζί τους μια τακτική επικοινωνία με διάφορους τρόπους για θέματα που πιθανώς να τους αφορούν. Η τήρηση των προσφορών από τους συνεργαζό-

μενους φορείς αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των ιδίων των φορέων και το περιοδικό μπορεί απλώς να μεταφέρει τα όποια παράπονα διατυπωθούν και να μεταβάλλει κατά το δοκούν την εκάστοτε συνεργασία.

Η αξιοποίηση των προνομίων που συνεπάγεται η συμμετοχή στη λέσχη του περιοδικού, κατοχυρώνεται μόνο με την επίδειξη της κάρτας μελους καθώς και με την καταγραφή του προσωπικού αριθμού ή/και κάποιων στοιχείων των δικαιούχων, αν ο συνεργαζόμενος φορέας το επιθυμεί. Το περιοδικό διατηρεί το δικαίωμα ακύρωσης ή/και αξίωσης επιστροφής της κάρτας για τον κάτοχο της οποίας θα διαπιστωθεί ότι καταπατά τον προσωπικό της χαρακτήρα. Αυτονόητο είναι πως το περιοδικό διατηρεί και το δικαίωμα της αλλαγής των όρων συμμετοχής στην παραπάνω λέσχη, με μια απλή προειδοποίηση.

Σας περιμένουμε!

(Τις προσφορές θα τις βρείτε στη σελίδα 76)

Συμπληρώστε την παρακάτω αίτηση και ταχυδρομείστε τη στην Τ.Θ. 3008, 26222, Πάτρα (υπόψη: Ανδρέα Τσιλίρα)

ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (οδός, αριθμός)		Τ.Κ.
ΠΟΛΗ / ΠΕΡΙΟΧΗ		
ΤΗΛ.	FAX	
EMAIL	WEB SITE	
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ / ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ	
ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (κυκλώστε)		
ΤΑΧΥ ΔΡΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ	
ΕΙΔΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ (κυκλώστε)		
ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ (7000 ΔΡΧ)	ΜΙΛΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ (5000 ΔΡΧ)	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ		
ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ - ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ; (κυκλώστε)		
ΝΑΙ	ΟΧΙ	

«το δόντι»

50% έκπτωση σε όλες τις εκδηλώσεις του περιοδικού

Ορχήστρα Πατρών
(πρώην «Σολίστ της Πάτρας»)

Φοιτητικό εισιτήριο

Δημοτικό Ωδείο (Αράτου 21)

Φοιτητικό εισιτήριο

ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. Πάτρας

Φοιτητικό εισιτήριο σε παραστάσεις και μετακλήσεις

Δημοτική Πινακοθήκη (Μαιζώνος 99)

20% έκπτωση στις εκδόσεις και τα λευκώματα

Δήμος Πάτρας

Φοιτητικό εισιτήριο στις πολιτιστικές εκδηλώσεις

Βιβλιοπωλείο «Πρωτοπορία» (Γερωκοστοπούλου 31 - 33)

25% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των βιβλίων (για όσα δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής).

Βιβλιοπωλείο «Αχαϊκές Εκδόσεις» (Κολοκοτρώνη 34)

15% έκπτωση επί της αρχικής τιμής των βιβλίων (για όσα δεν εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου περί ενιαίας τιμής).

«Γωνιά του βιβλίου» (Αγ. Νικολάου 32)

10% έκπτωση σε όλα τα είδη

«Γυμνός οφθαλμός»

20% έκπτωση στις προβολές όπου το εισιτήριο υπερβαίνει τις 1000 δρχ.

"Web City" (Κορίνθου 227)

Δωρεάν κατασκευή προσωπικών ηλεκτρονικών σελίδων στο Ίντερνετ και 15% έκπτωση στις εταιρικές ηλεκτρονικές σελίδες.

Καφέ «Rocky Racoon» (Γερωκοστοπούλου και Ηφαίστου)

20% έκπτωση στη χρήση Ίντερνετ

«Πολυφωνική Χορωδία» - «Αχαϊκό Ωδείο» (Κορίνθου 280)

50% έκπτωση για σπουδές σε όλα τα τμήματα και για τις ηλικίες μέχρι 15 ετών.

«Ωδείο Πατρών - Φιλαρμονική Εταιρεία» (Ρ. Φερραίου 7)

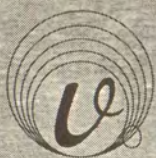
30% έκπτωση για σπουδές στη σχολή βιολιού

Καλό Πάσχα

Με νηστίσιμη ποικιλία,
σκέτο πειρασμό!

Βιογράφο

Φέρτε πίσω τη θάλασσα!

Του Ανδρέα Τσιλίρα

Β

ολτα στην παραλία της πόλης... Σε ποια; Έχει η Πάτρα παραλία και δεν το ξέρουμε; Πώς δεν έχει; Δεν έχει μια ατέλειωτη παραθαλάσσια διαδρομή που ξεκινάει από την Ηρώων Πολυτεχνείου και φτάνει ως την Ιχθυόσκαλα; Ποια άλλη πόλη έχει αυτό το προνόμιο;

Και τότε προς τι όλ' αυτά τα κάγκελα; Προς τι η απαγόρευση στους μη έχοντες εργασία κατά μήκος του μεγαλύτερου μέρους αυτής της διαδρομής; Προς τι οι κλήσεις που κόβονται σε όσους «τολμήσουν» να πάνε στη δουλειά τους παραλιακά με το αυτοκίνητο;

Μα καλά, δεν το ξέρετε; Η Πάτρα μπορεί να έχει όση παραλία θέλει μόνο που δεν ανήκει στους Πατριούς. Ανήκει στους λιμενικούς υπαλλήλους και στους διερχόμενους (λέμε διερχόμενους κι όχι τουρίστες γιατί αυτό το δεύτερο εκλείπει - όχι άδικα - από την πόλη ως είδος). Ανήκει σε όσους έχουν κάποια δουλειά να κάνουν εντός του λιμανιού. Λες και πρέπει να έχεις δουλειά για να περπατήσεις πλάι στη θάλασσα...

Μήπως είναι, λοιπόν, υπανάπτυκτοι στο Βόλο, τα Χανιά ή τη Θεσσαλονίκη που έχουν την παραλία τους ανοιχτή στους πολίτες; Μήπως θα έπρεπε κι αυτοί να την περιφράξουν, να της γυρίσουν την πλάτη;

Τέρμα τ'αστεία... Αυτό που συμβαίνει με την Πάτρα είναι μια μικρή αλλά χαρακτηριστική ανωμαλία. Μια πόλη κατά παράδοση παραλιακή, μια πόλη που θέλει να λέει ότι ζει ή έζησε από τη θάλασσα, μια πόλη που της καίδουν συστηματικά τ' αυτιά αποκαλώντας τη «πόλη προς τη Δύση», έχει αποκλείσει τον κόσμο της από τη θάλασσα και του έχει αφήσει μόνο μικρές διεξόδους σα να του κάνει χάρη. Κι όταν κάτι γίνεται κι αυτές οι διεξοδοί μεγαλώνουν ή ομορφαίνουν, τότε το γιορτάζουμε και πανηγυρίζουμε σα να βλέπουμε θάλασσα για πρώτη φορά...

Δεν είναι θέμα ρομαντισμού, είναι ζήτημα ουσίας. Αλλά και ψυχολογίας. Γιατί όταν ο Αλέξανδρος Μυράτ έλεγε το περασμένο καλοκαίρι στο «δόντι» ότι κάτι δεν πάει καλά με τους Πατριούς και με την αποστροφή τους προς τη θάλασσα, αρκετοί έσπευσαν να του επιτεθούν. Αν, όμως, το ξανασκεφτούν θα δούν πόσο δίκιο είχε.

Κανείς δεν ξέρει πώς μπορεί να έρθει η λύση. Ούτε ενδιαφέρει κανέναν πώς φτάσαμε σ' αυτό το σημείο. Μόνο, όμως, όταν δούμε να μας ...επιστρέφουν τη θάλασσα, θα καταλάβουμε τη διαφορά.

ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΑ - ΕΚΤΥΠΩΤΕΣ - FAX - ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

Η ΠΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΣΕΙΡΑ ΜΗΧΑΝΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ XEROX

ΑΠΟ ΤΗΝ

N. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Η μεγαλύτερη και πιο σύγχρονη σειρά μηχανών γραφείου Xerox είναι στη διαθεσή σας από τον αντιπρόσωπο της XEROX στους νομούς ΑΧΑΪΑΣ - ΗΛΕΙΑΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ. XEROX Ε.Π.Ε. ΕΚΤΥΠΩΤΕΣ ΕΓΧΡΩΜΟΙ ΚΑΙ ΑΣΤΙΡΟΜΑΥΡΟΙ, LASER ΚΑΙ INKJET, FAX, ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ, ΨΗΦΙΑΚΑ ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΑ, ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΧΕΔΙΩΝ, PLOTTERS, ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ που εξυπηρετούν κάθε ανάγκη του σύγχρονου γραφείου.

Η ασύγκριτη τεχνολογία Xerox και το αξιόπιστο και γρήγορο Service, αποτελούν τον ιδανικό συνδυασμό για το σύγχρονο γραφείο. Ένα κορυφαίο μηχάνημα μπορεί τώρα να γίνει εύκολα δικό σας, χάρη στα ειδικά προγράμματα χρηματοδότησης και απόσπρωσης Xerox

- Εγγύηση και Δωρεάν Service και Ανταλλακτικά έως και 3 χρόνια.
- Αξιοπίστο και γρήγορο Service.
- TOTAL SATISFACTION GUARANTEE (Εγγύηση Αντικατάστασης μηχανήματος για 3 χρόνια).

061-223.657

ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΜΕΝΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΑΧΑΪΑΣ - ΗΛΕΙΑΣ - ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

N. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ 115 - ΠΑΤΡΑ

Τηλ.: 223.657, 221.293, 224.986, FAX.: 622.769

ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΙΚΑ - ΕΚΤΥΠΩΤΕΣ - FAX - ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

Δώσε πάσα στην τύχη σου!

Ζήσε τις συγκινήσεις
του ελληνικού
πρωταθλήματος στο
ΠΡΟΠΟ - Κυριακής...

Τις εκπλήξεις των αγγλικών
αγώνων στο **ΠΡΟΠΟ - Σαββάτου...**

Τη μαγεία του ευρωπαϊκού
ποδοσφαίρου στο
ΠΡΟΠΟ - Τετάρτης...

Και με το **ΠΡΟΠΟ - ΓΚΟΛ**,
γκολ μπαίνουν, εκατομμύρια
βγαίνουν!

ΟΠΑΠ

Στην Υπηρεσία του Αθλητισμού
και του Πολιτισμού